

Commentaria Ac Dispvtationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creatvrarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

Liber Qvintvs. De Statv Qvem Habvissent In Hoc Mvndo Viatores, si primi
parentes non peccarent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](#)

BLENCHVS

CAPITVM LIBRI QVINTI.

- Cap. I. **Q**uomodo propagarentur homines in statu innocentie, si Adam non peccasset.
I. **H**oc in statu innocentie virginitas perpetua seruanda esset.
II. I. Nonnulla dubia circa filiorum procreationem in statu innocentie breviter expedituntur.
IV. Quanta, & qualis hominum multiplicatio in statu innocentie fieret.
V. Virum in statu innocentie homines generarentur perfecti quod corpora, vel quomodo conseruata illorum perfectionem consequentur.
V. I. Quibus rebus ad vitam conservandam homines in statu innocentie uterentur.
VII. Quod genus vite corporalis, seu politica homines in statu innocentie preferentur.
VIII. An homines in statu innocentie in gratia, iustitia, & scientia perfecti.
IX. Virum in statu innocentie omnes homines in gratia confirmati maisteriis, & consequenti an omnes posteri Adam essent praedestinati, solum electi ex illo nascerentur.
X. Dubia quadam circa doctrinam superioris capituli expedituntur.
XI. An in statu innocentie si perseveraret, excellenior esset hominum sanctificatio, quam si in statu lapse naturae.
XII. An in statu innocentie durante longo tempore homines in illo permanerent, & quomodo ad celum gloriam transferrentur.

LIBER QVINTVS.

DE STATV QVEM HABVISSENT IN HOĆ MVNDO VIATORES,
sí primi parentes non peccarent.

Præsentis libri doctrina non solum curiosa, sed utilis.

Materia huius libri curiosa magis, quā necessaria vide ri potest, eo quod sit de re incerta, quā nunquā fuit, nec futura est, nec nobis est reuelata. Nihilominus tamen D. Thom & alij Theologi non omnino illā prætermisserunt, quia licet in se reuelata non sit, in reuelatis magna ex parte continetur, ex illisque deduci potest. Vnde etiam sit, vt illius inquisitio magnam lucem ad cognoscendas poenas, quas humanum genus propter peccatum Adæ incurrit, asserre poscit. Propter has igitur causas diligenter inquirendum est, quomodo status innocentie communicandus esset hominibus ab Adam procedentibus, ipso non peccante: & quem statum, seu modum vitæ in hoc mundo habere possent, vel etiam habituri essent, quārum ex his, quæ Deus in primis hominibus operatus est, & ex legibus, quas cum eis fecerit, inuestigari potuerit. Ac denique quomodo ex illo statu, ad alium feliciorem transferrentur, explicabimus.

C A P V T . I.

Quomodo multiplicarentur, seu propagarentur homines in statu innocentie, si Adam non peccasset.

^{1.} **S**upponit hæc quæstio, etiam si Adam non peccasset, nihilominus genus humanum in plura expediret. inuidua multiplicandum fuisse. Quam supponit

tionem, tanquam rem certam, omnes Theologi admittunt, quia sufficienter ostenditur ex diuina benedictione. *Crescite, & multiplicamini*, Gen. Quia illa benedictione data est hominibus, non occasione peccati, sed per se (vt sic dicant) proper bonum, talis natura: ergo duraret, haberetque effectum non interueniente peccato. Item incredibile est creasse Deum duos homines, vt si non peccarent, illi soli salaretur: si autem peccarent, multiplicarentur: ergo non est verisimile, perseuerantibus in innocentia duobus primis hominibus, illos tantum fuisse futuros: essent ergo plures. Et in hoc sensu dicimus fuisse multiplicando. Denique D. Th. i. p. q. 98. ar. 1. addit optimam rationem, quia in humana natura proper perfectionem animæ rationalis, & immortalis, non tantum species, sed etiam singula individua sunt per se intenta ab authore naturæ: ac proinde in statu innocentie plura individua multiplicantur.

Ex qua ratione solvit tacta obiecção: quia multiplicatio inuiduorum solum esse solet in speciebus rerum corruptibilium, quia est necessaria ad speciem conseruationem: sed in statu innocentie homines essent immortales: ergo multiplicatio plurium inuiduorum non est necessaria ad conseruationem speciei: ergo multipliciter non esset, quia eius necessitas cessaret. Respondeatur autem primo, naturam humanam de le esse corruptibilem, & ita ex se postulare inuiduorum multiplicationem, ac proinde non fuisse prouandam hoc beneficium: etiam si per donum iustitiae singula individua perpetuitatem acciperent.

Alio-

Cap. I. Quomodo propagarentur homines in statu innocentia, se Adam non peccasset. 249

Alioqui nec duo individua, sed unum tantum procreandum esset. Deinde dicitur, licet homo sit corruptibilis, animam eius esse immortalem, & ex hac parte singulas animas esse per se, ac principaliiter intentas, multo magis quam specie singulas rerum, & formarum corruptibilium, & ita ratione anima multiplicationem individuorum non tantum propter conseruationem speciei, sed etiam persi, & propter singulorum individuorum perfectionem, & varietatem esse intentam. Vnde die ultimo illam rationem conseruationis speciei, non esse ad aquaram causam multiplicationis individuorum. In quo est notanda differentia inter res irrationales, ac insenibiles, & res intellectu, aut ratione videntes: quod priores non sunt propter se, sed propter ipsum & comoditatem hominum, & intellectuum rerum ipsa vero intellectuales res per se, & proprie intrinsecam perfectionem intenduntur, & multiplicantur. Vnde fit, ut individua specierum aliquarum rerum homine inferiorum non tantum multiplicentur in numero sufficienti ad conseruandam speciem, sed in multo etiam maiori, quia vel ad pulchritudinem vniuersi, & delectationem hominum necessaria sunt. Ideoque quando unum ad omnia sufficit, non multiplicantur per se loquendo, vt in elemento terra, & alijs videre licet. Et idem fortasse est in coelis, quibus meis etiam probabile sit multiplicari individua, licet sint incorruptibilia, si ad ipsum, vel commodum vniuersi illa varietas individuorum, vel melior, videntiam sufficiens est. At vero in gradu intellectuali singula individua sunt per se intenta, vt Deo fruantur: nam ad eius similitudinem sunt, ideo multiplicantur, quantum iuxta diuinam sapientiam, consilium sufficiens iudicatur. Vnde probabile valde est, (vt supra dixi) etiam in speciebus Angelorum individua multiplicari. Magisque certum id est de specie humana etiam in statu immortalitatis, quia illa multiplicatio personarum ad quandam pulchritudinem, & decorum totius speciei confert, quatenus per diuerstatem plurium individualium perfectionem, totius speciei amplitudo magis reficit. Præterqua quod ad societatem politicam homini valde naturalem, necessaria est.

Hoc ergo supposito, quæstio est, de modo multiplicationis, an esset per viam naturalis generationis ex coniunctione maris cum femina, necne ac subinde an esset immediate à Deo, an ab ipsis hominibus. Ratio dubitandi est, quia modus generationis humana contra decentiam, & perfectionem status innocentiae esse videtur. Tum quia commissio maris, & feminae sine delectatione nimia, quia rationis ipsum obtundat, esse non potest: tum quia conceptus prolis sine ruptione, & diuisione alicuius partis feminei corporis, non potest perfici, qui non potest viri semen in uterum vxoris intrare: talis autem diuisio incorruptioni corporis feminae repugnat. Tum etiam, quia pars femina non poterat esse sine dolore propter nimiam partium dilationem, qua ad forū emittendum necessaria est. Ergo non multiplicarentur homines in illo statu modo adeo imperfecto. Vnde videtur sequi non fuisse tunc homines ab hominibus propagandos, sed immediate à Deo: quia non possunt homines, nisi dicto modo alios homines procreare: nec potest homo ab alio, quam à Deo produci, si ab homine non generatur.

Propter has fortasse difficultates aliqui antiqui Patres docuerunt, multiplicationem hominum in statu innocentiae non fuisse futuram per naturalem generationis viam, sed per creationem. Ita docuit Gregor. Nissen. lib. de Opific. hom. cap. 17.

& Chrysost. homil. 18. in Gen. circa i. Sicutum cap. 4. & lib. de Virgin. cap. 17. in fin. Damasc. lib. 2. cap. 30. & lib. 4. cap. 25. Fauet Augustinus lib. 1. Gen. contra Manich. cap. 19. Vbi tractans verba illa, Crederete, & multiplicamini, ait, licet nobis ea ita spiritualiter accipere, vt in carnalem fecunditatem post peccatum conuerse esse credatur. Idem sentit Euthymius in Psalm. 50. & Procop. Gen. 4. Atque denique Hieronymus epist. 22. ad Eustochium de Custodia Virginis. sc̄pe indicat ipsum coniugij per peccatum finisse introductum, & in lib. 1. contra Iouinian. parum post medium incertam rem esse existimans, in hac partem magis inclinat. Si obtempera (inquit) antequam peccarem, sexum viri, & feminam fuisse diuimum, & ab ipso peccato eos post nuptias coniungi, quid futurum fuerit in meum est. Infra vero addit, Quod necebat si Paradisi nuptias recipit, & nulla est vix maritata, & virginem diuerficiat etiam in Paradiſo eos fecerit. Ex quo videtur conjecturam facere non fuisse futurum ipsum nuptiarum in Paradiſo, cū in illo non incepit, sed a principio conditio humana virginitatem Paradisi, & terra nuptias deducuerit.

*Arguitur 2.
ex ipso Hieronymo.*

Hoc ergo sit aliud huius sententia fundamentum præter illud, quod in principio possum est. Tertium sit Gregory Nissen, quia in statu post resurrectionem non erunt nuptiae, teste Christo Dominu Matthæi 22, quia tunc, homines erunt sicut angelii. Dei in celo, vt idem Dominus ait, sed homines in Paradiſo etiam futuri erunt, sicut angelim per resurrectionem recuperabunt statum, quem in Paradiſo habituri erant, & peccando amiserunt: Ergo etiam in Paradiſo non esset futurus nuptiarum vius. Eandemque rationem indicat Chrysostomus, dicens, Post Paradiſi amissionem idem arg. tunc primum ipsum rei venerabilem incepit: ante inobedientiam & Chrysost. angelicam vitam imitabantur. & nullus de re venerabili sermo erat. Et addit, Quoniam potuit, cu nique ne existatibus corporalibus obnoxii fuerint: In quo quartam rationem iudicat. Nam ab illo statu alienum erat necessitatibus corporalibus inferire: sed vna ex maioribus & vilioribus necessitatibus est, que ad proles generationem, & procreationem pertinet. ergo illum statum non decebat. Quinto argumentatur Damasc. d. cap. 25. Quia Adam non cognovit Euam, donec audiret, Terram & in terram missus afficeretur. Ergo ne mors genus humanum obtureret, & absumeret, matronum assumptum est, vt per liberorum procreationem genus nostrum procrearetur. Ergo haec necessitate cessante per innocentiam, etiam ipsum coniugij non fuisse.

Quoque ex eodem Chrysost.

Dicendum nihilominus est: quanvis primi homines non peccasset, & statutu innocentiae perseveraverint, genus humanum per naturalem generationem, & maris, ac feminae coniunctionem propagandum fuisset. Ita docet Diuus Thomas 1. p. quæst. 98. & reliqui Scholastici cum Magistro in 2. dist. 20. Et oportet tanquam hærefim Armenorum, & Almerici damnat Castro verb. Adam. hæref. 3. ex Guidone Carmelita, & Bernardo de Lusenburgo, & August. lib. 31. de hæref. in 3. & illam Adamianis tribuit. Probatur autem assertio primò ex verbis illis Gen. 2. Non est bonus hominem affirmitur, faciamus ei adiutorum similem. De quo adscript: Probatur in 2. dist. 20. Ita oportet tanquam hærefim Armenorum, & Almerici damnat Castro verb. Adam. hæref. 3. ex Guidone Carmelita, & Bernardo de Lusenburgo, & August. lib. 31. de hæref. in 3. & illam Adamianis tribuit. Probatur autem assertio primò ex verbis illis Gen. 2. Non est bonus hominem affirmitur, faciamus ei adiutorum similem. De quo adscript:

*Rufianus
Nissen &
Damasceni
non admittit*

etiam

etiam in illo statu non erat bonum, hominem carere tali adiutorio: ergo per se, & non occasione peccati factum est. Tum etiam, quia sexuum diversitas naturalis est homini, & per se illam exigit, & non ratione peccati: ergo per se fuisse in innocentia statu: ergo in eo etiam suum haberet vsum.

⁷
Item proba-
tur 2. ex
Gen. 1.

Damasco
enarratio.

Non satis
facit.

8
Plutius
probatur ex
Gen. 2.

9.
Probatur
etiam affir-
mat Aug.

Secundò confirmatur hoc ex illa benedictione diuina, *Crescite, & multiplicamini, & replete terram,* Gen. 1. in illa enim non respexit Deus ad mortalem statum, in quem homines per peccatum peruenturos esse praeuidicerat, sed per se, & in omnem statu multiplicationem hominum per illam benedictionem intendit. Tum quia per respectabat ad viuenteri complementum: tum etiam quia eodem modo benedixit Deus alijs animalibus, similia verba proferens, *Crescite, & multiplicamini.* Vnde Damasc. dicto capite 25, cum negare non posset hanc benedictionem, perleuerante innocentia fuisse complendam, tacitè respondet per ea verba, *Crescite, & multiplicamini, non significari ullam propagationem, qua per complexum venerum efficitur: nam Deus alio modo genus nostrum propagare poterat.* Sed hoc satis facere non potest: nam verba illa non solum passim (vt sic dicam) continent predicationem aut promissionem, quod homines essent multiplicandi, sed actiue intelligenda sunt, ita ut per illa Deus imperet hominibus actiua productionem & multiplicationem sibi similium: sicut quando alijs animalibus imperauit, *Crescite, & multiplicamini, actiua productionem, & generationem illis indixit.* Nec Deus de modo miraculo, vel extraordinario, quo posset multiplicare individua, sed de modo naturali locutus est: haec enim virtute viuentibus naturalem per illa verba significare voluit: illa autem virtus non operatur nisi per ordinarium generationis modum: ergo de illa multiplicatione verba illa intelligenda sunt.

Tertio hoc maxime confirmatur ex verbis illis Adx, quæ post formationem Euæ de cœta sua dixit Gen. 2. *Hoc nunc es ex offliss meis, & caro de carne mea, &c. Quoniam relinquit homo Patrem, & Matrem, & adhæredit vxori sue, & erunt duo in carne una.* Illa omnium unitas inter virum, & foemina per vinculum matrimonij, quasi inchoatur, & per copulam consummatur: quia donec coniuges matrimonium consummant, non sunt una caro, vt docet Alexand. III. in cap. secundo, de Conversione conjugator, & specialius Bened. Papa in ca. lex diuin. 27. quæst. 2. & in Coric. Later. p. 6. cap. 27. Alexand. III. postquam verba Adami retulit, subiungit, *Quibus verbis innovuit, non alter viram, & mulierem fieri posse unam carnem, nisi carnalici copula sibi coheraret.* Et sumitur ex Paulo i. Corinth. 6. dicente, *Quia adhæret meretrici, unum corpus efficitur. Erunt enim (inquit) duo in carne una.* Ergo priusquam Adam de futura culpa cogitare posset, intellexit sibi fuisse datam mulierem in adiutorium, vt per maritalem copulam una caro fieret. Ergo licet Adam non peccasset, Euxæ commisceretur, fierent una caro, eademque lex sancti connubij in statu illo seruanda esset. Nā Adam de obligatione & vsu in illo statu seruando locutus est, & in verbo illo, *adhæredit uxori sue, & principi videtur locutus de adhesione per copulam & cohabitationem,* vt D. Thomas exposuit 2. 2. q. 26. a. 11. ad 1.

Quarto principaliter probatur conclusio ex Augustino lib. 9. Gen. ad lit. cap. 3. & sequentib. vbi inter alia dicit, *Non video quod prohibere posuerit, vt effeni hominibus etiam in Paradiso honorabiles nuptias, & coros immutatus: hoc Deo præstante fideliter, insuevit viuentibus, & sine ullo inquieto ardore libidinis, sine ullo labore, doloreque parendi fortis ex eorum semine gigneretur.* Quod late etiam prosequitur lib. 14. de Cuius. à ca. 21. vñque ad 26. Et ita libro primo Retract. cap. 10. emendat, quod lib. 1. de Genesi contra Manicheum

dixerat. Et eadem ratione cap. 13. corrigit, quod dixerat libro de ver. Relig. cap. 46. si natura nostra in sua integritate permanisset, non fuisse futuras haec necessitudines consanguinitatum, affinitatum, & cognationum. Nam re vera efficiuntur, cum futura essent coniugia, & filiorum generationes. Consentit Gregor. in Psalm. 5. Pomerit. Gen. 1. circa illa verba, *Scribanur haec in generatione altera, pro his Rupertus, Beda, Abulensis in Genesim.*

Vltimo probatur ratione haec sententia: *primò à priori, quia naturale est hominibus, ut per generationem vnius ab alio multiplicentur: secundò modus seruari potuit in statu innocentia, falsa perfectione illius status. Ergo ita fieret. Consequentia est evidens, quia per peccatum non est immutata natura, nisi in his, quæ penalis sunt: vel è contrario ante peccatum non est natura privata suis naturalibus actionibus, sed adiuta, ut in indecentia, vel moraliter defectu illas exercere posset. Maior etiam ex Philosophia nota est. Minorem autem probat Augustinus supra excludingendo tres defectus in principio à nobis factos. Primus era de nimia Gleectoriae. Respondet autem quod multa virtute doni innocentia, seu originalis iustitia, haec imperfectio colaberetur. Quia ante copulam non antecederet motus inuoluntarius, aut impudicus membrorum, sed ex motione voluntatis honestæ, & propter finem optimum, sine ardore libidinis, talis motus fieret. Et similiter in plemento actu coniugij Deus excessum libidinis temperat, & solitudo delectationem convenientem ad perfectionem actus permitteret: unde talis, ac tam a fieri, ut mentem non perturbaret, nec rationes vsum perfectum impedit.*

Secundus defectus erat ruptio virginis clausi in ipsa conceptione: de quo etiam ex Augustinus dicto capite vigesimo exiit, potuisse femen immutari, ita intra uterum tamen, & conceptum fieri, salua integritate claustris virginis. *Sed ut (inquit) sanguis menstrui semitur. Nam quia via sanguis credatur possit semen virile ingressu.* Et sequitur Diuus Thomas supra ad 4. Sed haec responsio difficilis est. Primo, quia non est simile de exitu sanguinis menstrui, & de seminis ingressu: quia sanguis ille egreditur ex corpore foeminae per venas proprias ad illam manutentionem purgationem à natura deputatas, quæ in superficie validi foeminei terminantur, habentes veluti propria orificia, quæ cum ordinariè clausa sunt, & quasi complicata, debitis temporibus referuntur, & quasi dilatantur, ut ille sanguis exeat, quod in virginibus absque villa latrone, & sine dilatatione claustris virginis optimè fieri potest. At vero longè diueria ratio est de ingressu feminis. Nam in primis in corpore foeminae, ut in sua integritate, & naturali compositione nascitur, non est aliqua via expedita, & aperta, per quam ingredi possit: quia partes foeminei corporis in illa via ita sunt compacta, vel continuæ, ut nihil possit per illas penetrare, nisi inter illas aperiatur via, per quam semen ingredi posfit. Accedit quod semen non potest, quia extrinsecus inici, seu immutari in matrem, qui est locus conceptionis, sed necessaria est commissio membrorum in foemineo vase, ut ipsa met naturalis membrorum forma, & compitio ostendit. At vero non potest illa commixtio, & penetratio fieri naturaliter, nisi virginalis claustrum reficeretur, sive per divisionem aliquius membrana, quæ ante copulam erat continua, & viam illam claudebat: sive per separationem, & dissolutionem partium corporis foeminae, quæ ante erant non solum contiguæ, sed etiam veluti conglutinatae, & inter se copulatae: ut exponit Fernetus de Part. corp. descript. cap. 7. in fine. Quia sine huiusmodi veluti locali separatione, & distantia partium non patet naturaliter via ad communi-

SVARE Z de Angelis, re 6. dictum, anima.

ftionem membrorum, que in copula coniugali fit, & per quam vir & vxor sunt una caro.

Secundo augetur vis huius rationis, quia in partu prolixi conceptus multo magis necessarium est claustrum virginale aperiri: nihil ergo obesse posset, quin in conceptione rumpetur. Probatur conseq̄uētia, quia si propter vitandum dolorem, vel conseruandam virginitatem (ut ita dicam) materialem in conceptione, seruaret illa integritas, esset etiam seruanda in partu, quia non minus repugnabat illa incommoda perfectionis statu innocentiae in uno actu, vel tempore, quam in alio, vel in contrario, si in partu esse poterat ruptio fine imperfectionis contraria statu, etiam in conceptu. Imò si apertio claustrorum necessaria futura erat, ut proles exiret perfecte suauiter modo, magisque naturali pararetur via in ipsa conceptione, ut facilius possent membra in partu laxari, ut sine dolore fieret. Quod vero saltem in partu virginalis claustrorum aperito fuerit necessaria, probatur, quia exitus pueri ex virgine integra manente matre, siue grandi miraculo fieri non potest, utique aut per corporum penetrationem, aut per transitum corporis ab extremo ad extremum sine presentia in medio. At vero tale miraculum perpetuum in statu innocentiae fingere, nec fundamentum habet, neque videatur verisimile.

Dicunt vero aliqui, potuisse per solam partium, & pororum materni corporis dilatationem in fantem de utero matris exire sine integratitate eius diminutione. Quod tradit Durandus in 2. dist. 20. q. 2. ad 1. & clariss in 4. dist. 4. q. 6. ad 1. vbi de virginitate Mariæ in partu eodem modo sentit. Ibi autem ex falso fundamento mouetur, quia putat duo corpora non posse simul se in eodem loco penetrare, quod falsum est. Et ideo sententiam illam quantum ad beatissimam Virginem patrum improbaimus in 2. tom. 3. p. disp. 5. sc̄t. 2. In præstitione vero alio vi tritum fundamento scilicet, quia diuinitus claustrum non posset fieri sine dolore, dolor autem in statu innocentiae esse non potest. Sed hoc parvus erit: nam etiam post amissam in conceptione corporalem virginitatem, quoad carnis integratatem non potest partus fieri sine dolore naturaliter: & nihilominus in statu innocentiae sine dolore fieret, ut mox dicemus: ergo etiam a tertio claustrorum dolore virtute divina fieri poterat. Præterea si virginale claustrum per membranam continuam naturaliter clauditur, non posset intelligi exitus prolis per solam dilatationem sine divisione partium, vel penetratione corporum: quia pori non possent adeo dilatari, ut per eos posset corpus infantis exire sine penetratione partium, vel sui corporis inter se, vel cum partibus materni corporis. Statutum corporalis virginitas consistit in contiguitate, & copulatione partium, non minus est naturaliter necessaria separatio & distinctio illarum partium, quæ sine magno etiam dolore naturaliter non fit, non solum in primo partu, verum etiam nec in ceteris. Ergo et repugnat dicere partum fuisse futurum per dilatationem partium, & sine apertione claustrorum virginis. Et præterea eadem difficultas supervenit quomodo partus sine dolore futurus esset. Nullū ergo est inconveniens diuisione, vel separationem illā in statu innocentiae admittere tam in conceptione, quam in partu. Et ita tenuit D. Thomas in 2. dist. 20. vbi Bonaventura, Gabriel, & alii id sequuntur. Quomodo autem id fieri sine dolore, iam explicabo.

Tertium incommode erat, quia partus naturalis sine dolore non fit. Adhuc autem responderet Augustinus dicto capite 26. in Paradiso dolorem partus non fuisse futurum. Quia ad partendum matutinatus impulsus feminæ viscera relaxaret. Eradicari autem potest in huic modum, quia sola relaxatio maternorum viscerum, aut viarum corporis dilata-

tatio non causat dolorem, nisi media aliqua alteratione, que in partibus illis per nimis a comprehensionem quarundam, & aliarum separationem, vel extentionem fit: hanc autem alterationem posset Deus facile impeditre, & consequenter etiam dolorem praecaverre. Imò etiam posset statu modo partes feminæ corporis per convenientes qualitates ita disponere, ut facile relaxarentur sine doloris sensu. Quod licet esset præter debitum naturæ humanae abolitur spechtare, esset nihilominus illi statu quasi connaturale, ac debitum, sicut multa alia privilegia, quia in superioribus explicauimus. Et per haec responsum est sufficienter rationibus dubitandi in principio positis, ac fundamentis contrarie sententie. In eis vero peculiariis difficultas attingitur de virginitate, an esset in statu innocentiae conseruanda, vel amittenda, quam ex parte, & obiter, ac cursum attingimus: quia vero grauius est, & scitu digna, illam integrè ac expresso in capite sequenti tractabimus.

CAPUT II.

Virum in statu innocentiae virginitas perpetuo seruanda est.

Ratio dubitandi est: quia videtur absurdum, quod durante innocentiae statu virginitas in omnibus perlorsis foret violanda, aliquo statu naturæ lapsæ statum innocentiae in castitatem perfectione superaret: quod esse videtur, & contra illius status excellentiam, & contra id, quod sancti ponderant, Adam non sine mysterio uxori non cognosse, donec è Paradiso expulsus est. In hoc igitur puncto D. Thomas in 2. dist. 20. q. 1. a. 2. ad 1. dicit in primo statu non fuisse amittendam simpliciter virginitatem per copulam coniugalem. Quia duplex integritas ad virginitatem necessaria est, carnis videbatur, & mentis. Ex quibus prior valde materialis, & accidentaria est, posterior autem est formalis, & principia. In statu autem innocentiae solueretur quidem integritas carnis: non autem integritas mentis, & ideo absolute, & simpliciter virginitas non amitteretur. Et hanc doctrinam defendit ibi Capreolus conclusione nona, & ad argumenta contra illam.

Alia sententia huic extrémè contraria, sumi potest ex Abulene secunda parte q. 8. art. 4. nimirum in statu innocentiae virginitatem non fuisse disoluendum quoad carnis integratatem, quo ad mentis autem integratatem necessario fuisse velocandam. Quia non potuit generatio tunc fieri si non voluntaria coeundi, & sine opere emittendi, commiscendi, ac recipiendo virile seme: sed hoc direcet pugnat cum integritate mentis ad virginitatem necessaria, ut statum amplius confirmabitur. Ergo in statu innocentiae necessariò fuisse amittenda virginitas quoad formale, licet non amitteretur quoad corporale. Et potest haec opinio declarari Declaratio faltem in ordine ad potentiam Dei absolutam. Nam deinde feminam concipere, vel etiam parere ex viro, voluntario, & morali modo sine amissione integratatis carnis per Dei potentiam, seu speciale donu, non repugnat, ut est per se clarum. At vero virginem voluntario, & morali, ac naturali modo coire cum viro retenta integritate formalis eius quoad propositum mentis, inuoluit apertam repugnat. Quia integratitas mentis consistit in absoluoto proposito non coeundi, & perseuerantia in illo, repugnat autem voluntario coire, & habere firmu propositum non coeundi. Nec refert quod talis voluntas coeundi in statu innocentiae esset licita, quia integratitas mentis ad virginitatem necessaria non solum illicitum, sed etiam licitum propositi coeundi excludit.

Dico

Quid dicendum ad regulam ad duabus sententiis?

Sententia ex D. Thom. quam in sententia Capriol.

Sententia ex D. Thom. quam in sententia Capriol.

3.
Duplicis
questionis
sensus

Circa priorum
sensum affer petud seruantes. Prior sensus ad rem praesentem
tio negativa propriè pertinet. In quo sentio non fuisse futu-
ram in illo statu virginitatem simul cum secunditate in eadem persona. Ita sentiunt in 2. dist. 20.
q. 2. & 3. Bonaventura: expressius Duran. quæst. 2.
& ibi Egid. q. 1. ad fin. in dub. liter. qui aliquid singulariter addit, de quo statim dicam. Consentit Richar. ibid. art. 1. quæst. 4. Altis. 2. p. summ. lib. 2.
tract. 10. cap. 2. q. 4. Et Perer. lib. 4. in Gen. disp. de
Probatur explicando Propagat. &c. q. 4. Et Probatur explicando am-
tria requisita plius doctrinam Diut Thomæ suprà relatum de
sa ad virginitatem fore duplice integratæ, corporis scilicet, & mentis,
Quam doctrinam exactius declarans idem Diutius
statu inno- Thomas 2. 2. q. 151. art. 1. in virginibus feminis tria
centia: distinguunt, qua sunt integratæ signaculi virginis,
in experientia libidinis, clarus est, non potuisse cum
carnali copula consistere in statu innocentiae. Pro-
batur, quia in illo statu necessaria in primis erat
missio feminis voluntaria, quia dictæ in experien-
tia directè opponitur. Deinde illa feminis emis-
sio, commixtio, & receptio fine delectatione naturaliter non fit. Dicitur fortasse de ratione virginitatis
non esse omnis delectationis veneræ in expe-
rientiali, sed illius, que nimia est, & quandam ha-
bet fidelitatem, & deordinationem, eo quod non
ratione imperatur, ac temperetur, sed caloris alter-
ratione nimium excitetur, ita ut ratione absor-
beat, vel eius vifum impedit. Hoc autem non
est in statu innocentiae, sed est moderata delectatio iuxta rationis mensuram, & membra cor-
poris etiam pudenda non mouerentur primò per
caloris alterationem naturalē, & involuntariam;
sed per rationem, ac voluntatem, teste Aug. d. 14.
de Cuius. c. 26. At enim licet verum sit carnalem copulam in statu innocentiae furorum fuisse sine turbido motu, & spontanea potestate, ut Augustinus ait, nihi minus non fuisse sine resolutione feminis, nec
fine delectatione, qua & ex illa naturaliter oritur,
& ad illius operis perfectionem data est à natura. Imò addunt aliqui, ut Bonaventura, & Richardus
suprà referunt, & indicat D. Thomas, maiorem
delectationem sensibile fuisse futuram in statu
innocentiae propter meliorum corporis dispositio-
nem: quianus minus perturbaret rationem pro-
pter maiorem illius vigorem, & dominatum. Alij
autem volunt ipsammet delectationem sensibile
fuisse minuendam, & moderandam perrationis
imperium, quod magis Bonaventura probat. Ver-
o autem modo voluntaria resolutione feminis, &
talis delectationis experientia efficit virginitati contraria, quia virginitas non solum excellit, vel in ordinatum modum libidinis, aut resolutionis fe-
minis, sed absolute substantiam (ut sic dicam) ipsius libidinosi actus excludit. Ut ergo fieri potuit, ut
parentes Virginis, v.g. ex priuilegio receperint ra-
tionis vigorem ad virginem sine immoderata
passione, vel metis perturbatione procreandam:
& nihilominus per illum auctum virginitatem cor-
poralem, & externam amitteret: idem ergo est
in statu innocentiae.

4.
In ostenditur
de primo
requisito.

5.
Euasio E.
gidi & Ri-
chardi.

6.
Non fatus
facit.

Duo possunt in hoc punto inquireti. Unum est an in statu innocentiae in eisdem personis simul esse possit virginitas vera cum matrimonio consummato. Aliud est an saltem ex diuersis personis reperientur in illo statu, quædam filiorum procreationi vacates: & alia statum virginitatis per-

sensum affer petud seruantes. Prior sensus ad rem praesentem
tio negativa propriè pertinet. In quo sentio non fuisse futu-
ram in illo statu virginitatem simul cum secunditate in eadem persona. Ita sentiunt in 2. dist. 20.
q. 2. & 3. Bonaventura: expressius Duran. quæst. 2.
& ibi Egid. q. 1. ad fin. in dub. liter. qui aliquid singulariter addit, de quo statim dicam. Consentit Richar. ibid. art. 1. quæst. 4. Altis. 2. p. summ. lib. 2.
tract. 10. cap. 2. q. 4. Et Perer. lib. 4. in Gen. disp. de

Probatur explicando Propagat. &c. q. 4. Et Probatur explicando am-
tria requisita plius doctrinam Diut Thomæ suprà relatum de
sa ad virginitatem fore duplice integratæ, corporis scilicet, & mentis,
Quam doctrinam exactius declarans idem Diutius
statu inno-

centia: Thomas 2. 2. q. 151. art. 1. in virginibus feminis tria
distinguunt, qua sunt integratæ signaculi virginis,
in experientia libidinis, clarus est, non potuisse cum
carnali copula consistere in statu innocentiae. Pro-
batur, quia in illo statu necessaria in primis erat
missio feminis voluntaria, quia dictæ in experien-
tia directè opponitur. Deinde illa feminis emis-
sio, commixtio, & receptio fine delectatione naturaliter non fit. Dicitur fortasse de ratione virginitatis
non esse omnis delectationis veneræ in expe-
rientiali, sed illius, que nimia est, & quandam ha-
bet fidelitatem, & deordinationem, eo quod non
ratione imperatur, ac temperetur, sed caloris alter-
ratione nimium excitetur, ita ut ratione absor-
beat, vel eius vifum impedit. Hoc autem non
est in statu innocentiae, sed est moderata delectatio iuxta rationis mensuram, & membra cor-
poris etiam pudenda non mouerentur primò per
caloris alterationem naturalē, & involuntariam;
sed per rationem, ac voluntatem, teste Aug. d. 14.
de Cuius. c. 26. At enim licet verum sit carnalem copulam in statu innocentiae furorum fuisse sine turbido motu, & spontanea potestate, ut Augustinus ait, nihi minus non fuisse sine resolutione feminis, nec
fine delectatione, qua & ex illa naturaliter oritur,
& ad illius operis perfectionem data est à natura. Imò addunt aliqui, ut Bonaventura, & Richardus
suprà referunt, & indicat D. Thomas, maiorem
delectationem sensibile fuisse futuram in statu
innocentiae propter meliorum corporis dispositio-
nem: quianus minus perturbaret rationem pro-
pter maiorem illius vigorem, & dominatum. Alij
autem volunt ipsammet delectationem sensibile
fuisse minuendam, & moderandam perrationis
imperium, quod magis Bonaventura probat. Ver-
o autem modo voluntaria resolutione feminis, &
talis delectationis experientia efficit virginitati contraria, quia virginitas non solum excellit, vel in ordinatum modum libidinis, aut resolutionis fe-
minis, sed absolute substantiam (ut sic dicam) ipsius libidinosi actus excludit. Ut ergo fieri potuit, ut
parentes Virginis, v.g. ex priuilegio receperint ra-
tionis vigorem ad virginem sine immoderata
passione, vel metis perturbatione procreandam:
& nihilominus per illum auctum virginitatem cor-
poralem, & externam amitteret: idem ergo est
in statu innocentiae.

illam diuisionem etiam transitoriam, simpliciter amitti virginitatem. Et ratio est, quia virginitas est, sicut innocentia: nam sicut hac negat omnem culpam aliquando commissam: ita virginitas negat omnem claustrum violationem. Ideoque licet illa diuino semel facta, diuina virtute reparareur quod partium discontinuationem, vel separationem: nihilominus virginitatis integritas repa-
rari non posset. Sicut Deus mundans peccatorem non facit innocentem. Addo præterea valde certum esse, quod dicitur, integratatem virginitatis per-
petuam claustrum in conceptione, vel partu am-
plius. statim diuina virtute fuisse restituendam: id
enim naturale non est (vt constat) nec appetit
cessitas, aut fundamentum, cur dicamus ex ordi-
naria lege illius status illud miraculum, seu opus
supernaturale fuisse repetendum, quoties noua
conceptio, vel partus fuisse futurus. Poffet ergo
Deus id facere si vellet: an vero ita factum esset
ignoramus.

De secundo virginitatis requisito, nimirum in-
experiencia libidinis, clarus est, non potuisse cum
carnali copula consistere in statu innocentiae. Pro-
batur, quia in illo statu necessaria in primis erat
missio feminis voluntaria, quia dictæ in experien-
tia directè opponitur. Deinde illa feminis emis-
sio, commixtio, & receptio fine delectatione naturaliter non fit. Dicitur fortasse de ratione virginitatis
non esse omnis delectationis veneræ in expe-
rientiali, sed illius, que nimia est, & quandam ha-
bet fidelitatem, & deordinationem, eo quod non
ratione imperatur, ac temperetur, sed caloris alter-
ratione nimium excitetur, ita ut ratione absor-
beat, vel eius vifum impedit. Hoc autem non
est in statu innocentiae, sed est moderata delectatio iuxta rationis mensuram, & membra cor-
poris etiam pudenda non mouerentur primò per
caloris alterationem naturalē, & involuntariam;
sed per rationem, ac voluntatem, teste Aug. d. 14.
de Cuius. c. 26. At enim licet verum sit carnalem copulam in statu innocentiae furorum fuisse sine turbido motu, & spontanea potestate, ut Augustinus ait, nihi minus non fuisse sine resolutione feminis, nec
fine delectatione, qua & ex illa naturaliter oritur,
& ad illius operis perfectionem data est à natura. Imò addunt aliqui, ut Bonaventura, & Richardus
suprà referunt, & indicat D. Thomas, maiorem
delectationem sensibile fuisse futuram in statu
innocentiae propter meliorum corporis dispositio-
nem: quianus minus perturbaret rationem pro-
pter maiorem illius vigorem, & dominatum. Alij
autem volunt ipsammet delectationem sensibile
fuisse minuendam, & moderandam perrationis
imperium, quod magis Bonaventura probat. Ver-
o autem modo voluntaria resolutione feminis, &
talis delectationis experientia efficit virginitati contraria, quia virginitas non solum excellit, vel in ordinatum modum libidinis, aut resolutionis fe-
minis, sed absolute substantiam (ut sic dicam) ipsius libidinosi actus excludit. Ut ergo fieri potuit, ut
parentes Virginis, v.g. ex priuilegio receperint ra-
tionis vigorem ad virginem sine immoderata
passione, vel metis perturbatione procreandam:
& nihilominus per illum auctum virginitatem cor-
poralem, & externam amitteret: idem ergo est
in statu innocentiae.

Vnde à fortiori constat, quid de tertio mem-
bro, scilicet virginitate mentis dicendum sit. Nam

dubio in illo statu violanda fuisse. Quoniam

integra animi virginitas simul cù vifum maritatu-

mij etiam in statu innocentiae esse non potuerit si-

mul. Probatur, quia ille vifus voluntarius efficit fu-

turus, vt per se notum est: ergo supponeret pro-
positum coendu, à quo talis vifus voluntarius deno-

minatur: ut vero huiusmodi propositū formaliter

violaret.

SVARE
de Anæctis,
re 6. d. trum.
anima.

D. N.

violaret virginitatis integratatem quoad animū. Ergo. Neque obstat si quis obiciat illud propositum semper fuisse futurum licitum, & honestum. Respondemus enim primò, est ita sit nihilominus sicut copula honesta, & coniugalis si pugnat virginitati quoad integratatem corporalem: ita propositum licetum copula honeste, seu coniugalis repugnare virginitati quoad animi integratatem, cum hæc maximè in hoc proposito constat. Vt sentit D. Thom. in d. q. 152. a. 1. & 3. p. q. 29. a. 1. ad 1. Deinde addimus incertum esse, an in statu innocentiae, si durasset, possent homines in peccatum luxurie incidere, sicut in alia peccata: vnde etiam dubium est, an interdum amitterent virginitatem, vel animi per actus, vel desideria illicita copula carnalis.

Superest autem quartum membrum, seu alijs quæstiovis sensibus, nimirum: an in statu innocentiae integra virginitas seruari posset, abstinendo nimirum à copula etiam maritali, & ab ipso matrimonio. Loquimur autem de potestate morali (vt sic dicam) nam physice clarum est potuisse homines abstinere à matrimonio, eiusq; vsu. Nam hoc in libertate hominis positum fuisset, de morali ergo potestate, duplex quæstionula proponi potest. Vna est, an possent homines tunc licetè contineriam perputiam seruare. D. Thom. enim i. p. q. 98. a. 2. ad 3. partem hegarem indicat, dum ait, quod continentia in statu innocentiae non fuisset laudabilis: nam quod laudabile non est, profecto honestum non est, nam omne honestum est laudabile. Idem perius tradit Alci. l. 2. Summa tract. i. c. 2. q. 4. dicit enim matrimonium in illo statu futurum fuisse in præcepto, & non in remedium, ac proinde non fuisse futuram distinctionem statuum matrimonij & celibatus.

Sed non video vnde constare posset, præceptū matrimonij omnes, & singulos homines in statu innocentiae fuisse obligaturum, & extra casum necessitatis. Nam ex natura rei, seu in pura natura non ita obligaret: nec est, cur dicamus, naturalem legem fuisse in hac parte augendam in statu innocentiae, vel aliquam postiuvam determinationem illius præcepti ei fuisse addendum. Nec etiam credibile est, Deum illis verbis, Crecite, & multiplicamini, aliquam peculiarem obligationem, præter naturalem legem singulis hominibus addidisse: nam illa verba eandem vim pro quo cunctu habent statu tam lapse natura, quam integræ, vnde ex eo non obligant singulos, nisi iuxta præscriptum legis naturalis. Igitur neque in statu innocentiae si duraret, obligaret singulos, saltem post sufficiētē generis humani propagationem: ergo abstinere coniugio non est malum in illo statu: quia neque est per se, & intrinsecè malum, nec etiam est specialiter prohibitum, vt ostensum est. Quid autem in hac quæstione dicendum sit, ex puncto sequenti concludetur.

Altera ergo quæstionula est, an in statu innocentiae, nichil esset, respectu vniuersitatisque persona matrimonium contrahere, quam virginitatem, seu continentiam seruare. In quo puncto fa-
ctis clara est sententia D. Thomæ: nam cum ait in statu innocentiae non fuisse futuram laudabilem perpetuam continentiam, vel significat illam non fuisse licitam, vt supra argumentabam, vel saltem non esse laudabilem comparatione vtique matrimonij, ac subinde fuisse minus bonam, & ad consilium non pertinuisse. Ideem à fortiori sententia Alcidorensis, & Durandi, a quo in hoc Capreolus non dissentit dicta distinctione viget, ma ad argumenta Durandi. Et probatur ratione Durandi: quia actus generationis humana per se bonus est, vnde abstinere ab illo per se non est bonus, sed solum in quantum potest copula carnal-

Suarez de opere sex dierum:

lis impedit maius bonum, propter quod etiam maius bonum censeatur, ab actu generandi abstinerere, quam illi incumbere. At vero in statu innocentiae vnu matrimonij nullum maius bonum impediret, quia nec impedit contemplationem, nec induceret seculares curas, vel cogitationes temporalium rerum: que nunquam ad onera matrimonij suffinenda, & ad filios alendos necessariae sunt. Ergo nulla ratio melioris boni, immo vix aliqua boni species posset illo statu in virginitate, seu continentia cogitari. Eandemq; ratione indicat D. Thomas in dicta solut. ad 3, dicens, Nunc laudari, id est, præferri, continentiam non propter defectum fecunditatis, sed propter remotionem inordinata libidinis. Tunc autem fuisset fecunditas absg. libidine. Atque hac sententia communis est, satisque verisimile videtur.

Possimus autem contrarium suadere, quia etiam in illo statu possumus aliquam rationem melioris boni cogitare, & inuenire in abstinentia à quoque rebus coitu. Quia licet fecunditas tunc esset sine libidine inordinata, & perturbare rationem: non tam est sine magna delectatione sensibili per ratione moderationem, & ordinata, vnd D. Thom. in eadem solut. ad tertium facetur: ergo necessarium erat, vt tempore coitus ratio vigilaret ad cohibendum ardorem libidinis, & corpus, & animum in tali occasione recte gubernandum. Ergo quamvis demus potuisse hominem tunc simul de Deo cogitare sine inquietudine, vel perturbatione: nihilominus non potuisse tunc ita vacare tota mente, & animo contemplationis diuinæ, sicut posset alio tempore, cum à tali actu vacareret. Ergo etiam in eo statu haberet locum intentio abstinentiæ perpetuæ ab actu generandi, propter suum finem liberius, & attentius diuinæ contemplatione vacandi: ergo sub ea ratione haberet continentia gradum, & astimationem maioris boni. Vnde quod Paulus ait i. Cor. 7. Mulier inupta, & virgo cogitat, quia Dominus confirmat, ut sancta, & corpore, & spiritu: quia autem nuptia est, cogitat, quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. Hoc (inquam) etiam in statu innocentiae locum habet, sicut aliter, & in minori gradu, quam nunc, Nam tunc etiam necessarium fuisset, aliquando circa educationem filiorum occupari, & similiter offerteret peculiarem curam habere plæcedi marito, & peculiari amore illum prosequi, & consequenter affectum cordis aliquo modo diuidere. Ergo posset tunc eligi virginitas, vt homo ab illis etiam curis humanis, que in illo statu esse possent, magis abstractus, totus posset Deo, & vita spirituali magis consecrari: hæc autem hideret esse sufficiens ratio melioris boni. Denique in eo statu non fuisse secunda nuptia, etiam illarum occasio non desisteret: ergo posset etiam esse continentia à primis nuptijs. Declatur antecedens. Nam licet in illo statu non esset futura viduitas per mortem alterius coniugis, quia tunc mores non fuisse: nihilominus posset alter coniugum prius ad statum gloriosi transferri, quam alius. Quid h. obstarerit, aut cur dicimus nunquam fuisse coniuges separandos, sed certa Dei lege statuendum fuisset, vt unus coniugum ante alium non transferretur? Illo ergo posito per illam translationem dissoluetur matrimonium non minus, quam si nunc per mortem dissoluatur: quia status gloriae cum vinculo, & obligatione matrimonij subsistere non potest. Hoc igitur posito verisimile non est coniugem in terra sine conforto relatum, ad secundas nuptias fuisse transtulitrum: nam etiam in natura corrupta propter nimia concupiscentie indicium minus probantur, & quodammodo odiosa sunt. ergo verisimile est non fuisse futuras secundas nuptias in statu innocentiae. Ergo pari ferè ratione credibile est, potuisse aliquos & plures homines à primis absti-

Cortraria
iz
lato ex sen-
tentia au-
thoris pro-
babili 18.
Suadetur 1.

nere, etiam propter maius spirituale bonum. Probatur consequentia, quia hic finis maioris fructus spiritualis inueniri, ac intendi poterat in eo statu, in abstinentia à secundis nuptijs, aliquo nulla effet ratio, cur appetetur: idem autem fructus in perpetua continentia, seruata proportione cogitari facile potest.

Ego quidem hanc posteriorem partem satis probabilem censeo: & in fauorem eius allegari possunt illi antiqui Patres, qui in vniuersum negarunt futuram fuisse in statu innocentie copulam carnalem: illi n. pro certo habuerunt virginitatem obseruan-
tiam, illi felicissimo statui fuisse decentissimam: ergo licet excederint excludendo ab illo statu immaculatum coniugij totum: in admittenda nihil minus virginitate, vt voluntaria, & eligibili non videtur excessisse. Neque fundamentum contraria sententia cogit, quia iam ostensum est, matrimonium non fuisse tunc in precepto pro singulis hominibus: unde sub ea ratione, velle aut nolle in differens erat, ad nonendum autem illud, seu eligen-
dam perpetuam continentiam non deerat: honestus his sufficiens, quiq; fecunditati prolixi præponderaret, vt explicatum est: ergo poterat à multis eligi virginitas. Et verisimile est, ita fuisse futurum, tum ex naturali hominum conditione, quib; veluti ingenitum est, ad variis viuēdi modos, & officia inclinari: tum ex diuersitate dōnorū gratiæ: nam etiam hæc varietas statuum ordinari tunc ad pulchritudinem Ecclesiæ militantis, & triumphantis pertineret. Deniq; sit hoc maxime verisimile supposita illa sententia, quod licet homo non peccaret, Verbum caro fieret. Nam tuc & Christus ipse virgo esset, & ex virginе nascere-
tur, qui (vt credi potest) plures ad virginitatem inuitarent, & post se adducerent. Est ergo hæc pars valde probabilis. Cui autem contraria placerent, non erat difficile conjecturis nostris respondere: non enim cogentes rationes sunt, sed suasoria.

Tandem possumus ex dictis inferre, cur & quādo de facto sit virginitas in statu innocentie seruata. Omnes enim Patres tanquam certum supponunt, Adam & Eua ante peccatum fuisse virginis, & hanc ponere solent inter laudes virginitatis, quod primum locum in Paradiso habuit. Unde intulerunt aliqui, durante innocentia perpetuo fuisse seruadam. Verutamen distinguendum est inter animi, corporisque virginitatem, seu inter mentalis, & realis, internam, & externam. In Paradiso n. virginitas realis, & extera, seu corporalis seruata est, quia ibi non fuit corporum cōmixtio, nec feminis resolutio, neque aliquid eiusmodi. Et de hac virginitate sancti loquuntur. Colligitur ex narratione Genes. Nam dum in Paradiso fuerunt homines, nulla fit mentio copula in tribus primis capitibus Genes. Postquam vero in fine capituli tertii dicitur eiecisse Deum homines de Paradiso, statim capite quarto dicitur, Adam vero cognovit uxorem suam, &c. At vero non seruarunt homines intra Paradisum virginitatem internam, seu mentalem secundum animi propostum. Nam intra Paradisum contraxerunt matrimonium, cum animo, & propenso consummatio di illud: vt satis significant illa verba Adami, Erunt duo in carne una. Unde cum nihil tuc de statu peccati cogitarent, non solum intra Paradisum habuerunt propositum generandi filios, sed etiam propofuerunt generationis actum intra Paradisum exercere. Unde nunquam cogitarunt virginitatis obseruatiā fuisse illi loco, vel statui necessariam, vel sibi conuenientem. An vero aliquando ab aliquib; seruanda esset, nec nouerunt, nec fortasse vnuquam cogitarunt. Quod ergo intra Paradisum non coierint, non fuit necessitatis, sed per occasionem accidit, quia habitatio Paradisi mora breuissima

fuit: nam paulo post quam Euæ formata est peccauit, & virum induxit, ac statim fuerunt ex Paradiso eieci: vt notauit Aug. l. 9. Gen. ad lit. c. 4. Qui etiam addit, quamvis primi homines in Paradiso habuerint potestatem, benedictionem, & fortasse etiam generandi preceptum: non tamen habuisse à Deo temporis determinationem pro quo esse copulandi, verisimile est illam expectasse. Deum autem futurorum preceps illa distulisse.

CAPUT III.

Nonnulla dubia circa filiorum procreationem
in statu innocentie breviter ex-
penduntur.

Primum dubium est, an omnes viri, & famine
presentes fecundæ, ita vt semper quoties conuenient,
toties filios procrearent. Ratio dubitandi est
potest: quia sterilitas est aliquip; individuus con-
naturalis ex peculâ illorum cōplexione, sed in
statu innocentie essent variae complexiones individuæ: ergo etiā tunc aliqui futuri essent steriles
& matrimonio contrahere, & consummare
possent, quamvis fructum non haberent. Et con-
firmatur, quia non omnes homines essent aqua-
les in corporis statura, aut viribus: ergo etiam in
virtute generandi, & fecunditate possent esse
dispari.

Nihilominus dicendum est in statu innocentie:
non solum omnes viros, & feminas futuros fuisse
fecundos: sed etiam per omnes, & singulos actus
generandi fuisse filios habituos. Hanc sententiam
insinuat D. Thom. i. p. q. 99. art. 2. ad 3. dicens, fuisse
conveniens, vt in eo statu omnes generarent: non
tamen expressè declarat per omnes actus con-
scituros fuisse generationis fructum. At vero in z.
2. q. 164. a. 2. ad 3. sterilitatem aliquarum famina-
rum nup̄ est esse peccati poenam absuerat: teneat ergo
in statu innocentie non fuisse futuram. Expre-
fius, & latius hoc tradiderunt in z. d. 20. D. Bonau.
q. 5. Durand. q. 1. n. 7. Aegid. q. 1. a. 3. Rich. a. 1. q. 2. Ra-
tionis communis est, quia homines in illo statu non
coirent, nisi ex recta intentio eis habendi prolem: ma-
nus ergo quoties copularerint, prolixi fructum obti-
nerent. Antecedens probatur, quia copula carna-
lis etiam inter coniuges non caret culpa saltem
veniali, nisi recta intentione fiat. Duplex autem
est intentio, que illam honestat, scilicet, si hat in
remedium concupiscentia, vel propter generan-
dam prolem, vt tradunt Theologi de matrimonio
disputantes: nam licet alios fines honestos addat:
tamen vel ad hos reducuntur: vel in praesenti ne-
cessarium non est illos distingue, vt parebit. At
vero ex illis duobus finibus remedium concupi-
scentia non haberet locum in statu innocentie: in
quo non esset concupiscentia fomes: ergo solum
propter generandam prolem tunc esset sanctus &
immaculatus conjugalis torus. Et sic dixit Aug.
l. Gen. ad lit. c. 7. potuisse sanis esse officium, quod
nunc agrotis est remedium.

Iam vero prior illatio, scilicet, quod talis copula
non posset debito fructu priuari varijs modis à
dictis auctoribus probatur. Durandus has ratio-
nes vtritur. Quia, vbi agens non caret debita intentione,
neq; actus debet carere debito fine. Quia propositio valde
generalis est, & solum videtur necessaria, de fine, iuxta
qui responderet actu, vt bonus moraliter est, & ne
rutorius, id est, de premio quo od illi responderet: nunti-
fic n. etiam nunc actus nostri bona intentione
est, non carebunt debito fine ultimo, scilicet sepe-
rant fine proximo, seu effectu intento, qui est ve-
stitiū naturali, aut physicis finis talia actionis. Bo-
nau. dicit, quod intentio agentis non dat physicam efficien-
tiam actu, vt infallibiliter proximum effectu ob-
timeat. Addit igitur Bonau. in illo statu non solum
voluntarem, & intentionem fuisse rectam, sed etiā
virtutem

Quo patitur
Pares ali-
quibus
parti fave-
ant.

Adorationem
Durandi in
num. 31.

14
Durante
statu inno-
centia vir-
ginitas (er-
inta) fuit
quoadma-
teriale por-
occasione.

Non tamen
quoad for-
male.

SVARE Z
de Angelis,
re 6. diatum,
arina.

D. N.

virtutem generatiuam fuisse ex vtricq; parte perfectam. *Nam in vivo erat potens, & sufficiens, nec habebat impedimentum, & similiter in multe pro suo loco, & tempore. Sed hoc etiam difficultate non caret: tum quia non est necessarium, vt in omnibus indiuuiduis virtus generandi perfecta fuerit. Quia multi viri, & femine ex naturali sua complexione sunt steriles, que imperfictio non videtur repugnare illi statui, quia respectu talis indiuividui negativa tantum est, & non habet indecentiam. Tum etiam, quia licet aliae personae sint fecundatae, in tali loco, & tempore & sub tali influenti possunt habere impedimentum ad generandum cum effectu: quod impedimentum posset latere vtricq; coniugem, & ita possent bona intentione conuenient ad generandam prolem, & nihilominus effectum non consequi.*

Quapropter necessario recurrentum videatur ad peculiarem prouidentiam Dei conuenientem illi statu ex peculiari eius priuilegio, atque optimo ordine in eo constituto, vt quandiu in animo perfectus ordo seruaretur, in corpore non deficeret. Ad hunc enim ordinem seruandum ut Bonaventura supra in solutionibus argumentorum dicit) datum fuisse homini, vt potestatem suam a sufficientiam posset, & qualitatem alimenti, quo ita temperate vteretur, vt ad corporis alimento sufficeret, & superfluum eius posset optimè ad generationem dispositi, & ideo sereni viri ex se efficax semper fuisset. Aliunde vero simul cognovisset tempus, & horam, quando fine impeditientia generare posset, tum ex parte femini agnoscedo quando esset in dispositione apta ad concipendum, vel effectus, & conjecturas, quas ipsa femina in se posset praesentire, vel ex peculiari instinctu, seu institutione Dei: tum etiam ex parte causatum vniuersalium, & influentiarum coe*n*, quas optime posset, & considerare, quia non inordinata concupiscentia, sed solius ex dictaminerationis ad generandum moueretur. Et si peculiari ratione verum est illud principium Durandi in illo statu: nihil enim tunc homo per actiones suas ordinatus, & honeste intendet, quod frustra tehtaret, vel ageret. Sic etiam dixit Egidius supradictus quod impetus diuini, & instinctus naturales, & dictamen rationis, quantum ad ea, quae erant fibi agenda, multum viguisse in primis parentibus venunquam sine effectu prolis gererent:

Ad rationem ergo dubitandi respondendum est, quod sicut sterilitas terra ex naturalibus causis prouenit, & nihilominus nunc est poena peccatorum. Gen. 3. colligitur, ita etiam sterilitas in homine lapso poena est peccati. Duplex enim sterilitas distingui potest: una permanens; & quasi in habitu, seu in naturitate: alia transiens; & quasi in casu in aliquo actu generandi. Prior non habet locum in statu innocentiae, quia licet interdum ex causis naturalibus sequatur, nihilominus in statu innocentiae ita effent omnia ordinata, ut in nullo individuo inueniretur. Quia reuera non proueniunt nisi vex delectu aliquo in ipsa conceptione a parentibus contracto, vel postea per inordinatum visu alimentorum, vel exterram actionem, aut influentiem elementorum & celorum adquisito: que certe cause in statu innocentiae cellarent: quia & proles semper a principio generantur perfecta, & natura in suo vigore & robore semper conseruantur. Nam sicut virtus nutritiva semper restaurat & perfecte vires individui, ita etiam virtus generativa tempore efficit ad speciei conseruationem, & communicationem perfectam: & in eadem perfectione in qualibet individuo conseruantur: ideoque in nullo individuo sterilitas potest, seu habitualis inueniretur. Actualis vero sterilitas etiam evitaretur per media supra declarata.

rata, quæ sub dono iustitiae originalis continetur, & ideo nullus sterilitatis modus in illo statu inueniretur. De confirmatione autem ibidem posita aliquid in sequenti dubio dicemus.

*Guid de cō-
firm. in eo-
dem n. 2.*

Secundum dubium est, quomodo possent formae in statu innocentiae generari. Et ratio dubitandi est, quia in generatione praecipua vis activa est in viro: ergo quantum est ex semper generat virum. ergo in re ipsa ex Adamo; & Eua semper viri nascerentur, & nunquam feminæ, si in innocentia permanissent. Primum antecedens, ut notum in Philosophia supponitur. Prima vero consequentia probatur, quia omne agens inuidit assimilare sibi perfecte effectum suum, seu proximam: ergo vir, quantum in se est, intendit, & contatur generare virum: ideoque illum generat, nisi impediatur. Et hoc confirmat Aristoteles libro secundo de Generat. animal. cap. 3. *feminam marem* *lesum*, id est, defectu osm appellans, & quiescit accidenti, præter intentionem generatum. Quod latius ipsum explicat libro quarto, capite secundo, & tertio. Secunda vero consequentia probatur, tum ex dictis, quia ad perfectionem agentis pertinet id, quod intendit consequi: in statu autem innocentiae omnia essent perfecta; ut diximus. Tum etiam, quia in eo statu nullum esset vitium, aut impedimentum, quod virorum generationi obstatere posset. Vnde ergo, aut quomodo feminæ producerentur?

In hoc pūncto fuit antiqua hæresis Almerici dicens in statu innocentia non fuisse futuram sexuum differēciam. Ita refert Pratole. Verb. Almericus, & Catto verbo Adam, hæres. 5. & Turcocr. libri. 4. Summae, cap. 35. Vnde etiam sensisse videntur Euam ante peccatum, vel non fuisse creatum, vel non fuisse distincti sexus ab Adamo. Vtrinque autem ita: **N**on solum est, & haræticum contra exprimunt verba Scripturæ, quæ narrat, Adā & Euam fuisse creatos ante peccatum, & Adam fuisse virum, & Euam feminam, & ab hac incepisse peccatum in humano genere, & de illa dixisse Dœum, **N**on est bonum hominem esse solum, faciamus et adiutorium simile sibi: vt in natura, non in sexu. Alias in adiutorium viri esse non posset, quia illud adiutorium, vt sepe Augustinus notat, propter propagationem humani generis præcipue desiderabatur. Nam ad omnem aliam actionem, vel sc̄iæ, alterius viri adiutorium, & maius, & commodius fuisse, vt D. Thomas aduertit. i. p. q. 92. a. i. & optimè exponit Augustinus libro nono Gen. ad lit. cap. 35. & 7. Denique hoc statis decla- item ex rauit Christus Dominus Matth. 19. dicens, Quis fecit nouo. hominem ab initio masculum, & feminam fecitos, &c. Et Marc. cap. 10. addit; ab initio creatura id factum est, vt inter eos in ineparabile vinculum matrimonij intercederet. Denique ex hoc principio in pra- Et ratione. cedenti capite ostendimus, in statu innocentia, si duraret, homines per naturalem modum generationis ex coniunctione maris, & feminæ fuisse generandos:

Hinc ergo euidenter concluditur, in codem statu, & ex eadem hypothesi certum, & euidentes esse, Concluditur non solum in duobus primis hominibus, sed etiam in eorum filiis sexuim diuerstatis, futuram & multiplicandam fuisse. Ita docent, & pro comperto habent omnes Theologi in dist. 20, quos paulo post referuntur. Nunc probatur, quia homines erant naturali modo procreandi in illo statu: vtique ex viro, & feminâ: at vero non omnes immediate generarentur ab Adamo, vt per senorum fratrem in posterum in seculum adveniret. Probatur ratione.

tum quia multo diuturniori tempore duraret, propagatio hominum, & multiplicatio humani generis, quam status personæ Adami in vita animalium si non peccaret, intra brevem tempus transferretur ad gloriam, sicut & ceteri homines. Ergo

spositio etiam melior, & aptior constitutio organi fabricantis, & transfundens virile semen in matricem foeminae, multum etiam ad predictum effectum conferit. Ex parte vero foeminae utare potest cum dispositio sanguinis menstrui ex quo factus formatur: tum locus matricis: nam latratus dextrum (vt dicunt medici) propter calorem hepatis ad formationem masculorum aptius est: tum etiam cum iuxta sententiam Galeni: mater etiam concurrat actiua ad generationem prolis: quo semen eius fuerit calidius, ea ad matris generationem magis iuuabit. Praterea possunt iuware extrinseca causa, primo quidem, & principiis influentia calorum, & constillationes ad hanc vel illam corporis formam efficiendam aptiores. Deinde medium ipsum, & venti considerari solent: nam Aquilo dicitur esse ad marium procreationem aptior: Auter vero ad foeminarum generationem magis iufat, teste Arist. l. 4. de Gener. animal. c. 2. vbi alias causas recenseret ex diuersitate elementorum, vel extatuum, vel temporum. Et similia repetit l. 6. de hist. anim. c. 19. Denique etiam imaginatione vel hemicentralis ad hoc conferre potest, vt ex Gen. 30. notat Bonav. supra, & Perer. l. 4. in Gen. disp. de hac re q. 3. Has ergo causas omnes perspectas haberent homines in statu innocentia. Ideoq; cum vellent marem, vel foemina generare, non esset eis difficile, illas ita obseruare, vt infallibiliter, quod intenderent, alescerentur. Tum ante coitum illis alimentis frequentius, & diutius vtero, quae ad talis sexus generationem efficiuntur, tum in ipso coitu obseruando circumstantias omnes, & caulas effectui intento magis accommodatas: tum denique post coitum posse etiam feminam vti alimentis, & locis, ac rebus alijs eodemmodo magis inservientibus. Quod si prater hec omnia speciales etiam in sanctis, vel iuuenientibus prouidentiae necessarium fuisse, in illo certe statu non deesse.

Ad ratione ergo dubitadi in principio dubium possum respondere negando primā cōsequentiā. Quia in viro non solū est principalis vis generatrix, sed etiā foeminas. Nam ab solū principiis generandi actiua in viris est, & de fei veluti generalis, seu indifferens, determinatur a. in executione ex alijs concausis, seu circumstantijs. Sicut ē contrario etiam in foemina est potestas indifferens ad prolem in utero sexu procreandam: vel materialiter, vel etiam actiū: determinatur autem ex coniunctione cum alijs causis. Verisimile autem est, determinationem phyciam ad lexum virilem magis, & frequentius a viro ad sexum autem foemineum à matre desum. Cum autem dicitur, marem quantum in fe est intendere maren producere, quia intendit fibi aſſimilare effectum quantum potest: respondentum est, si sit forma de intentione quasi naturali illam perstendere ad similitudinem in natura, nō in sexu, quia in viro que parente est vis de se communis ad verum sexum generandum, & ideo debet determinari ad hunc, vel illum ex adjunctis causis: si vero sit forma de intentione elicta, & rationali, sic contaret falsum esse assumptum. Nam & foemina maxime cupiunt masculos parere: & viri foeminas generare. Nec Aristoteles locis in argumentatione citatis ad Ar. l. 4. de Gener. anim. ca. 3. Cum autem foemina vocat animalbum, non intelligit mancum, vel monstrum: sed in suo ordine minus perfectum.

Declaratur breuiter, quia proxima cause generandi maren, in primis ex parte viri, & foeminas eius considerari debent. Ut enim naturales Philosophi, & Medici docent, caliditas virilis feminis masculis generandis potissima causa est: vnde quo semen fuerit calidius intra debitam proportionem, prout opus est ad debitam virtutem genitalis spiritus: eo causa illa efficacior erit: augebiturque quo fuerit semen copiosius. Ac denique di-

9
Deducitur
vitarum se-
xus foeminae
productio
per accidens,
aut monstro
foeminae.
Probatur.

10
Item non fo-
lum naturā
vniuersalem
sive Deum,
sed etiam i-
psos particu-
lares gene-
rantes in-
veniuntur
fuisse in sta-
tu innoce-
ntiae produ-
ctionem fa-
mina.

Id vero quo-
modo aſſe-
querentur
obtenditur
primo.

11
Deinde de-
claratur
amplius.

SVARE
de Angelis,
re 6. dictum,
animata.

definitum iudicium ab homine proferri. Potestis ergo conieciura ex alijs animantibus fieri. Quis enim definire audeat, an in specie leonum, equorum, vel simili animalium, qua in utroque sexu multiplicantur, futuri essent plures masculini, quam feminini sexus: vel è contrario, vel aequales? Certe de his, que nunc procreantur, incertissimum id est: multo ergo magis de his, que futura essent in statu innocentiae. Hoc autem argumentum aequaliter in omnibus fieri potest.

Nihilominus Theologi communiter docentes, & feminas futuros suos in specie humana in multitudine aequali, si status innocentiae perferueret. Ita docet D. Thomas i. p. q. 99. art. 2. ad 3. & quodlib. 3. art. 25. & in 2. dist. 20. q. 2. art. 1. ad 1. vbi latius Bonaventura in d. quæst. 6. sequitur Richard. ibid. art. 2. q. 1. Aureol. ar. 2. & Egid. quæst. 2. ar. 1. Fundamentum huius assertiois multa complectitur principia. Vnum est quod in illo statu non fuisset in usu polygamia simul viuentium vxorū. Ita supponunt docti Theologi, & tradit etiam Diversus Thom. quodlib. 5. art. 8. et quod per se valde creditur: quanuus omni dubitatione non careat. Quia pluralitas vxorum simul viuentium non est ita intrinsecè mala, quin possit esse licita, vt in principio humani generis, vel usque ad Euangelium postea fuisse: cur ergo non fuisset licita eriam in statu innocentiae? Vel si licita fuisset, cur non fuisset in usu saltem apud multos cum ex libertate sola penderet.

Dices huiusmodi polygamiam nunquam fuisse per se licitam: sed ex dispensatione diuina, iuxta cap. gaudemus, de diuino. Hanc autem dispensationem non fuisse in statu innocentiae necessariam, aut conuenientem: quia summa reditudine, & integrata naturalis lex seruanda fuisset. Sed contra: nam in primis illa ratio multiplicatio nisi humani generis, etiam in illo statu locum haberet, praesertim in principio generis humani. Et deinde ratio ob quam pluralitas vxorū iure naturae prohibita est, in statu innocentiae vniuersaliter cessaret: ergo & prohibito: iuxta vulgatum principium, quod cessante fine legis in vniuersali, cessat etiam obligatio legis. Antecedens declaratur, quia bigamia simul viuentium vxorum non est contra primum finem matrimonij qui est filiorum generatione, imò potius ad illum iuvat, & ideo ex hoc capite mala non est, nec prohibita. Nunc autem censeatur contraria secundario fini matrimonij, qui est tranquilla cohabitatio, & pax, ac conueniens familiæ gubernatio, & ideo est prohibita. Hac autem ratio habet locum in natura corrupta, ubi propter immoderatan cœcupiscentiam facile inducit, & rixæ, & appetitus excellentiae oriuntur. At in statu innocentiae, in quo huiusmodi passiones non essent, illa etiam ratio cessaret: ergo, & ominus malitia.

Nihilominus principium illud solidum censeo: Primò, quia quicquid sit de absoluta prohibitio, vel naturali malitia secundarum nuptiarum; in illo statu sine dubio non essent necessariae properhumanæ generis multiplicationem. Nam si omnes viri singulis uxores acciperent, brevi tempore posse sufficiensimè homines multiplicari. Quia omnes essent fecundi, & quoties conuenirent, fructum filiorum acciperent, vt supra diximus, nullusque meretur, nec ante adultam ætatem, vt credibile est, ex hac vita transferretur. Et pueri infra breve tempus etatis, vim habent generandi propter naturæ vigorem, & fortasse per plures annos, & fortasse amplius multiplicare: ergo propter multiplicationem hominum non erat tunc multitudo vxorum necessaria. At

nec erat per se conueniens, sed ad perfectionem temperantiae, castitatis, & ad omnia alia virtutis opera, & praesertim vita contemplativa multo erat aptior vinitas vxoris: ergo hæc sine dubio in illo statu seruaretur.

Addo insuper probabilius videri hanc polygamiam vitiosam, & prohibitam fuisse in illo statu. Primo, quia hoc preceptum prohibens secundas nuptias naturale est, lex autem naturalis de se tunc integrè obligaret. Et quanuus ob perfectionem iustitiae originalis cessarent fortasse impedimenta, in quibus lex illa fundata est, illud est extrinsecum, & accidentarium; & ideo obligatio talis neq; non cessaret. Eo vel maximè quod illa lex per se primò fundatur in naturali iustitia, & aequalitate inter virum, & uxorem: nam per matrimonium, sicut dominium corporis uxoris transit in potestate viri, ita & corporis viri dominium in potestatem uxoris transfertur: & ideo naturalis non potest vir se alteri uxori tradere: hoc ergo unusquisque vir in statu innocentiae seruaret. Et fortasse hoc voluit D E V S in ipsam creatione, quasi exemplo monstrare: facile enim potuisset plures feminas Adamo in adiutorium dare, dedit autem unam tantum, quia docens, quid seruari etiam illo statu oportet. Quod satis intellexit, & significauit Adam cum dixit, Propter hanc relinquenter hominem & matrem, & adhaerabit uxori sua. Vbi de una loquitur, quia unica futura erat. Et ita eriam expediebat ad maioris amoris vinculum, & alia, quia in secundario fine matrimonij considerantur, quia aliqua etiam ex parte in illo statu, cum haberent, etiam non cum tanta imperfectione, vel necessitate, quanta in natura corrupta inuenitur. Hoc ergo fundamentum factis solidum est.

Additur vero utrum aliud principium, etiam futuram successivam, vt sic dicam, non fuisse in illo statu, quia mors coniugis non in tercederet. Quia ratio optimè quidem probat non fuisses futuras in illo statu secundas nuptias propter mortem alterius coniugis: non tamē videtur simpliciter probare, quia posset matrimonium per translationem alterius coniugis desolui (vt supra tetigimus.) Nam illa translatione morti equiparatur quoad hunc effectum: nam est translatio ad statum gloriae, in quo, vt Christus dixit Matth. 22. Nec nubent, nec nubentur: eademque ratione nec sub prioris matrimonij vinculo perseverabunt. Ergo nec tunc perseverarent: & consequenter posset coniux in statu via relictus ad secundas nuptias transire.

Nec potest cum fundamento dici coniuges simul fuisse transferendos ad statum gloriae: quia nec reuelarum est, nec verisimili ratione, aut conjectura suaderi potest. Quia in primis hoc pendet ex diuina prædestinatione, quæ ad certum gloriam gradum in unoquoque facta est, & donec merita proportionata compleantur, nemo ex statu vita vocatur siue nunc per mortem, siue tunc per translationem. Contingere autem posset vt merita viri sui coniugis non simul compleantur, quia vel posset esse prædestinati ad inæqualem gloriam, vel licet essent ad æqualem præordinati, posset unus seruuentius mereri, & mensuram suam breviori tempore implere. Vel certè si translationis tempus pro definito etatis temporis esset præscriptus, etiam hoc modo posset in uno coniuge prius quam in alio impleri. Quia non esset necessarium omnes coniugatos esse eiusdem etatis cum inter se matrimonium contraherent, aut omnes in eadem etate statum illum assumere, quia & complexiones, & vires corporum essent diversæ, & res esset libera, ac proinde contingens.

20 Veruntamen licet haec coniecturæ probabilitè suadeant potuisse tunc coniugium per translatio-
nam secundam dissolui: nihilominus longè probabilius est
non fuisse futuras secundas nuptias in illo statu.
Difenditur dum illud principium. Primò quidem, quia licet sint lictæ, minus tam-
en decentes iudicantur etiam in hoc statu lapidæ
naturæ: multo ergo minus in illo statu decenter:
ideoque admissa translatione vnius coniugis ante alium verisimilius est alium acturum fuisse vi-
tam coelibilem usque ad suam translationem, quod vita
genus non esset contra perfectionem illius
status, ut supra ostendi. Deinde non est certum
homines fuisse tunc transferendos immediate ad
confummatum gloriosum statum: potuerint enim
transferri ad statum medium, ut August. lib. 9.
Gen. ad litt. disputat, & nos infra videbimus: illo
autem positio fortasse non dissoluerentur matri-
monia per primam illam translationem, & conse-
quenter nec ad secundas nuptias transitus fieret.
Denique non est improbabile, tunc non fuisse vnu-
m coniugum absque alio transferendum, ne in
illo statu quidam modus viduitatis inueniretur.
Posset autem Deus facile ita media prædestina-
tionis in omnibus prædestinare, ut omnes coniug-
es simul merita proportionata sua electionis eodem
termino consummarent. Eritia siue vno, siue
alio modo procedatur, firmi etiam manet hoc
secundum fundamentum, quod nullo modo et-
iam successu secundæ nuptie in illo statu inuen-
te fuisse.

21 Tertium principium est, quod in statu innocentia omnes tam viri, quam foeminae matrimoniū contraherent, & filios procrearent. De quo supra dictum est. Ex his ergo principijs sic con-
cluditur in statu innocentia omnes homines esse
deberent viri, vel uxores, & nec unus vir habitu-
rus esset plures uxores, nec una mulier plures vi-
ros, vel simul, vel successiū. Ergo necessarium erat
tot esse viros, quot foeminas. Et confirmatur
primò, quia verisimile est, si homo non peccasset,
illum statum fuisse conservandum in illo ponde-
re, & mensura, in quibus fuit institutus, quia hoc
majoris perfectionis est. Ergo sicut in principio
institutum fuit genus humanum in numero &
quali quoad perlonas vtriusque sexus, ita perpe-
tuò conseruaretur, ut finis principio responderet.
Confirm. I. Tandem confirmatur, quia hoc pertinet ad quadam
iustam, & aequalē distributionē: quia si
in altero sexu pauciores producentur persone
alteri quodammodo iniustitia fieret.

22 At enim haec rationes posteriores leuiores con-
gruentiae sunt: in principali fundamento tertium
principium, licet a dictis authoribus feret ut certū
supponatur, mihi videtur incertum, ut supra dixi.
Et ita ex hoc capite resolutio haec dubia relinqui-
tur. Et præterea videtur in illa ratione, & illatione
supponi, si homo non peccasset, homines non
fuisse nisi ex legitimo matrimonio generandos.
Quia si darentur vagi concubitus, unus vir posset
fieri una caro cum multis foeminis, & consequen-
ter possent eriāe esse plures foeminae, quam viri.
Idemque sequitur, si è conuerso una foemina plu-
ribus viris coniungeretur. Dices, esto ita sit, semper
esse valde probabile fundamentum illud ex in-
nocentia illius status sumptum, nam illi repugnat
omnis fornicatio, & adulterium: ergo non inue-
nirentur in illo statu: ergo non esset filiorum pro-
creatio, nisi ex legitimo matrimonio.

Sed obijci potest, quia homines in illo statu nec
impeccabiles essent, nec in gratia confirmati, ut i-
dem Diuus Thomas docet, & infra trademus: ergo
possent fornicationem committere, sicut alia
peccata, vel post alia peccata: ergo possent etiam
illo tempore homines nasci ex vago, seu iniquo
concubitu. Nec oppositum sufficienter probari
videtur ratione superiori facta, quia licet reliqui
homines tunc peccarent, respectu naturæ huma-
ni status innocentia perseveraret: & ita illo sta-
tu durante, possent homines ex iniquo concubitu
geniti prodire, postquam parentes eorum inno-
centiam auferrent. Responderi potest, nihil
minus intra statum innocentia aequalē numeri
virorum, & foeminarum fuisse manifurum:
quia non possit persona vnius sexus fornicando
cadere, quin haberet socium criminis alterius se-
xus: ideoque eadem aequalitas in innocentibus
permanereret. Sed hoc non satisfacit, quia si fe-
mel ponamus potuisse homines fornicando in-
nocentiam amittere, consequenter sequitur po-
tuisse plures ex uno sexu cadere, quam ex alio:
quia poterat una foemina cum multis viris for-
nicari: & è conuerso unus vir cum multis foemi-
nis: quo posito non manerent aequalē numeri
virorum, & mulierum in statu innocentia per-
manentium. Præterquam quod etiam alijs mo-
dis præternaturalibus possent viri cadere, & non
foeminae: & è conuerso, sicut nunc fit. Quia posita
in illo statu potestate peccandi, non est maiori-
tatio de uno genere peccati, quam de alio, semel au-
tem admissa inæqualitate progressu temporum,
& per varias generationes posset inæqualitas au-
geri, & variari.

Et augetur difficultas, quia tunc geniti ex pec-
catoribus innocentes nascerentur, & tamen non
necessari nascerentur in vitro sexu cum aqua-
litatib[us] aqua homines iam lapsi non habent illam
rectitudinem, & efficiaciam in intentione, & modo
generandi, que ratione originalis iustitia in care-
sia inueniretur. Propter hec difficilis mihi est illa
communis assertio, quod Adam non peccante,
aequalis futurus esset virorum, & foeminarum nu-
merus. Vnde ex istmo rem futuram supponere
contingentem: ac subinde nobis esse omnino in-
certam. Vel certè ad summum procedere posse
supponendo non solum Adam, sed etiam ceteros
homines innocentiam seruantur fuisse: sic enim
minor est incertitudo, semper tamen relinqui-
retur aliqua ex alio capite, quod fortasse aliqui-
ri, vel foeminae virginitatem seruant.

C A P V T . IV.

Quanta, & qualis hominum multiplicatio in
statu innocentia fieret.

IN hoc quæsto multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

**Eus[us] pro
ip[s]a comuni
tate responsione.**

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-
sumere fundato-
mento bucu-
quer tractato.

23 **Euerissim.** Quodammodo
multa includuntur, vnum est an
fuisse idem, qui in hoc statu produciunt, & Quidam
visque ad diem iudicij generabuntur. Aliud est, c[on]fir-
ma illare-supponere as-

eant: post præuisum autem peccatum Adæ nunc reprobase reliquos: prædestinaturum autem illos fuisse, si prænouislet Adamum non fuisse peccatum. Vnde autem hoc sciant, vel quoniam id suadeant ignoramus, nec Bassolis aliquid fundatum refert, & statim generaliter impugnabitur.

Addit ergo Scotus in secundo distinctione viii. questione secunda, omnes, & solos homines, qui nunc saluantur, fuisse generandos durante innocentia Adani, eos vero, qui nunc damnantur, non fuisse futuros: & ita minorem fuisse futurum numerum hominum in statu innocentia, quamvis non omnino distinctum in personis ab hominibus, qui post peccatum Adæ fuerunt. Haec posteriores partes euidenter ex prioribus sequuntur. Illas ergo probat in primis auctoritate Gregorij in nono capite numero nono tractanda. Et deinde primam partem de prædestinatis sicut ex eo, quod isti qui nunc sunt prædestinati ante præuisum originale peccatum fuerunt electi: ergo maneret firma electio, etiam si peccatum Adæ non fuisset futurum. Alteram vero partem probat ex eo quod in statu innocentiae nulli essent reprobati: sed omnes prædestinati. Vnde non obstat contra Scotum, quod ibi Maior obiecit, quia non est minus certa reprobatio, quam prædestinationis, seu electio, ac proinde si nunc electi nascentur propter immutabilitatem electionis, etiam reprobati futuri essent propter certitudinem reprobationis. Responderet enim Scotus aprobacionem esse æquæ certam quoad præscientiam, non verò quoad prædefinitionem, vt etiam Diuus Thomas dixit i. part. quest. 23. articul. 7. id est, numerum prædestinatorum esse certum ex decreto absoluto voluntatis antecedente præscientiam futurorum: numerum autem reprobatorum solum esse certum ex præscientia, & ideo licet res alteri essent futuri secundum hanc præscientiam, decreta electionis prædestinatorum firmum manifestet, non sic autem reprobatorum numerus: quia non prædicto peccato, nec reprobato præscientur.

Sed nihilominus Scotti discursus quoad utramque partem parui momenti est, vt Mai. Molin. Valent. & alii notarunt. De priori manifestum id est, iuxta opinionem eorum, qui negant electionem prædestinaturum fuisse ante absolutum præscientiam peccati originalis. Sed quia oppositum docuit primo de Prædestinat. capite duodecimo, ad quod licet Deus elegerit prædestinatos ante præscientiam absolutum peccati futuri Adæ in seipso, & vt iam sibi præsentis: nihilominus non habuit eandem electionem ante præscientiam conditionata peccati Adæ, quia, videlicet prænouit, quod si crearet Adamum cum tali præcepto, & circumstantijs, esset peccaturus, & si uiam posteritatem, quantum in ipso erat, damnaturus, & stante hac sola præscientia, elegit, quos voluit. At verò data illa hypothesi, quod Adam non esset peccaturus, Deus etiam illam præscientiam conditionata non habuisset, quia tunc obiectum non fuisset verum. Vnde non potuerit etiam Deus pro sua libertate non habere illud decretum, quo tales homines elegit, ac proinde possent idem homines non esse prædestinati. Ergo ex electione, quam nunc Deus habuit, non possumus colligere tales homines fuisse futuros, vel saltem consecuturos, etiam si Adam non peccasset. Quia licet electio diuina in sensu composito, id est, postquam supponit facta, infallibiliter implieatur: nihilominus absolute talis electio potuit non fieri. Et ideo licet nunc supponatur facta post talem præscientiam conditionata: nihilominus posita hypothesi, quod talis præscientia non esset, sed contraria: non erat necessarium eandem electionem fieri.

Atque ita res manet interta, nec ex sola electione diuina potest certè inferri quod idem homines, qui nunc sunt prædestinati, futuri essent prædestinati, imo nec quod futuri essent, si Adam peccatus non fuisset.

Altera vero pars de reprobatis ostenditur, quia supponit quod si Adam non peccaret, eius posteri vel peccare non possent, vel infallibiliter nunquam peccarent, vel saltem non perseverarent finaliter in peccato. Primum autem ex his falsum est: secundum est gratis dictum: tertium vero etiam dicitur sine fundamento, & non consequenter. Quia si cum effectu aliquando peccare possent: cur non etiam in peccato perseverarent? Quæ omnia in cap. latius tractanda sunt. Et præterea quantius daremus Scoto, nullos homines fuisse damnandi, si communis lapsus humanae naturæ non interuenisset: nihilominus non sequitur nullos homines fuisse tunc futuros, ex his, qui nunc reprobri sunt. Nam esse potuerint, licet non essent damnandi, sed saluandi. Quia iuxta Scotti sententiam, non obstante reprobatione, prout nunc facta est, tunc non essent reprobati, quia non essent futuri: ergo etiam possent non esse reprobati, quanvis ad existendum ordinarentur: sicut prior opinio dicebat. Quæ profectò in hoc nihil dicit impossibile, sed incertum.

Alij ergo non rationem prædestinationis, sed ipsam rerum executionem considerantes dixerunt Adam non peccante non fuisse eosdem homines ab illo generandos, qui nunc sunt, sed alios numerō distinctos. Incertum autem esse, an fuisse plures, vel pauciores, & an aliqui eorum fuisse damnandi. Hæc videtur esse sententia Diuini Thomæ dicto quodl. 5. art. 8. & in eam inclinant Maior, & Capreol. in z. d. 20. & moderni nonnulli, presertim Valerius supra. Et quod duas posteriores partes de incertitudine numeri, & prædestinationis omnium, quilibet videtur clara. Quia quoad numerum non habemus ullum principium ad iudicium quoad duas posteriores partes.

Ostenditur quod autem alterius partis iudicare poterimus? Item nec de tempore, quo singuli homines in statu viatorum in innocentia, seu Paradisi terrestri manarent, nec de tempore pro quo generationes hominum durarent, notitiam, vel conjecturam habemus: ergo nec de tanta illa comparatione illam assequi possumus. Incertitudo autem alterius partis, scilicet an in illo statu aliqui essent damnandi, necne, ex dictis contra Scotum constat, & ex infra dicendi de potestate peccandi in illo statu magis patet.

Prima vero pars duobus modis accipi potest, 6. scilicet, indefinitè, & vniuersaliter. Prior modo sensus eius est, non omnes homines, qui in hoc statu naturæ lapsi generantur, in statu naturæ integræ, si perseveraverent, fuisse futuros: Et in hoc sensu videntur maximè loqui Diuini Thomas: putatae se id demonstrare, quia in statu innocentia non fuisse futura vxorum pluralitas, sicut nunc est: ergo nec omnes homines, qui nunc ab eodem patre ex diueris feminis generantur, essent tunc futuri. Probatur consequentia, quia tunc idem homo non generaret filios nisi ex una femina: ergo qui nunc generantur ex alia tunc non nascerentur, quia non possunt nisi ex eadem matre procreari. Nam cum filius (ait Diuinus Thomas) a patre tanquam à primo efficiente, & à matre, vt à materiam ministrante generetur, impossibile est eundem filium nasci, siue pater, siue mater distincta persona sit, quia idem numero effectus non potest naturaliter nisi ab eodem numero agente, & ab eadem materia produci. Confirmat hanc rationem, quia multi nunc generantur ex adul-

teria D. Th.

Euseb.

Præcluditur eadem, vel distincta persona sit. Sed hoc dici non potest viuens aliter, quia contingit candem personam habere quo fidam filios ex legitimo conuge, & alios ex alijs viris: ergo non potuisset in statu innocentia ex omnibus illis viris concipere, qui non erat omnibus coniugio copulanda: ergo aliqui ex illis filii non fuissent ab illa nati in statu innocentia, & consequenter simpliciter non fuissent, iuxta principium postum, quod ex matre distincta a semper filius distinctus nascitur. Et hinc etiam ostendi potest, aliquos homines fuisse futuros in statu innocentia, qui nunc non nascuntur. Nam qui nunc sunt steriles, si fuissent in statu innocentia, non fuissent steriles: ergo generarent aliquos homines, qui nunc non generantur: & similiter qui nunc præmature moriuntur, vel occiduntur, vt Abel qui filios non habuit, si in statu innocentia fuisset, filios generasset: ergo illi essent distincti homines ab omnibus, qui ex Adamo post lapsum oriuntur.

Hinc vero extendi potest hæc sententia ad posteriorem sensum vniuersalem, numerum, si Adam, & Eua non peccasset, omnes filios, & nepotes eius, qui nunc nati sunt, vel nascentur. Prolatur, quia ut filii sint in eisdem numero, seu in individuo, non factis est, quod ab eisdem parentibus generentur, vt est per se notum: quia nunc ex eisdem parentibus distincti homines nascuntur: sicut etiam ex Adamo, & Eua, proximè natis sunt. Ergo tunc variantur factus ex diuersis circumstantijs conceptionis: maximè vero ex tali diuersitate temporis, & loci, quæ habeat coniunctam diuersam influentiam cælestem, & distinctam medij ambientis, & aliorum elementorum cooperationem. Itemque ex varietate paternæ seminis, quod est velut proximum efficiens, & materni sanguinis, qui est materia potissima, ex qua proles concipiuntur. Nam ex materia, seu subiecto his, vel illis circumstantijs applicato censemur agentia creata determinari ad hoc individuum potius, quam ad illud producendum. Sed Adam, & Eua si non peccasset in productione, & conceptione filiorum cum his omnibus circumstantijs longè diuersis coniungentur: ergo generarent filios numero distinctos ab his, quos nunc post lapsum procrearunt: ergo tota eorum posteritas esset numero distincta à posteritate Cain, & aliorum filiorum Adæ. Maior ex Philosophia supponitur. Minor vero facilè declaratur, quia licet ex circumstantia temporis extrinseci, seu cælestis incertum sit, an eodem tempore, vel tardius, aut citius copularentur, si non peccasset, quām nunc fuerunt post peccatum coniuncti: nihilominus in ceteris omnibus fuisset magna diuersitas. Quia in primis distinctissimis cibis vñi fuissent intra Paradisum, quām extra, & ita ex distincta illorum ciborum materia semen, & sanguinem distinctum efficerent: & longè etiam melius dispositum propter meliore cibi qualitatem, & propter maiorem in comedendo moderationem, ac temperiam, ac meliorem loci, ac medijs dispositionem: simulque concurreret distincta, & melior influentia cælestis propter situs Paradisi terrestris communitatem: ergo ex his omnibus circumstantijs determinaretur virtus generatrix ad effectum numero distinctum producendum. Et præsertim ex proxima materiæ diueritate, quia illa intrinsecè manet in prole, & illam

componit: unde impossibile est prolem esse candem numero, si materia ex qua componitur est distincta. Et hinc probata relinquitur prima consequentia principialis argumenti. Secunda vero fundatur in altero principio D. Thom. quod si aliquis ex parétiis est persona distincta, & filium distinctum generare necesse sit. Nam filij Adæ essent parentes totius posteritatis futurae: ergo si in statu innocentia filii Adæ fuissent distincti ab his, quos post lapsum habuit, etiam tota eorum posteritas distincta fuisset.

Hæc sententia vtroque modo explicata solum initit in principio philosophico de dependenti effectus singularis, & individui ab individua, & particulari causa efficiente, & materiali, cum aliis circumstantijs, & cooperatibus causis. Hoc autem principium præterquam quod non est certum, solum habet locum in effectibus, qui per se, & immediate sunt ab agentibus creatis. Vnde non videtur conuenienter extendi ad homines, saltem quod animarum productionem: quoniam anima non fit a parentibus, sed a solo Deo creatur. Hinc ergo 3. sententia orta est altera opinio limitans præcedentem. Ait enim Adamo non peccante, homines, qui ab eo descendenter, non fuissent futuros eisdem numero, qui nunc, quātum ad corpora: esse tamen potuisse eisdem quoad animas, & probabile esse tales fuisse futuros. Hanc opinionem docuit Adam, eumque est secutus Gregorius, vt referat Caprol. dist. 20. art. 3. ad vlt. apud illos vero eam non legi: ipse acutem Capreolus illos non sequitur. Docuit nihilominus illam opinionem Molina dicto tractatu de opere sex dierum, disp. vlt. quam varietas conclusiones alter declarat, & probat. Mihil vnde prius videtur hæc sententia satis probabilis. Et 100. 1. prima quidem eius pars, quæ ad corpora pertinet, à D. Thom. a maximè intenditur, & rationibus factis in tota præcedenti sententia probabilitate persuaderetur: sicut principium illud philosophicum ad materiales effectus applicatum satis probable, vt in disp. 5. Metaphysica tractatum est: nec plura de illa parte in præsenti dicere oportet: quia simpliciter loquendo, & præsertim theologice vnitam numerica, seu identitas, aut diuersitas in homine secundum animam potissimum consideratur, vt ibidem dixi.

Altera ergo pars de identitate hominum quoad animas de possibili sumpta, intelligenda est de potestate naturali, quæ sine speciali miraculo in actum reduci potest. Et in hoc sensu dicimus potuisse connaturaliter fieri, vt Adamo non peccante in eisdem numero homines quoad animas ab illo propagarentur, qui post peccatum generantur. Probatur, quia anima rationalis singularis, & individua, sicut non penderet in esse à corpore, ita ex se non limitatur ad informandam hanc materiam primam, vel ad hanc numero accidentia, illam disponentiam: vt probauit in disp. 5. Metaph. sec. 6.n. 6. & sequent. Quapropter in instanti, in quo quilibet homo generatur, non ab una tantum anima creabilis informari posset, sed ab innumeris, & infinitis possibilibus à Deo. Vnde quod talis anima potius quām alia in tali corpore creetur, eique via tur, non habet sufficientem cauam ex parte corporis, & consequenter nec ex agente, & alijs materialibus circumstantijs, sed à libera Dei voluntate determinatur. Et inde consequenter fit, vt eadem anima, quæ nunc tali corpori infunditur, posset sine miraculo creari in alio corpore ex alia materia, alijsque accidentibus organizata, sicut è consuetudo in hoc corpore posset alia anima infundi. Et enim eadem ratio, quia vtrobiisque talis determinatio penderet ex libera D E I voluntate, & hic est connaturalis modus productionis talis formæ propter capacitatem, quam habet ad informan-

SVARE Z
de Amœbis,
re 6. diatum,
animis.

RENTIONE

D. N. 2

dum corpus cum independentia in suo esse ab illo. Ex quibus tandem concluditur, quod si contigisset Adam in Paradiso, & innocentia conservata, primogenitum suum generare, quanvis fortasse corpus illius prolius quoad materiam, & dispositiones non esset idem numero cum corpore Caini: nihilominus posset Deus eandem animam illi infundere, sine vlo miraculo, vel præternaturali prouidentia, quia determinatio illius, vel alterius anima ex sola Dei libertate ex natura talis rei pendet. Quod autem in primogenito declaratur est eande in ceteris filiis, & filiis filiorum rationem habet.

Denique ultima pars huius sententie, nimirum supposita hac naturali lege, ac potestate, verisimile esse Deum eadem animas humanas creaturum fuisse in corporibus innocentium filiorum, quas nunc in peccatoribus creant, suaderi potest. Primo cum creatio talium animalium in individuo de se non pendeat ab ipsis numero corporibus, id est, ab hac numerica parte materia, vel his numero accidentibus, verisimile est, Deum ante absolument præscientiam decreuisse ab soluto decreto, has particulas animas creare, quanvis de modo, & qualitate corporum ante dictam præscientiam, absolutum decretum non haberit: ergo illud prius decretum semper fuisset implenum, quanvis Adam non peccasset. Secundo, quia Adam iustitiam originalem sub ea conditione accepit, vt prototipa posteritate illam obediendo conservaret, vel transfigredendo amitteret: ergo aequitatem, & rationaliter consentaneum est, vt vtraque conditionis pars ad easdem personas filiorum pertinuerit, accubinde, vt idem numero filii qui nunc in peccato originali nascuntur, nascituri essent in originali iustitia, si parentes non peccarent: ergo essent idem filii Adæ in utroque statu, vt qui sentiunt damnum, ex parte Dei ordinati essent a secedenter ad recipientum commodum.

Reponendi potest, Deum solum respexisse ad specificam naturam: seu ad posteritatem abstractendo ab his, vel illis personis, & ideo nec esse iniustum, nec absurdum, vel dampnum, vel commodum in personas distinctas redundaret: nam id est quasi per accidens, & ad iustitiae aequitatem non pertinet. Sed licet forte hoc possit in rigore iustitiae sustineri: nihilominus negari non potest, quin maior aequitas, & perfectior prouidentia reluceat, si respectu earundem personarum talis conditio quoad utramque partem foret implenda: eo vel maxime, quod diuina præscientia, & prædestinationis non est cœptiva, sed clara, & distincta. Ideo que quando decreuit Adam, & in ipso totius posteritatis iustitiam sub tali pacto conferre, non confusè tantum posteritatem conceperit putandum est, sed distinctè in talibus personis: ergo easdem personæ, quæ nunc illa priuantur, eandem obtinuerint, si primus parens non peccasset, ac proinde idem essent homines, qui ab ipso propagarentur.

Sed instabis, quia haec ratio vel efficax non est, vel nimis probat, concludet enim fuisse futuros eosdem numero homines non solum quoad animas, sed etiam quoad corpora, quia iustitia originalis etiam corpora moderabatur, & perficiebat: & è contrario peccatum originale etiam in corporibus suis penales effectus haberet. Ac denique pactum Dei posterios Adæ, vt corpore, & animo constantes respiciebat. Item cocluderet illa ratio omnes omnino homines, qui nunc fuerint, sunt, & erunt, futuros fuisse etiam Adæ non peccasset, quia ratio aquæ de omnibus procedit. Ac denique probaret ratio omnes, qui nunc damnantur, tunc etiam fuisse damnatos, quia discursus factus aquæ ad omnes, & quod hunc effectum applicari potest. Nos autem haec omnia

non admittimus, nec admittenda videntur.

Respondemus in primis nos esse difficile hæc omnia defendere, quia Deus sine dubio potuit ¹³ la omnia præordinare, potuissetque res ita disponere, vt infallibiliter ita fierent. Nunc autem credimus non ita factum esse, quantum ex conjectura colligere possumus. Et ideo ad primum negatur sequela, quia iustitia originalis, & gratia, ac beatitudine, ad quam illæ ordinabantur, ad animam principaliter pertinent, & consequenter in illa est originalis culpa quoad essentiam, & (vita dicam) formalitatem suam, corpus autem secundario tantum, & materialiter ad hæc omnia habet, & ideo non ita fuit identitas in corporibus, sicut in animabus necessaria. Accedit præterea, quod anima à solo Deo fit, & ex sola eius voluntate eligitur, seu determinatur, vt in tali, vel tali corpore creetur: plenum autem corpus sit ex praæacente materia, & cum dependet à materialibus causis, & ideo Deus non ita ex se definitus conditions corporum: sed cursu naturalium corporum illas reliquit.

Ad secundum etiam negatur sequela: nam rationes factæ non persuadent, immo nec suadent omnes homines, qui nunc propagantur, ab Adamo fuisse etiam futuros, etiam Adæ non peccasset. *Quoniam cognovit sibi Domini, aut quis consiliarius eius fuit: Rom. ii.* Solum enim conjecturamus illos homines, qui in statu innocentiae generati essent, constare debuisse ex animabus, quæ nunc etiam aliquando creantur. An vero numerus hominum in utroque statu futurus esset aequalis, incertum esse putamus. Vnde ex dicto principio solum colligi potest, quod si numerus hominum in utroque statu esset idem formaliter, seu aequalis, etiam id est esset materialis, seu in eisdem individuis, saltem quoad animas: non, quia hoc sit absolute necessarium, aut certum: sed quia convenientius apparet. Si autem essent numero inæquales, & in statu innocentiae futuri essent homines numero pauciores, omnes illi etiam erunt nunc in lapsa natura: quia sic participatur erant innocentia communis, quod nunc per peccatum transferunt. Si autem è contrario major futura fuisset tunc hominum multitudo, in illa omnes homines, qui nunc producuntur, continerentur, & præter hos in multis alijs Dei liberalitas ostenderetur. Nihil ergo incômodi in aliquo istorum modorum invenitur, & in singulis aliqua congruitas cogitari potest, & ideo incertum nobis est, quem postissimum illorum Deus ordinasset.

In tertia replica petitur, quid dicendum sit, si inter numerum electorum & reproborum similis comparatio fiat, in quo licet res incerta sit, in primis verisimilis credimus, nō fuisse futurum minorem numerum electorum, & prædestinatorum, quam nunc sit. In quo cum Scoto conuenimus ¹⁵ non solum propter illam rationem, quod nunc electio nem prædestinatur ante præscientiam absolu tam peccati Adæ factam esse credimus: sed etiam, quia nulla ratio, vel conjectura probabilis afferri potest, propter quam credibile fiat pauciores homines fuisse Deum electurum, si sub conditione præscribet Adamum in tali rerum ordine, & occasione constitutum, non fuisse peccaturum. Et hinc etiam credibile sit, eosdem homines saltem quoad animas, qui nunc sunt electi, fuisse etiam salvandos, & eligendos, etiam Adæ non peccasset. Non solum, quia nunc electio antecessit præscientiam peccati Adæ, nam haec ratio sola non persuadet, quia saltem præcessit scientia conditionata futuri peccati, qua non existente potuisset Deus aliter electionem facere, vt supra dixi. Et ideo addendum putamus nullam afferri rationem ob quam credamus, Deum alios, quam hos ipsos fuisse elec-

Ad tertiam:

Quoniam placet S. Iohannes n. 2. alleluia.

140.

Qurunt,

eturum, si sub conditione saltem praescribet Adam in illa occasione, si in ea confitueretur, non fuisse peccatum. An vero praeter hos Deus plures elegisset, si hoc etiam modo praescribet Adam non fuisse peccatum, omnino est nobis occultum. An autem durante dicto statu aliqui essent damnandi, & praescribiti, infra dicimus: nam pender ex alia questione cap. 9 tractanda, an homines in eo statu possent peccare: supponendo autem aliquos fuisse damnandos, numerus eorum ignotus nobis est, & ideo omnis comparatio, vel ad numerum electorum, vel ad numerum eorum, qui nunc damnantur, incerta est: & propterea nihil amplius de illa dicere necesse est.

influentia celorum, & elementorum circumstantium, & ex parte causarum materialium, diuersitas ciborum, & humorum ipsorum parementum teruenient. Confirmatur, ac declaratur, quia haec inaequitas raro est penalis de se: tum quia potest esse inter duo individua, etiam si neutrorum sit aliquis defectus contra specificam, vel individualem perfectionem uniuscuique debitam: tum etiam quia talis varietas, & inaequalitas naturaliter sequitur ex compositione corporis organici. Quia conueniens eius dispositio, & proportionis non consistit in indivisiibili, sed habet latitudinem. Et inde est, ut naturaliter non omnes homines sint eiusdem figura, nec eiusdem statura. 15

C A P V T V.

Virum in statu innocentie homines generarentur perfecti quoad corpora, vel quomodo consummatam illorum imperfectionem consequerentur.

Diximus de propagatione generis humani quod modo, & quanta futura esset in statu innocentia, si duraret: nunc explicandum superest, qualis esset futura quoad prolis perfectionem, quam ex parte corporis prius considerabimus: postea vero ex parte anime. Duplex autem perfectio in humano corpore consideratur. Vna dici potest simpliciter, & absolute necessaria ad veritatem, & integritatem corporis humani ex virtutibus specificis naturae, numerum sensuum externorum, & internorum, & potentiarum omnium, ac facultatum naturalium, qua ad induviduam, & speciei conservationem necessaria sunt: alia est perfectio necessaria ad statum integrum, & consummatum corporis humani. De priori nulla est in praesenti dubitatio: nam certum est in statu innocentie fuisse problem generandam cum corpore omnibus suis partibus, ac membris constante iuxta exigentiam sexus, in quo vnuquisque generaretur. Itemque cum omnibus facultatibus, ac sensibus internis, & externis, & cum debita membrorum proportione, dispositione, colore, figura, ac pulchritudine corporalibus, quae inde consurgit. Ita docet D. Th. 1.p.96.art.3. & quæst.99.art.1.ad 1. & alij Theologici statim citandi.

² Idem resolu^t Et ad minimum hoc docuit August. lib. 1. de
uit Aug^{ust}. Peccat. merit. & remis. cap. 37. & 38. vbi ait, nullam
penalem imperfectionem fuisse futuram in ho-
minibus, qui in statu innocentia generarentur.
Carētia enim illus integritas esset imperficitio,
seu defectus penalnis, qualis est agritudo, cæcitas,
& membrorum corpori connaturalium diminu-
tio, huiusmodi enim defectus cum naturales non
sunt, peccata sunt: nō ergo essent in genere huma-
no peccata non interueniente. Et inde facilē cæ-
tra, quæ diximus, consequuntur. Quia non minus
pertinet ad naturalem perfectionem corporis hu-
mani debitus ordo, proportio, & figura membro-
rum, quam eorum integritas sine diminutione. Et
similiter ad corporis sanitatem necessaria est bo-
na dispositio, & proportio humorum. Et inde na-
scitur conueniens color, & consequenter pulchri-
tudo, quæ inde resulcat. Ergo ista omnia essent in
hominibus durante innocentia, à principio natu-
ritatis eorum.

3 Paret autem circa hoc interrogari, an haec omnia essent aequalia in hominibus illius status. Responder autem negatiuè Diuus Thomas in d. art. 3. q. 96. Quia non omnes causa concurrentes ad productionem hominum essent eædem, neque aequalis virtutis in generationibus singulorum. Nam in efficientibus causis esset varietas ex parte D. T.

influentia colorum, & elementorum circumstan-
tiū, & ex parte causarum materialium, diuer-
itas ciborum, & humorum ipsorum partem in-
terueniret. Confirmatur, ac declaratur, quia hoc de
iniquitate raro est pœnalis de se: tum qua po-
test esse inter duo individua, etiam si in neutrō il-
lorum sit aliquis defectus contra specificam, vel
individualem perfectionem vniuersique debitam:
tum etiam, quia talis varietas, & inqualitas na-
turaliter sequitur ex compositione corporis or-
ganici. Quia conueniens eius dispositio, & propor-
tio non confitit in individuis, sed haberet latitudi-
nem. Et inde est, vt naturaliter non omnes homi-
nes sint eiusdem figura, nec eiusdem statura. Idē
ergo in statu innocentiae inueniretur. Tandem de-
claratur, quia primi parentes non generarent filios
sibi omnino similes in complexione, quia hac
ex parte materiae & aliarum causarum variatur.
Item quia ipsi parentes, vir, scilicet, & vxor non
essent in complexione omnino similes. Et eterq;
quantum in fœtus, prolem sibi similiem efficere co-
naretur, vnde filius esset similior illi parenti, qui
efficaciorem haberet virtutem in tali occasione,
& tempore: vel qui magis à circumstante medio, &
à materia, & ab alijs causis iuuaretur: ac proinde
proles neutri esset omnino similius propter alterius
refistentiam: ergo paulatim per vanas genera-
tiones, dispositiones, & complexiones filiorum
variari, & diminui possent. Et consequenter in alijs
perfectionibus corporum posset esse inqualitas:
nam in irum in statura, in colore, in pulchritudine,
in efficacitate sensuum, & aliarum facultatum
naturalium. Tota autem illa varietas efficit
latitudinem perfectionis naturalis ad conuenientem
habitudinem humani corporis sufficien-
Capit. 3.
Deinde

Atque hinc dicimus secundo aliquam vanitatem, & perfectionis in aquilitatem multo magis pertinet in eadem persona pro diuersis temporibus, seu aetatis in illo statu inueniuntur potuisse, ac debuisse; profutus quanuis in singulis aetatis, ac temporibus omnibus homines integrant perfectionem vniuersique in tali tempore, vel aetate accommodatam habent. Probatur prior pars, quia illa varietas est naturalis homini naturali modo genito, nutritio, & educatio: sed homines tunc naturali modo generarentur, ut supra ostensum est, & naturaliter etiam modo nutrissentur, nam indigerent cibo, & potu: ergo etiam haberent illam varietatem dispositionum, ac aetatum: qui hac ex naturae rei consequitur ad naturalem generationem, & nutritionem. Vnde carere illa, vel esse monstrorum contra rationem, & decentiam illius status, vel esse muculorum, aut supernaturale: quod, & superfluum esset, & gratis assereretur, cum reuelatum non sit, vel scriptum, aut traditum. Altera vero pars de ostendit perfectione accommodata singulis temporibus, aetatis in illo statu, quasi per se nota et ex priori assertione, & ex conditione illius status, in quo omnia pertinentia ad perfectionem hominis naturalrum futura erant integra, & ordinatissima. Nam cum haec perfectio naturalis, non sit vna, & eadem pro toto tempore vitae, nec conueniat specifica natura secundum se, sed vt in tali, vel tali individuo existenti, necesse est, ut saltus ea perfectio, qua singulis temporibus esset accommodata, in illo statu non desinet.

Ex quo inferimus primò cum D. Thomā dicit *i. Causa* quæst. 99. art. 1. homines in statu innocentie non ^{nam} D. fuisse generandos cum integra statuta, & quanti. Thematate corporis, ac membrorum eius, quā nunc per ^{mem.} continuam nutritionem usque ad statū augmenti acquirunt, sed in ea parvitate corporis, & membrorum, quæ infantie eiusque initio accommodata est. Et quia in ea potest esse magis, & minus in unoquoque individuo est in quantitate, fin- gulo.

gotorum complexione, & individuali perfectioni proportionata. Ut rumpere est facile, & receptum ab omnibus. Primum quidem, tum quia illud est homini naturale, tum etiam quia non posset, uteru[m] maternu[m] capere corpus magna quantitatis: nisi vel talis corporis membra inter se penetrarentur, vt in angusto ventre simul esse possent, vel totum corpus filii cum corpore materno coextenderetur & penetraretur. Itē alia non posset proles natura liter nutrita in vētre matris, ut per se notū est. Fingere autem extraordinaria miracula, vel supernatura opera, semper futura in illo statu sine fundamento authoritatis vbi ratio de est, improbabile est, ac temeritate non vocat. Secundum etiam de perfectione illius status notum est.

6 Secundo sequitur ex dictis infantes recēs conceptos, vel natos in illo statu non fuisse habituros robur, & vires membrorum, quas in virili atate habere solent. Vnde nec statim ambulare possent, nec loqui, nec alijs similes motus habere, sed tantum illos, qui illi atati conueniunt, ut lac fugere, lingua, pedem, vel manum aliquo modo mouere. Ad Th. re. Ita docet D. Th. supra, & sequitur ex eodē fundamento. Quia sicut haberēt membra infantilia, & parua in quantitate: ita etiam haberent illa eis qualitatibus disposita, que illi atati responderēt, suntque illi conaturales. Ex his autem dispositiōnibus sequitur membrorum debilitas, & defectus virium ad predictas actiones: ergo non possent infantes illas habere sine supernaturali virtute, & miraculo, quod, ut sape dixi, sine sufficiet auctoritate afferendum non est.

Contra hanc verē obiecti potest Aug. I. i. de peccator. mer. & rem. c. 37. vbi sic ait: *Quoniam etiam ipsa tantum carnis infirmitas (vniq[ue] in infantum) ne cito quid quam arbitror penale demonstrat.* Quæ verba possent vtcimē exponi de infirmitate carnis, nec quoad corporum debilitatē, aut paruitatem, sed quoad dolores, agitūdines, gemitus, & alia inommoda, quæ paruuli etiam patiuntur. At vero hinc expositioni obstāt verba, quæ statim idē Pater subiungit: *Monet enim, si primi illi homines non peccassent, vtrum tales essent filios habitu[i] qui ne clingua, nec manib[us], nec pedibus veterentur.* Nam propter vires capacitatē fortis, nec si fuerit paruulus nasci, quanu[m] cum exigua sit pars corporis, non tamen propterea Deus paruulum viro coniuge fuit, quā adiicauit in mulierem, unde & eius filios, poterat immensitatem creatōris moxeditos, grandes, rotundus facie. Et in c. 38. id prosequitur, indicans, quācūd filij in uteris maternis essent paruuli proper vteri capacitatē, statim ac nascerentur, essent vel corpore perfecti, vel saltē apti ad modum corporis exercēdos.

Nihilominus D. Th. sup. ad i. responder, Augustinum solum loquuntur de illa infirmitate corporum, quæ nunc in pueris apparet, etiā quoad actus eorū pueritiae conuenientes. Sed consideratis omnibus verbis, quæ retulimus, negare non possumus, quin etiam de naturali debilitate, & paruitate infantilium corporū loquatur, ut etiam ex dicendis matrigis constabit. Veruntamen non loquitur Augustinus de hīndo, sed inquirendo, & rem indecisam relinquit. Resolutio autem tradita sine dubio vera est. Nec exemplum de formatione Eu[ro]p[us] est simile. Tum quia Eua non ab homine, sed à Deo solo fuit formata: tum etiam quia nō naturali modo, sed valde extraordinario, & singulari creatā fuit: tum densitas, quia non expediebat in parua, & infantili atate illam creari: quia nec habebat matrē, à qua posset conuenienter ali, & educari nec ad vissum generationis per multum temporis apta fuisse. De potentia rem Dei non dubitamus, quin paruuli recenter natis potuerit integrum corporum perfectionem, & quantitatem subito conferre: veruntamen eandem etiam potuisset Deus in momento conceptionis, & in vtero materno tri-

buere. Sicut autem tunc nō fecisset hoc posterius, ita nec prius, nam vnum est ad aliud consequens. Quia sicut conceptio est naturalis, ita & natuitas, & augmentatio. Item quia ex diuina reuelatione, aliāe auctoritate, vel ratione non magis miraculum illud, seu supernaturale opus in naturitate, quām in conceptione probare possumus.

Sed obiecti potest, quia in statu innocentia non haberer locum senectus: ergo ne pueritia. Facile autem responderetur, negando consequentiā, quia per senectutem tenditur ad mortē, imo est quodam initium corruptionis: mors autem, & corruptio in illo statu locum non haberent. At pueritia est vita initium, & ab illa paulatim ad consummatam perfectionem tenditur modo naturali. Et ideo pueritia tanquam perfectionis initium illi statu non repugnabat: fecus vero est de senectute, quæ initium est mortis.

Tandem instari potest ex eodē Augustinō: quia requitur nascituros fuisse homines in statu innocentiae & per plures annos fuisse viarios sine vissu rationis, sicut nunc pueri sunt. Cōsequens autem non viderit admittendum: ergo. Sequela probatur quia in statu innocentiae homines intelligerēt, & vterentur ratione cum dependentia à phantasmatisbus, hinc autem prouenit, ut careant homines in pueritia vissu rationis, quia tunc organa sensuum non sunt disposita, ut rationi deseruire possint: ergo ideū impedimentum haberent in statu innocentiae, si in pueritia similem dispositionem corporum haberent. Minor autem probatur ex Augustino d. i. de pec. merit. & remiss. c. 36. vbi tebras mentis rationalis, & ignorantiam Dei, quæ in paruulis cernuntur, sentit est quid penale, & ex peccato primi parentis originem ducere. Nam vnde (inquit) anima hominis anima rationalis non solum indocta, sed etiam indocta iacet, quare, aut quando, aut unde intras est in naturam est homini sic incipere, & non iam viros est in natura. Et ad hoc conformatum addit: *Car non talis creatus est Adam: cur ille capax praecetti?* Et in fine capitis concludit: *Hoc tam magnum ignorans, ac infirmatum malum, si in hac vitam natu paruuli contraherent, ubi quando, quāmodo sine magna aliquā impietate commissa reperire tantu[m] timbrū involuti sunt:* Et in c. 37. in principio supponere videtur, *hac non est puer natura, sed viros a primordia.* Et paulo post declarat, non agere de corporis quantitate, sed de mentis quadam valentia, vissu rationis, id est, de illius carentia, & idem indicat li. 4. contra Julian. c. vltimo.

Nihilominus ad obiectiōnēm respondēo, cōcedendo sequelam: nimirum, in statu innocentiae carituros fuisse paruulos vissu rationis non tantū proprieatē in uteris maternis, sed etiam post natuitatem propter tempore infantiā, vñque ad sepius prouectā atatā, in quaphantasia posset conuenienter intellectui ad ratio cinandum deseruire. Hæc est sententia D. Thom. i. p. q. 101. a. 2. & Hugonis de S. Vič. lib. i. de sacram. p. 6. c. 26. & in eam magis inclinat Magist. in 2. dist. 20. vbi etiam Bonau. in dub. 6. litterali. & Durand. q. 4. ad i & alij. Et ratio est, quia defectus vissu rationis in infantiā non est penalis, sed naturalis, quia naturaliter sequitur ex dispositione conformati organorumphantasiā, quam status pueritiae postulat, scilicet ex nimia humiditate cerebri, ut D. Thomas dicit. Vissus autem rationis etiam in statu innocentiae, à recto vissuphantasiā pendet, ut in superioribus dictum est. Nec possumus cum fundamento, diuino miraculo, aut supernaturali operi aliud attribuere, quia nobis hoc reuelatum nō est: & alioqui ad perfectionem illius statu non est necessarium.

Ad Augustinum ergo communiter responderetur, ipsum loquuntur non de simplici carentia vissu rationis, sed ut habet adiunctas multas imperfectiones, minorem.

iuxta D.
Thomam.

nes, quas in statu innocentiae non haberet. Nunc enim non solum carent pueri vsu rationis, sed etiam patiuntur inordinatos motus phantasticos, quibus interdum turbantur, & tristantur, vnde fletus, dolores, motusque iracundiae, & alij similes oriuntur: quibus omnibus imperfectionibus in statu innocentiae carerent. Et ideo dixit Diuus Thomas d.q. 101. art. 2. ad 1. quod licet parvuli in illo statu non haberent rationis usum: nihilominus in ipsam puerili cognitione maiorem perfectionem haberent, vtique per originalem iustitiam, ut c. sequenti explicabimus. Atque haec quidem doctrina vera est: an vero illam in dictis locis Augustinus intenderet, valde dubito. Crediderim tamen illum non afferendo, sed disputando processisse, ut de perfectione corporum dixi.

¹³
Respondeatur
rendere ra-
tionibus ab
Augustino
indicatis in
fauorem
predicæ
propositionis
missæ.

Necessarium tamen est rationibus dubitandi, quas Aug. indicat, satisfacere. Vna est: quia mentis tenebrae, & ignorantia sunt pena peccati: nulla autem videtur esse maior ignorantia, vel mentis cæcitas, quam carētia usus rationis. Rectè autem responderet Magist. Diuus Thomas, & omnes, propriam ignorantiam esse peccati penam, non autem omnem parentiam cognitionis, vel quam appellant nescientiam, esse peccatum, sed esse posse conditionem naturæ, etiam bene in statu. Propria enim ignorantia dicit parentis conscientia, quam quis posset, & deberet habere: hoc autem modo parentia usus rationis in pueritia, non est ignorantia, sed pura nescientia: & ideo esse posset in statu innocentiae sine peccato. Et ob eandem rationem non potest ille naturalis defectus, cæcitas mentis, aut tenebrae appellari: quia haec voces etiç significant priuationem, & in malam partem ordinarii sumuntur pro parentia spiritualium, seu intellectualis luminis aliquo modo voluntaria, & ex peccato proueniens. Ad confirmationem autem, quam D. Augustinus ab exemplo Adami sumit, rectè etiam respondet Diuus Thomas non esse similem rationem. Quia Adam ab ipso Deo immediate creatus est, cuius opera sunt perfecta, & creatus est in adulta ætate, in qua non solum erat capax usus rationis, sed etiam erat illi debitus, siusque propriissima, immo mortis ignorantia, si tali usu careret. Ac demique constitutus est in principem, & caput totius naturæ: & ideo non solum cum usu rationis, sed etiam cum perfecta sapientia creatus est, ut supra vidimus. Haec autem rationes omnes in filijs eius locum non habent, vt est per se notum.

C A P V T . VI.

Quibus rebus ad vitam conservandam homines
in statu innocentiae uterentur.

Diximus de perfectione corporali prolixi in statu innocentiae generanda: & ideo priusquam de spirituali dicamus, opportunum videtur, reliqua, quæ ad corporalem vitam pertinent, expedire, quæ duo sunt præcipua: unum est, conservatio vite: aliud est status, seu modus transfigendi vitæ. Circa primum, præcipuum dubium est, an homines in statu innocentiae carnibus vescerentur. Duebus enim, scilicet, vesci, & vestiti, in hac mortali vita indigemus, iuxta illud Pauli 1. Tim. 6. *Habentes vestibus non al' menta & quibus regamur, huc contenti simus: in statu autem innocentiae non indigerent homines vescimenti, quia iustitia originali sufficienter tegetur, vt in superioribus dictum est, indigerent autem alimentis, quia licet haberent corpora suo modo immortalia per extrinsecá alimenta: nihilominus haberent corpora animalia, quæ naturali ordine, ac modo generari, nutritri, crescere, & conseruari deberent, quod sine alimentis non sit.*

Vestibus non al' menta & quibus regamur, huc contenti simus: in statu innocentiae non indigerent homines vescimenti, quia iustitia originali sufficienter tegetur, vt in superioribus dictum est, indigerent autem alimentis, quia licet haberent corpora suo modo immortalia per extrinsecá alimenta: nihilominus haberent corpora animalia, quæ naturali ordine, ac modo generari, nutritri, crescere, & conseruari deberent, quod sine alimentis non sit.

Ideoque explicandum supereft, qualibus cibis vivi essent homines in illo statu. In quo viterius distinguendum est inter infantes, & adulti.

Et de infantibus statuendum est, vsque ad certum tempus ætatis, in qua solidiora corporis membrana habent, atendos, ac sustentando fusse lacte matris, sicut nunc nutritur. Hic enim modus alimenti naturalis est infantibus parvulis, *quibus lacte opus est, non soldo cibo.* Ergo idem modus in illo statu seruaretur. Ex regula sape repetita, quod naturæ ordo seruandus in illo statu est in his, que nee penalia sunt, nec priuatiuam imperfectionem in tali natura, & persona, ac tempore includunt: nec supernaturaliter immutanda fusse reuelatum est: talis autem est, ille nutriti modus.

De adultis etiam certum est, fructus arborum, & semini terræ futurum fusse communem cibum illius status. Hoc enim precipue nobis reuelatum est Gen. 1. *in illis verbis, Ecce de divinis omnibus herbam afferensem semen super terram, & vniue[rs]al[em] ligna, quæ habent in semetipsis sententem generis suis, v[er]o sunt vobis in esiam.* Quia verba dicta sunt hominibus ante peccatum, vnde maximè pro statu innocentiae dicta sunt. Et cap. 2. dixit Deus Adæ, *De amnigo paral[ic]o come[de]*, exceptique solum lignum scientia boni, & mali. Ergo tantum superest dubium, an etiam carnibus tunc uterentur. Et consequenter potest inquiri, an uterentur pane, suetritico, siue alterius speciei, seu graui proprie sum propositum, artificiosè concocto, & cocto, sicut nunc illo vivimus. Et eadem ferè interrogatio est de v[er]o vini ex quacunque materia expressi. Sed hac accessoria sunt, & obiter definitur: nam etiam ab authoribus non disputantur, sed per occasionem attinguntur, ac breuiter definitur.

Circa principalem ergo questionem de v[er]o carnibus D. Thom. i. p. q. 96. art. 1. ad 3. solim docet, *est quæ homines in statu innocentiae non indiguisse animalibus ad cibum: quia fructibus lignorum Paterni radis sufficienter alerentur.* Inde vero omnes coluntur lignum, non fusse futurum carnium usum in illo statu. Estque haec sententia communis antiquorum Patrum, Basilij, Bedæ, & aliorum in Gen. Anast. Nicen. in quæst. sac. q. 24. ex Nemel de natura hom. cap. 1. Abulen. in c. 13. Gen. q. 228. aliorumque Theologorum fine contradictione. Supradicta sententia est ex verbis Gen. cap. 1. & 2. suprà citatis: quibus Deus hominibus concessit herbas terre, & fructus arborum in cibum. Nam tacendo de cibis illis excludere videretur. Accedit, quod Gen. p. q. 96. specialiter concessit Deus hominibus carnes in cibum, dicens: *Cum e. q[uo]d mouetur & vici, erit vobis in cibum.* Vbi in speciali concesione significat, antea non fuisse id hominibus concessum. Et magis explicatur, eum additur. *Quasi olera virginitas ad te vobis omnia.* Ac si diceret Deus, haec tenus sola olera virginitas vobis concederam, nunc animalia etiam vobis in cibum præbeo. Si ergo vsque ad illud tempus non est data facultas hominibus edendi carnes, multo minus concessa fuit Adæ & Eue in statu innocentiae: ergo nec eorum posteris licuerit in illo statu, si duraret.

Contra hanc vero communem sententiam tria obiecta possunt. Primum est, quia ex concesione: *Omnis positiua facta hominibus in principio creationis, contra omnes.* Ecce deus vobis omnem herbam, &c. vel, *Ex omnibus lignis Paterni radis come[de]: non recte in fertur exclusiva, felicitate, iustitia, & tantum ex herbis, vel fructibus arborum come[de].* Tum qui quippe quia illatio non est formalis, vt per se constat, nec ratione materie dici potest virtualis, quia potuit Deus ob aliquam rationem speciale illos cibos exprimere, etiam si alios non prohiberet, nempe, vt indicaret eas res, quæ & facilius obtineri possent, & ad sustentandam naturam essent sufficiens, etiam si alii non deessent, neque essent pro-

prohibita. Tum maximè quia alias ex verbis illis colligeretur, non solum homines, verum etiam animalia bruta non potuisse carnibus vesci ante peccatum Adq; quod verisimile non est, vt D. Thomas dixit. Sequela probatur, quia cum dixit Deus, Ecce dedit vobis omnem herbam, &c. non dixit tantum, ut sint v. bū in cibam, sed addidit, Et cunctū animalium

terra, omniq; volucri cœli, & vniuersis, que mouentur in terra, in quibus est anima viuens, vi habeant ad vendendum. Igitur non pro solis hominibus, sed etiam pro omnibus brutis facta est illa positiva concessio: ergo si respectu hominum illa haber virtutem exclusivæ, eadem habebit respectu brutorum, nam est eadem ratio, ac proinde etiam bruta animalia carnibus non vescerentur, quod verisimile non est.

Secunda difficultas est circa alterum locum Gen. 9, quia si firmū esset argumentum ab illo defumptum, sequeretur, non solum in statu innocentiae, sed etiam post peccatum non fuisse hominibus licitum vsum carnium vsq; ad diluvium. Consequens autem non admittitur a probatis Theologis: ergo inde non sumitur argumentum validum. Sequela probo, quia si in concessione herbarum in cibum includitur prohibitus carnium: etiam in concessione carnium tali tempore facta includitur reuocatio prohibitionis priorib; temporibus facta: vel certe, si in priori loco concessio ad vnum genus rerum limitata, est exclusio alterius, inde consequenter intelligitur, prohibitionem illam durasse quandiu prior concessio fructuum terra a carnes animalium extensa non est: sed illa extensio non est facta vsq; ad tempus post diluvium: ergo vel visque ad illud tempus prohibitus duravit, vel certe nunquam fuit, etiam pro innocentia statu;

Tertio ratione obiectio, quia vt esus carnium esset licitus, non erat necessaria specialis Dei concessio, sed ex natura rei est licitus, nisi a Deo interdictus ostendatur, sed non inuenitur prohibitus etiam pro innocentia statu: ergo. Consequentia clara est. Et minor in prioribus obiectiōibus est probata. Maior autem probatur, quia seclusa Dei prohibitione speciali, & positiva, nullū appetet principiu, ex quo vsum carnium fuerit aliquando malus, etiam si non fuerit specialiter a Deo concessus. Hæc enim concessio ex duobus tantum principijs posset esse necessaria, scilicet, vel quia sine illa est contra iustitiam occidere animalia ratione domini Dei, sine cuius voluntate animalia occidere, est alienum rem rapere, vel destruere, vel quia esset contra temperiam, quia foret contra salutem, sicut esset comedere carnes crudas.

Neutrū dicitur dicere potest. Non quidē primum, quia, vt suprā dictū est l.3.c.16. homo ex natura rei, seu ex ratione naturalis, & sine speciali donatione Dei habet dominium omnium animalium, brutorum, nisi aliqua lege Dei prohibatur: ergo non est contra iustitiam Deo debitam animalia bruta occidere. Antecedens probatur a priori ad Thomam, quia bruta animalia sunt ex natura ordinata ad vsum hominum: & ideo illi etiam sunt naturaliter subiecta. Vnde dixit Aug. l.1. de Ciuit. c. 20. Iustissima ordinatione creatoris vita, & mors animalium irrationalium nostrū vobis subdūtur. Vbi per iustissimam ordinationem, non legem aliquam Dei posituam, aut specialem concessionem patere additam: sed ipsam legem naturalem intelligit, per quam homini licet, etiam si nullam Dei revelationem, aut concessionem haberet. Deinde confirmatur a posteriori, quia non solum est licitum homini occidere bruta animalia propter cibum, sed etiam recreationis causa. Et sic dixit Aristot. l. Polit. c. 5. venationem ex natura rei esse licitam, utique per se loquendo, seclusa prohibitione diuina, vel humana: vel damno tertii, vel scandala.

Sicut et opere sex dierum.

Io, vel alia indecentia: ergo signum est, sine speciali concessione Dei facta propter cibum, vel aliam vtilitatem, ex natura rei vitam, & morem brutorum animalium esse sub hominum dominio: ergo ex vi iustitiae in ordine ad Deum nunquam fuit prohibita imperfectione animalium, ut in hominum cibum apta farentur.

Nec etiam propter temperantiam erat necessaria illa Dei concessio, quia carnes animalium de se sunt conueniens cibus hominis: imo maximè naturalis, & aptus ad sanitatem, & vires hominis conservandas, imo & reparandas: vnde dari solet agrotis, etiam quando illis antea non vescerantur. Et confirmatur, quia alter etiam nunc eius carnium esset malus: quia quod ex natura rei est contra temperantiam, & ideo est malum, semper est malum. Consequens autem contra fidem est vt ostendit D. Tho. l.3.q.102.a.6 & 2.2.q.64.a.1. cum Aug. l.1. & l.6. cont. Fault. ca. 4. & seq. usque ad 25. Superest ergo, vt seclusa speciali concessione Dei esus carnium à principio fuerit licitus: ergo, quod Deus res alias in cibum expresse concesserit, non obstat, quominus etiam licitus sit vsum rerum non expresse concessarum, quando alias in tali concessione de se est licitus.

Probatur hæc ultima consequentia tum primis dubiis obiectiōibus, tū etiam, quia illa concessio fructuum terræ in cibum facta Gen. 1. & 2. non ideo facta est, quia esset necessaria, ut licet: alii vsum, quia quod de animalibus diximus, multo magis de plantis procedit: nam herbae, arbores, &c. non minus sunt sub naturali dominio hominis, quam animalia. Ergo illa declaratio solum propter instructionem, vel aliam similem causam facta est, non propter necessitatem. ergo inde colligi non potest alia ibi non expressa fuisse prohibita. Et confirmatur, quia licet Deus filii facultate comedendi ex fructibus, hominib; declarat, et ipsi solo discursu rationis ducti, possent licite de illis comedere, & pari ratione possent carnibus vesci: ergo quanū Deus fructus terræ, & arborum specialiter proposuerit, quia illi tunc hominibus sufficiunt, nihil de carnibus peculiariter prohibuit. Vnde D. Thomas supr. non dixit, non licuisse hominibus vsum carnium: aut eos non potuisse illis vesci, sed tantum dixit, homines illi non indiguisse, quod valde dixerum est. Neque ex eo, quod homines non indigissent carnibus, sequitur, non fuisse vsum illis, aut non potuisse sine peccato illis vesci: multis enim rebus vtimur, etiam sine peccato, quibus non indigemus.

Nihilominus à communī sententia recedentiū non est, quamvis enim ex Scriptura evidenter non conuincatur, est valde conformis illi: & illa resolutionē discursu rationis, efficaciter potest ex ille per & prola colligi. Tria ergo vel quatuor de hoc vsum distingua sunt, scilicet, an fuerint aliquando de fæto in Paradiso. An fuerint necessarii? an fuerint speciali, ac positiva lege prohibitus: an vero ex natura rei fuerit illicitus supposito illo statu. Ac deniq; communiat: an foret in illo statu, homo non peccaret. De trax. diff. 4: primo certum est, primos homines de facto non i. Pronuncomedisse carnes in Paradiso. Nam in primis, ali qui opinantur, homines ante cibum vettum nihil comedisse in Paradiso. Veruntamen hoc in fine precedentis libri obiectum est. Probabilis enim indicamus primos parentes in Paradiso ante lapsum comedisse: quia non tam breuis habitatior eorum in Paradiso ante peccatum fuit, ut opertuerit ab omni cibo eos abstinerre toto illo tempore. At vero ex verbis Euseb., De omni ligno Paradisi resumimur, non sine probabilitate colligitur, tunc foliis illis fructibus vsum in cibum fuisse. Quod etiam comprobatur verbū Dei, quibus de cibis ipsis in cibum concessis eos instruxit. Neque est verisimile.

*Nec istem
efficit contraria
temporaria
tim.*

*Concludit
infra 3. obiec-
tio.*

*Ciuitatis
littera resolu-
tio
nem
naturam &
nudatur.
Conseque-
tiam Molin.
de iustitia
communitat:
trax. diff. 4:
i. Pronun-
ciatur non
fæto ex quo
rundam o-
pitione o-
pendit.*

*Rerum col.
littera ex
verbis Euseb.
Dei.*

SVARE 2
de Angelis,
re 6. dictum,
arima.

ECCL. TON.
111
111
111

D. N.

266 Lib. V. De statu quem habuissent homines in hoc mundo, si primi parentes non peccasset: mile, in tam breui tempore de esu carnium, vel exinde animalium cogitasse, sine licitum id fuerit, sive illicitum.

12 2. Pronuntia. De secundo etiam certum est, non indinguisse primos homines vsu carnium in Paradiso, etiam diutissime in illo viuerent, & in hoc sensu carnium usum non fuisse in illo statu necessarium. Hoc maxime docet D. Thomas, & plane conuinicitur verbis Dei, qui fructus arborum in cibum præparauit, & illos tantum, tanquam sufficientes illis obtulit, seu concessit. Et declaratur in hunc modum: quia cibus tantum est necessarius, vel ad vitam, & corporis vires conseruandas, vel ad reparandum quidquid per continuam nutritionem de prima corporis constitutione immunitum fuerit. Sed primum sufficienter præstabant fructus arborum Paradisi, in quo produxit Deus, ut Scriptura dicit: Omne lignum pulchrum vixi. & ad vesendum juave: ac proinde multo magis vtile, facile, ac salubre, nam opera Dei perfecta sunt. Secundum autem conferebat fructus ligni vita: vt in superioribus declaratum est. Ergo ad nullum effectum, vel naturae commodum, vel rationi contentaneum erat esus carnium necessarius. Nam propter solas delicias, aut voluptatem illum appetere, non est rationi consonum: ac subinde non solum non necessarium, sed etiam ab illo innocente statu alienum.

13 3. Pronuntia. Tertio, hinc sit valde credibile, in statu innocentia non fuisse licitum, & honestum esum carnium: non quidem ex speciali prohibitione positiva Dei, sed ex ipsa lege naturæ, supposito tali statu eiusque sufficientia, & abundantia absque carnivibus. Prima pars probanda est ex tercia. Secundam autem partem negantem positivam prohibitionem Dei, mihi probat tercia obiectio supra facta. Quia tale præceptum prohibens non inuenitur expressum: & ex sola concessione fructuum terre in cibum non satis colligitur, vt in dicta obiectione declaratum est. & in response ad pri-
mam magis explicabitur.

Nihilominus declaratur, & probatur pars tercii, quia licet esus carnium per se, & ex natura rei non sit malus respectu hominis in sua purissima aera, & optimis influentibus celestibus fruebatur: ergo superiacet, & inordinatum est carnies animalium in cibum querere. Quia nulla ratio nisi gula, vel superflua voluntatis ad id mouere poterat. Accedit, quod fructus arboris sine sollicitudine, & fine in puritate haberi poterant, carnium vero vñus, nec sine labore, & cura obtineri, nec sine foribus, & vilibus actionibus parari poterat: indecorum ergo fuisse talis vñsum in illum statu introducere. Præterea prudens, & rationabilis ciborum vñsus non solum ad vitam conseruandam, sed etiam ad virtutem fouendam: & ad moderandas inclinations, & motus appetitus ordinari debet: ad hunc autem finem multo erant aptiores cibi ex fructibus arborum, quam ex carnibus animalium: ergo secundum rectam rationem præferri debebat in illo statu. Nam licet in illo appetitus esset perfecte subiectus rationi, & corpus animæ nihilominus haec ipsa subiectio, & rectus ordo per conuenientia media, prudentique observatione, ac studio ab ipso homine abhito conseruanda erat. Vide etiam ad immortalitatem, & imparsibilitatem statu, hoc erat conuenientissimum: quia

vt suprà dixi, non sine hominis industria, & co-operatione illa imparsibilitas conseruabatur. De 267
enique finis illius status (vt infra dicam) precipuus erat, vt homines contemplatione Dei, & operum eius, & acquisitione meritorum, ac scientiarum vacarent: ergo alienum a rectratione esset, in preparando cibis carnium homines tunc occupari fine vña corporis necessitate: qua fine magna distractio animi, & eius auocatione ab studio rerum celestium fieri non poterat. Quamvis enim aliqui vti possent cibis ab alijs preparatis huiusmodi impedimento: nihilominus in illa community, vel in singulis familij necessarium erat multos in his ministerijs occupari. Quod etiam alienum ab excellentia illius status persellit apparuit.

Atque hinc etiam probata relinquitur ultima pars, quod homines in eo statu carnibus non ve- + rans
scerentur: quia in eo statu nihil inordinatum fuisse- + rans
set. Nam, quæ haec tenus diximus, ostendunt illum vñsum non potuisse introduci, vel inchoari sine a- + bident
liqua culpa: vel ergo illi fuisse mortal, & confe- + quenter per illam amitteretur iustitia, ac proinde iam non esset talis vñus in statu iustitia: sed in fa- + tu peccati, & lapsa naturæ: vel talis vñus fieret tantum cum veniali peccato: quod magis videtur probare omnia, que considerauimus: & hoc satis est, vt talis vñus in illo statu esse non portuerit, in quo venialiter pecari non poterat, vt supra tñ
ostensum est. Et præterea seclusa confederatio- + rans
culpa, est valde probabilis coniectura, quia homi- + nes tunc non mouerentur in actionibus suis ab inordinata concupiscentia: sed ex aliquo motu rationis, nullum autem occurrere poterat, quod ad carnium esum excitaret. Nam sciebant, ad sus- + tentionem virginitatis, ad conseruandum vires, & robur corporis, sibi non fore necessarium: nec propter delectationem solam moueri poterant: tum quia non esset honestum: tum, quia cum non essent experti delectationem talium ciborum, non poterant multum ad illius desiderium sola intellectus cogitatione excitari: tum etiam, quia fructus arborum ad ordinatum volupatem sufficiebant: quia fecerat Deus ligna Paradisi pulchra vñsi, & ad vescendum suauia vñque, vt credibile est, cum mira varietate, & abundantia: ergo non erat, cur propter solam sensibilem delectationem homines recte compositi, & concupiscentijs carnes appeterent. Non fuisse ergo in illo statu talis vñus.

Vnde vterius colligi potest, neque panis, neque alterius cibi arte confecei, in meo negotio otiorum, Non plorant laetis animalium brutorum, & aliarum re- + centia
rum, quæ ex latice fuisse vñsum in dicto statu fuisse aliter, + futurum. Hæc enim omnia sub illa ratione com- + pprehendit, quod nec necessaria fuisse, ne fine aliqua sollicitudine, & superflua cura, & dis- + traictione parentur, vel procurarentur. Idem- + que dicendum est de vini vñsi, in quo parando, & conseruando maior labor, & occupatio necessaria fuisse, & in vñsi eius maius periculum inueni- + tur, minorque necessitas. Quia Paradisi aqua, quas optimas fuisse credendum est, ad subveni- + endum tali corporum indigentia esse sufficien- + tissimæ: tum propter corporum faciliatem, & temperantiam: tum etiam, quia saluberrima, & suauissima fuisse.

Circa id vero, quod de vñsi panis, & vini diximus, dubitare quis potest, quia videatur hinc de- + strui opinio dicentium, non peccante Adamo fu- + turum, fuisse sacramentum Eucharistia in statu xvi. In facta
innocentie. Quam nos in 3. tom. 3. part. 4. disp. 3. sect. 10. & 3. maximè probabilem indicavimus. Et eam se- + curius est Fonseca tom. 3. Metaphys. lib. 6. cap. 2. q. 6. 10. sect. 3. Responderi vero potest, vel ad hunc fa- + crum

erum vsum potuisse tunc fine labore panem, & vinum confici: vel (quod magis placet) potuisse quidem tunc Sacramentum illud institui ex alia materia: solumque conueniente cum nostro Sacramento in reali praesentia Christi sub aliquibus speciebus, & in gratiae effectibus: quorum ratione nomen Eucharistiae optime in illud conueniret.

Ad primam ergo obiectiōnē iam ferē respondūm est: fatemur enim, in verbis Dei allegatis, non contineri expressam prohibitionem eius carnium nihilominus ratione materiæ, supposita illius status maxima perfectione, inde colligi prohibitiōnē, non quidem ex lege positivā Dei prouidentem, sed ex ipsa rectitudine rationis, vt explicauit. Neque inde inferri potest, illam prohibitionem, nūc etiam manere, eo quod lex natura-
lis nūc dure, quia immutabilis est. Nam est hoc verum supposita identitate mortierū, non vero facta in rebus ipsis varietate. Nam ipsa naturalis ratio aliud dicit agendum in vna occasione, & aliud in alia: vt tempore necessitatē, vel abundātiā, & gritudinē, vel sanitatis, &c. est per se notum.

In secunda vero probatione in eadem obiectiōne addita, petitur incidens dubium, an hominem non peccante alia bruta animalia carnibus veniōtū sc̄erentur. Nam multi constanter id negant, quorum princeps videtur Baſilius hom. 15. Ex aem. & sequitur Beda, quēm excusare voluit D. Thomas, quia super Genes. cap. 1. id non dicit, tamen id exp̄s̄ habet in Exaem. circa finem. Et indicat Rupert. lib. 2. in Genes. cap. 10. dicens: *Contenta fūsſent h̄bēpūlū, nūc conſuetudine gūlē tam in bōminib⁹, quam uiam in bētī ſoluta crenuſſerēdātās.* Latus id tradit Abulensi in 13. cap. Genes. q. 272. & latē pugnat pro hac sententiā Tornellus in 1. tom. Annal. serate 1. die 6. & sequitur Perer. lib. 4. in Gen. circa finem in disp. ad versus 29. & citat Ioseph. i. Antiquit. 1. Omneque nituntur in verbis Genes. in obiectiōne inducitis. Addicuntur etiam conjecturæ. Primas, quia in credibile est, prout idissimum Deum certis animalibus omnibus cibos præparasse, & pro animalibus terrestribus nihil prouidisse. Secundo quia, si animalia tantum bina creatura sunt in singulari speciebus, sequitur, lupum, v.g. vel multo tempore caritatum fuisse cibo, & vel consumptum orem, priusquam generare potuerit. Terrio, quia in arca Noe h̄ec animalia sustentabantur sine carnium: ergo verisimile est, antea affuerint, sc̄ibō, seu pastū herbarum. Et iuxta sententiam hanc, que valde probabilis est, expedita relinquitur obiectio facta: conceditur enim sequela, minimū, etiam bruta non comedere carnes, quandiu Adam non peccauit: non quia illis proprium præceptum impositum fuerit, cum illius non essent capaci sed quia Deus ita omnia ordinavit, vt etiam animalia terrestria pabulo herbarum essent contenta, & alios cibos non appeterent.

Nihilominus D. Thom. d. q. 96. artic. 1. ad 2. contrariam sententiam tam constanter affirmat, vt precedentem irrationabilem vocet: quo loquuntur modo rarissime vsus est. Et illam fecutus fuerat Abulensi in cap. 1. Gen. q. 3. Et idem sentit Cajet. ibi & Ystella. Rūndamentum huius sententiæ esse debet, quia prior sententia multūm repugnat rationi naturali: & Scriptura non cogit ad illam afferendā, ergo sine causa, vel ratione afferitur. Et in hoc forte sensu D. Thomas illam vocavit irrationabilem. Maior probat: quia proprij quidam instinctus ita sunt naturales quibusdam animalibus, vt sint veluti proprijs passiones inseparabiles ab eis, vel omnino, quantum ad actum primum, nisi prouentur naturalibus potentij, vel sensibus intermixtis, vel secundum potentiam ordinariam.

Suarez de opere sex diuinis.

quātum ad actum secundum: quo interdum per supernaturalem, vel extraordinariam Dei prouidentiam priuantur. Huiusmodi autem sunt in primis naturales (vt sic dicam) inimicitia, & disidia inter quædam animalia, vt inter felem & canem, vel etiam felis ad murem, lupi ad oviem, accipitris ad columbam, aliasque minorēs aties, & sic de alijs. Deinde appetitus comedendi carnes est multis animalibus valde naturalis, vt videlicet in animalibus terrestribus, leone, lupo, & alijs ferocibus: imo etiam in cane, & aliquibus domesticis. Item in avibus, falcone, miluo & similibus. Imò inter volatilā inuenimus quæ naturaliter aluntur solis pīscibus, quos naturali industria capiunt, vt se, & filios suos sustentent. Alia vero morticinis vescuntur, vt corvus, &c. Et inter pīces, minutiōres esse solent naturalis cibus grandium. Non est autem verisimile, aut has multiplices inclinationes oras esse in animalibus ex deccato homini, aut fuisse perpetuo frenandas, veluti quadam origināli iustitia, quandiu homo non peccaret.

Iam ergo probarū altera pars, seu minor principali fundamenti, in quo vis & triusque sententiā sita est. Nam si Scriptura non possit commode aliter intelligi, parupendenda est ratio: si autem Scriptura aliiū commodū sensū habet, præferenda est ratio facta: quia sine dubio vrgens est. Dici ergo in primis potest, non loqui Scripturam in vniuersum de omnibus animalibus brutis sed de his, que herbis, & fructibus pati naturaliter solent. Et hoc responsum indicat D. Thomas dicens, Bedam non fuisse locutum de omnibus animalibus, sed de quibusdam, nam à fortiori hoc de Scriptura intelligit. Sed initatur, quia Scriptura non vnam tantum, sed plures distributiones multiplicat, dicens: *Vñiū vobis in escam, & canticis a- instaurat cō- trahanc prebationē.* *Oculū rīcarū proxima ī- plantia.* terra omni, que vulnerat, & v iungit quæ mouentur in terram & in quibus est anima vives. Quis ergo audeat tot vniuersales locutiones ad quædam animalia limitare? Sed nihilominus sine vi, aut improprietate dici potest, illa omnia verba intelligi quidem vniuersaliter, vt prosequuntur, sed cum distributione accommodata, iuxta materiæ capacitatem. Ita vi sensus fit illos terra fructus datos esse ad sustentanda omnia animalia, quæ naturaliter talem cibum appetunt, & illo indigent.

Cum vero contra hoc instatur, quia hoc modo prouidentia diuina animalibus carniuoris defūset. In contrarium replicatur: quia etiam potest Deus argui quod imprudentus erga pīces fuisse, nullibi enim legimus aliquid eis in cibum cōcessisse. Cum ergo prouidentia Dei non in verbis consitit, sed in factis, porciū opere tam pīscibus quam feris, vel rapaciis animalibus sufficientissime prouidere cibum, producendo varia rerum genera, & dando illis animalib⁹ calem instincrum naturalem, & vites, vīrū, pīsū, & quarantā Deo escam sibi. Cur autem in quibusdam declarauerit cibum, quem illis praeauerat, porciū, quam in alijs, pertinet, ad liberam Dei voluntatem, cuius rationem non semper reddere possumus. Posset autem fortasse non improbabiliter considerari, Deum in illis verbis, non ad ipsa animalia bruta, sed ad homines principaliter fuisse locutum. Ideoque in alimentorum sufficiēt prouidentiam suam erga hominēs explicando, illa finis animalia commenarolle, quæ vel sub cura hominis futura erant, vt sunt domestica: vel ad vrititatem, vīsum, vel commoditatem hominis pertinent: quia peculiariis cura talium animalium ad integrā prouidentiam erga ipsum hominem quoddammodo pertinet. Huiusmodi autem animalia esse videntur, quæ herbis, & fructibus terra aluntur. Quæ cōfideratio mihi sane non improbabilis appetit.

Expeditus secundus.

23
Expeditur
tertio ex
Caesano.

Expeditur
secunda &
tertia.

Non displaceat autem, quod vltius Caiet. addit., nullum esse animal, quod non possit herbis, aut fructibus velci, & illis sufficienter sustentari. Quod si ad argumento factio de arca Noe, quia non est verisimile introduxisse Noe in arcam carnes, quibus animalia carniva vescerentur: ergo tunc solis fructibus, vel seminib. terra omnia animalia fuere nutrita: quia vel necessitas temporis, vel species alio sunc diuina gubernatio efficiat, ut etiam animalia carniva vescerentur vegetabilibus: vt idem Caiet. dixit Gen. 6. in fin. Verisimiliter autem est, si ne miraculo ibi sustentata fuisse animalia ex seminib. vel fructibus, quos Noe in arcam introduxit. Oportuit tamen, vt animalia, quae naturale inter se dissidium habent, vel in locis separatis conseruata fuerint: vel certe, vt diuina virtute mansueta, & pacifica inter se redderentur. Nam hoc consuetudine, & educatione comparari solet, vt experientia docet. Vnde facile potuit modo prænaturali, & in illa occasione necessaria fieri. Idemque est dicendum ad difficultatem de principio creationis rerum. Nam potuerunt animalia inter se inimica in locis diuersis creari: ita vt debiliora non possent a fortioribus interfici, donec species rerum sufficienter multiplicarentur. Vel etiam pro aliquo tempore potuit diuinus ille naturalis instinctus impedit, vel in ea dispositione illorum interiori sensu creare: in qua per consuetudinem componuntur, & mansueta inter se fiunt.

24
Concluditur
responsum D.
Thomae ha-
benti expo-
sita.

Hoc ergo modo facile defenditur, absolute verum est, Deum dedisse herbas, semina, & fructus pro canis animalibus, quamvis non limitauerit, vt solis illis vterentur: neque in hoc aliquo risu naturam immutauerit, aut correxerit, seu fræauerit ne carnes appeterent: vel ne discordiam inter se haberent. Atque ita Deus ex parte sua omnibus etiam animalibus terra sufficienter alimenta prouidit, quamvis aliqui ex peculiari sua naturali propensione alia appetere, & inquirere possint. Quod vero moderni authores supra citati dicunt appetitum edendi carnes in his animalibus non ortum, ex ipsa specifica natura, sed ex temperamento corporis, adiuncta consuetudine: habere quidem potest locum in ipso vsu, quia multum ex apprehensione imaginacionis pender, que propter consuetudinem multum immutatur. Nam inde fit, vt animalia naturaliter inimica, vsu, & consuetudine inter se mansueta fiant, quando disciplinabili sunt, & memoriam habent. Et similiter ex non vsu, seu inexperientia ciborum fieri potest, vt per imaginationem non apprehendantur, vt multum delectabiles: sicut est contrario experientia, & confertudo in brutis auger appetitum.

25
Non tam
sufficit ad
illius denegâ-
dam proprie-
tatem, go-
randam car-
nis.

Nihilominus tamen negari non potest, quin huiusmodi instinctus in actu primo spectari ex ipsa natura specifica oriuntur, vt naturalis quedam discretio inter herbam vtilem, & noxiem: & inter animal contrarium, vel pacificum, & propensum ad eum carnium, vel piscium, vel tantum herbarum: vt, v.g. iumenta, equi, boves, & similia animalia talis sunt naturæ, vt nulla est consuetudine videantur hieri posse carniva: alia vero non solum possunt, sed etiam naturaliter ad hoc sunt propensa. Has ergo naturales proprietates, & propensiones haberent animalia, etiamque homines nunquam peccarent. Et ideo credibilius videtur, quod si statutus innocentia longo tempore durarer, animalia carniva vescerentur iuxta vniuersusque naturalem propensionem: quia nulla est necessitas ex cogitione peculiarem Dei prouidentiam, ad hoc impedientium perpetuam, licet forte in principio creationis pro aliquo tempore id fuerit conueniens. Neque est illa ratio, que suadet, huiusmodi animalia nunquam fuisse operatura iuxta na-

turalem propensionem, & per solum non usum illum naturalem instinctum perpetuo futurum esse sumpsitum, & quasi extinctum, cum ipse sit principium sufficiens ad usum illum inchoandum; sicut nunc experimur in his animalibus, quando ex solo instinctu naturæ ante omnem usum operari incipiunt.

In secunda vero obiectione pertinet alia communis dubitatio, an homines post lapsum usque ad diluvium carnibus vsi fuerint? Quæ ex alio loco Gen. cap. 9. à paritate rationis ortur, vt propositum suimus. In illo ergo dubitatione consequenter pugna multi dicunt, usum carnium non fuisse omnino inter homines ante diluvium. Alij vero dicunt non fuisse quidem licitum, ac proinde inter Deum timentes non fuisse usurpatum, licet inter iniquos in usu esse potuerit. Fundantur præcipue in verbis illis Dei Gen. 9. Omne, quod mouetur, & vivit, erit vobis in cibum, quasi olearium virentia tradidi vobis omnia, ubi Chrysost. homil. 27. ait: Hoc est in iustum dendarum carnium. Et infra Edendis facultatem concedit, & validus successus reddit. Et Theod. q. 55. in Gen. Pris. (a) confessus Deus hominibus fructu in cibum: post diluvium autem preiostorem cibum illu confert. Beda vero dixit, Hippocrate manducari imperatur id est, conceditur, nam Deus nunquam dedit poſſicium præceptum comedendi carnes, vt nunc contra hereticos suppono. Ex dictis ergo verbis colligunt, antea fuisse prohibitus hominibus usum carnium, quia alias superuacanea fuisse hac Dei concessio. Et huic tentie non parum fauet D. Thom. Rom. 14. leg. 1. in principio & 1.2. quart. 10. art. 6. ad 2. Eamque late defendit Torniellus sup. Anno 1657. nn. 11. & 12. licet cum aliqua limitatione, vt infra dicam. Alij vero addunt, non solum homines, verum etiam feras, vel multa bruta animalia non comedisse carpes ante diluvium: quia censem, illam concessionem Dei Gen. 9. licet ad homines directa fuerit, consequenter cetera animantia comprehendisse. Ita docet Basilius homil. 11. Exameron, & Beda in Exaemer. & Abulensi. in cap. 13. Gen. q. 62. & sequentibus, & sequitur Pererit d. disp. de hac lib. 4. in Gen.

In hoc puncto duæ quæstiones videntur distinguendæ: una est, de iure, alia de facto. De iure quæstio est, an fuerit licitus carnium usus ante diluvium: & hæc quæstio habet locum in hominibus, non in brutis, vt per se notum est. Quæstio vero de facto est, an talis cibus fuerit in usu in tali prima erat, & hæc in brutis locum habet, atque etiam in hominibus, siue ille usus fuerit prohibitus, siue non fuerit. In prima ergo quæstione, probabilitas censeo, usum carnium non fuisse illicitum ante diluvium. Ita tenet Cajetan. Gen. 9. & Soto libro quinto de iustitia, q. 1. art. 1. quos sequitur Stella Gen. 9. & refert pro hac sententia Chrysost. Iustinum, & Diuū Thomam: sed immixto. Nam licet isti Patres non dicant fuisse illo tempore illud licitum, seu prohibitus usum carnium, neque etiam dicunt, fuisse licitum: sed solum de facto aliquid dicunt, vt statim explicabimus. Probatur ideo nostra resolutio, applicando, & convergendo discursum factum de statu innocentia. Quia usus carnium in illo tempore nec fuit malus, quia prohibitus, nec fuit prohibitus, quia malus: ergo nullo modo fuit illicitus. Prior pars antecedens probatur optime argumento factio in secunda obiectione, quam tractamus, procedinde a fortiori, quia in statu innocentia non fuit hic usus malus, quia prohibitus: ergo multo minus post percatum. Item, quia hæc prohibitus nec colligitur ex verbis Dei Gen. 1. dictis, vt ibi probatum est, nec ex verbis Gen. 9. quibus Deus tradidit omnia potestati hominum, vt eis vterentur ad manducandum, si vellent. Nam ex eis colligi non posse est.

SVARE 2
de Angelis,
re 6. d. chum,
animalia.

RECOI
TOM
111
111
111
111

D. N.

Dicam pro-
pensionem
ad actum
reducere
durante sta-
tu innocentia.

Has ergo naturales proprietates, & propensiones haberent animalia, etiamque homines nunquam peccarent. Et ideo credibilius videtur, quod si statutus innocentia longo tempore durarer, animalia carniva vescerentur iuxta vniuersusque naturalem propensionem: quia nulla est necessitas ex cogitione peculiarem Dei prouidentiam, ad hoc impedientium perpetuam, licet forte in principio creationis pro aliquo tempore id fuerit conueniens. Neque est illa ratio, que suadet, huiusmodi animalia nunquam fuisse operatura iuxta na-

rest, fuisse dicta ad tollendam priorem prohibitionem. Potuerunt enim dici, vel ad explicationem magnum beneficium, quod cum ipsa natura hominibus concesserat, quod non obstantibus prioribus peccatis, firmum permanere declarabat, sicut ibidem etiam dixit, *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*, quod à principio etiam dixerat, nihilque nouum per illa verba concedebat: vel etiam potuit D E V S per illa verba instruere homines, quod in eo statu, peculiari, ac noua ratione eju carnium indigerent, tum quia ipsius naturæ corruptæ vires iam erant multum debilitata, tum etiam, quia ipsa terra per aquas diluvij deterior redditæ erat: & consequenter fructus eius minoris virtutis ad nutriendum in futuris temporibus futuri erant. Hæc ergo fuit sufficiens causa, vt D E V S, tanquam prouidentissimus pater, carnes in ordinarium cibum hominibus designarer, etiam si antea non fieri prohibitus erat.

Altera vero pars antecedentis probatur, quia neque ex vi obiecti ebus carnium est malus: nec mera ratione naturali prohibitus, vt est per se notum, & supra num. 7. & 8. & in tertia ratione dubitandi, & in priori discurso probatum est. Neque etiam erat malus ratione status, sicut de statu innocentia diximus. Quia in hoc est apertissimum discrimen inter statum innocentie, & naturæ lapse. Tum quia in natura lapsi non habent homines illam rerum, & ciborum sufficietiam scopiam, facilitatem, & bonitatem, quam in statu innocentie habuerunt, semper habuissent. Tum etiam, quia vires corporis sunt longè debiliores: & appetitus non est ita conpositus, & frænatus, sicut prius: ideoque in hoc statu nunquam fuit per se malum hunc naturalem appetitum exerci. Quin potius est ex obiecto indifferens: & in tali statu facile occurrere poterant occasiones, & rationes ordinandi actum ad bonum finem: vel ad reparandas vires ægritudine, aut labore debilitas, vel ad illas conservandas, vel augendas ad fortius laborandum: vel quia interdum possent facilius tales cibi haberij, aut præparari, & ceter. Explanatio optimè per statum puræ naturæ, si in ipso crearet homo, & in hoc negotio suo discursu relinquetur: nam posset sine dubio licite vesci carnis quovis tempore, etiam à principio sui creationis: eadem autem ratio, quoad hanc partem, est de homine lapso.

In secunda vero quaestione idem censem probabilitus Sotò, & Ystella, & hic allegat dictos Patres. Sed Chrysostomus in verbis, quæ allegauit ex ead. hom. 27. oppositum indicat. Et similiter D. Thomas dum ait, quod ebus carnium videatur post diluvium introducatur, licet exponi posse de ordinario, & frequenti vîsi, ne sibi contraria sit. Iustinus vero quæst. 119. ad gent. dicit quidem Abel comedisse de lacte ouium, adducens illud Pauli 1. Corinth. 9. *Quis plantat vineam, & de fructu eius non edit? Quis pasca gem, & de lacte eius non manducat?* Quod vero Abel carnes comededit, non declarat. Id tamen videatur aperte ferire Caietanus Genes. 4. vbi etiam adducit Beroufum afferentem homines comedisse carnes ante diluvium. Idem affirmat Rupertus libro 4° Genes. cap. 30. dicens: *Etsi antebat abs que illa D E I præcipientis auctoritate haec homo in cibum præsumpsit (vtique carnes) iam ex hoc runc ante legem, & deinde per legem potestate accepta sive sibi vendita a eadem in cibum.* Denique etiam Torniel. concedit homines ante diluvium comedisse carnes, non tam pro bono, sed improbos, nec licite, sed grauiter peccando. Et deinde etiam in iultis casum extrema necessitas excipit. Veruntamen in quibusunque fuerit hic vîsus, frustra fingitur peccatum, Suarez de opere sex dierum.

Præterim graue, vbi nulla eius ratio, nec positiva prohibitio inuenitur. Et sine causa limitat exceptionem ad casum extremæ necessitatis. Cur enim non grauius, vel mediocris necessitas sufficeret. Item cur non major commoditas satis superque esset? Illa enim sufficeret, vt actio ex obiecto indiferens propter honestum finem fieret, vt argumentati sumus.

Itaque probabilis est hæc sententia de eju carnium inter homines in illo tempore, licet sit in-

³⁰ Temperatur d'Ha. ciborum storia de hac re nulla extat, quæ certitudinem faciat: quia Scriptura nihil dicit satis aperte, & alia non solum incerta, sed etiam obscura sunt. Si ergo vtendum est conjectura, verisimile est, carnes aut pisces in illis temporibus non fuisse ordinarium cibum hominum, præterim eorum: qui an-

triam fidem, & traditionem ita retinebant, vt

secundum rationem vivuerent, & corporis volu-

ptatibus dediri non essent. Hoc saltem videtur

colligi ex facultate à Deo data Genes. 9. per quam

explicuit, matorem fuisse illius temporis neces-

sitatem. Et ideo carnes iam tunc in ordinarium ci-

bum assumi opportunum fuisse. Et ita possunt eti-

am exponi aliqui Patres, præterim Chrysostomus &

D. Thomas, qui dicunt, carnium vîsum fuisse post

diluvium introduxit, vicius ordinarium, & com-

mutem. Nihilominus tamen credibile est etiam

antea fuisse vîsum, præterim ab his, qui volu-

ptatibus corporum magis seruiebant. Quia, vt D.

Thomas ait: *Eius fæcum terra nascentium magis per-*

³¹ *mittit ad quandam simplicitatem vita, sive autem carnium*

ad quædam dulicias, & curiositatem. Vnde per hoc non

collitur, quin talis vîsus in casibus necessitatibus, ma-

gisque per modum medicinae, vel remedij, quâm

ordinari alimenti, etiam inter honestiores viros

tunc fuerit.

Faciunt etiak

Patres ut

Chrysostomus & D.

Thom.

Fuisse tamē.

nonnullum

ejus, etiam

inter probes

homines.

Quod suaderet etiam exemplum Abeliam eod tempore pascitores greges ouium, vt illud inducit, & ³¹ suaderet Caletan. supra. Et certè, qui concedunt, homines tunc lac ouium comedisse, iam fatentur, non ex foliis fructibus terra nutritos fuisse, & aliquid in cibum introduxisse, quo in statu innocentie in vîsu non fuisset: cur ergo non credemus carnibus vîlos fuisse, etiam licite, ac temperatè, saltem aliquando iuxta occurrentes occasiones, vel ratione necessitatis, aut maioris commoditatis. Id etiam suaderet exemplum de venatione, quæ si ne dubio recreationis causa fuisset tunc licita, & credibilis est, fuisse in vîsu: ergo eadem ratione ob honestam recreationem credibile est interdum de cibis in venatione captis aliiquid gustasse. Denique eadem ratione verisimilius est, multa fuisse introducta statim post peccatum in vîsu ciborum, quæ in statu innocentie non fuissent, vt vîsus aliquius panis, & vîsus ignis ad coquendos cibos, & fructus diuiores, vt glandes, castaneas, & similes. Ergo idem est verisimile de carnis.

Et ita obiter responsum est ad argumenta, quæ in contrarium fieri solent, & secunda etiam obiec-

tionis ex dictis est sufficienter expedita. Et confe-

tio ex dictis est sufficienter expedita. Et confe-

tandem ex dictis est sufficienter expedita. Et confe-

tio ex dictis est sufficienter expedita. Et confe-

tio ex dictis est sufficienter expedita. Et confe-

tiō ex dictis est sufficienter expedita. Et confe-

C A P V T VII.

*Quod genus vita corporalis, seu politica, homines
in statu innocentiae proficerentur.*

In hoc capite exæcta explicanda supersunt, quæ ad modum viuendi in statu innocentia quad externas, & politicas, vel domesticas actiones, & occupationes spectat. In quo puncto nonnulla explicanda occurront, qnæ per brevia quædam dubia expediri possunt. Et primum, ac præcipuum est, an homines tunc in societate, vel communitate vixerint? In quo duplex communitas, seu societas humana distinguita est. Vna dicitur domestica, seu familiaris: alia civilis, seu populi, aut civitatis: quarum prior imperfecta, posterior vera perfecta censetur. Quia illa non est fibi sufficiens ad vitam tranfigurandam: hæc vero totius sufficiencia complementum habet, vt dixit Arist. lib. I Polit. cap. 2.

2. De priori ergo societate domestica non est du-
biū, quin in statu innocentia futura esset. Quia
illa intrinsecè, ac naturaliter oritur ex coniun-
ctione maris, & foeminae, ac filiorum procreatio-
ne, ut Arist. d.lib.cap.i. docuit. Sed in statu inno-
centiae esset societas maris, & foeminae cum specia-
li vinculo matrimonij, & consequenter cum co-
habitatione necessaria ad filiorum generationem
& educationem: ergo in illo statu esset domestica
societas, seu communitas. Addit vero Aristot. ibi
aliā velutī secundariam, quæ est domini, & ser-
ui. Sed hæc in illo statu non esset necessaria. Nun-
c enim necessaria, vel saltem vitissimæ non est pro-
pter multas actiones, & ministeria, quæ ad susten-
tationem vitaे corruptibilis necessaria sunt: qua-
necesisitas in statu innocentiae non esset: quia ho-
mines paucis indigent ad sustentationem vitaे
& veluti præ manibus omnia in promptu habe-
rent. Item nobilitas illius status conditionem fer-
uilem in hominibus non permitteret, & ideo so-
cietas illa, quæ in altero extremo illam conditio-
nem requirit, illi repugnat, ut numer. 10. magi-

*Ex Arist. sive explicabimus. Addit præterea Arist. ibi, ex hac do-
tentia pagus mestica societate naturaliter sequi aliam quidem
naturaliter in se maiorem; tamen in suo genere imperfectam
consequitur quam pagum vocat, quæ est parua communia
ex domisticae
societate &
procreazione maximè videri secundum naturam: quia velut
naturaliter resultat ex generatione plurim filio-
rum, & ex successione natorum ex nativis, seu ne-
potum ex filiis. Nam inde multiplicantur ma-
trimonia, & familiæ, ac consequenter domus, ex
quibus pagus confurgit. Vnde hac etiam socie-
tas tanquam valde naturalis in statu innocentia
fuerit.*

3 Sed considerare oportet, hanc multiplicatio-
nem domorum, seu familiarum, duobus modis
potuisse confitere: vnum est per solam diuisiōne-
m viuūs familiae ab alia, fine aliqua peculiari con-
iunctiōne morali inter se: & sic non efficiunt pro-
priē vnam communitatē politicā: sed vnum
aggregatum per accidens plurim domesticarum
communitatū. Nam in omni genere vnuū physi-
cē vel moraliter, fine aliqua vniōne plurim di-
functorum, non confurgit ex aliis aliquid propri-
vnum, seruata proportione. Nec sufficit sola pro-
pinquitas secundum locum: nam inde confurgi-
vicinitas quādam, quā ad summum inducere so-
let aliquam amicitiam, vel familiaritatem, no-
tamen moralem vnitatem, vel communitatem
vt vnuū etiam comprobari potest in duabus, ve-
tribus familijs, vel monasterijs in deserto viuen-
tibus in propinquis locis. Alius ergo modus mul-
tiplicationis familiarum, seu domorum, est cum
distinctione domestica, & aliqua vniōne politica

Alterum
membris

qua non sit sine aliquo pacto expresso, vel tacito iuuandi se inuicem; nec sine aliqua subordinatio- ne singularium familiarium, & personarum ad aliquem superiorum, vel rectorem communisatis, si- ne quo talis communitas constare non potest, vt latius dixi in Defensione Catholica lib. 3. cap. 1. & 2. Ergo pagus solum sumatur pro aceruo domo- rum, vt sic dicam, ille necessitate naturali sequitur ex multiplicatione filiorum, neporum, &c. & ita sine dubio esset in statu innocentie. Si autem pagus dicatur aliqua communitas politica mora- liter vna, vt explicauim, qua pars sit, si talis pagus quedam ciuitatis inchoatio esse videatur, & veluti pars eius, vel quasi accessorius ipsi esse solet: ideo que eadem ferè ratio de illo, & de ciuitate esse vi- decetur.

In vniuersum ergo interrogari potest, an esset
in statu innocentie propria communitas politica,
sive pagi, sive ciuitatis, sive regni. Et ratio dubia
tandi est, quia in illo statu celare ratione confitetur
endi tales communitates inter homines, que minime
nunc in statu naturae corruptae inueniuntur. Nec
enim congregantur familiæ hominum in unam
ciuitatem, quia una familia non sufficit, vel ad se
sufficiendum, vel ad seruandam communem ius-
titiam inter diuersas familias, vel ad se tenuendum
ab omnibus incommodis: vel ad se, & filios de-
fendendum ab hostibus, & alias familiæ synta cor-
ruptibilis necessitates. At verò in statu innocentia
quilibet familia sufficeret sibi, quia proprius
innocentiam, & immortalitatem, non haberet
hostes, à quibus defendetur: nec essent infirmi,
quibus subveniretur: nec essent iniuria inter per-
sonas diuersarum familiarium, propter quas vin-
dicandas, aut cauendas esset necessaria regia po-
testas. Ergo tunc non esset necessaria politica lo-
cietas.

Dices, fuisse proprietate se conuenientem, quia homo est animal sociale, qua proprietas naturalis est, & in statu innocentiae permaneret. Vnde Aris-
toteles supra dixit, hominem natura esse ciuite animalis,
sociale. Sed contra hoc est, quia huc hominis pro-
prietas sufficienter expliqueretur partim per societa-
tem domesticam, partim per muriam com-
municationem, & familiaritatem plurim familiiarum, seu personarum diuersarum domorum
inter se. Aliud enim maius vinculum morale in-
ter diuersas familias eiusdem ciuitatis naturale
non est, saltem in natura integra: licet in natura
corrupta, vel pura esset naturaliter consequens
ad indigentiam talis status. Ita quo sensu locutus
est de homine Aristoteles. Qui nihilominus addi-
dit, Quisne ciuitate est per naturam, & non per fortu-
nam, aut nequam est, aut potior quam homo. In statu au-
tem innocentiae homo esset plusquam homo, ut
sic dicam, & ideo ciuitate non indigeret.

Nihilominus dicendum videtur, homines in statu innocentia, si duraret, habitibus fusilibus inter se politicam societatem, qualis in ciuitate imperiale, vel regno esse potest. Ita sentit D. Thom. i. par. q. 96. art. 4. iuncto 3. vbi Caet. idem sentit, & I. ipso man. in Catena Gen. 9. & Perer. lib. 4. in Gen. dupl. de imper. hom. Et fundamentum eis debet, quia *eius facultas* coniunctio hominum in unam ciuitatem, non per accidens tantum ratione peccati, sed corrupcionis natura, sed per se conuenit homini in quoconque statu, & ad perfectionem eius pertinet. Quod primo suader D. Thomas exemplo Angelorum: nam eorum status, & naturalis conditio multo perfectior est, quam in hominibus, & in statu innocentia fusilis, sed in Angelis est societas, & communitas cum ordine, & subordinatione eorum inter se: ut Dionysius tradidit, & in superioribus visum est: ergo cum proportione non defüsserit in hominibus in statu innocentia, sed in d.

etando, quia haec communitas vita non tantum propter indigentiam mutui auxilii, sed etiam propter se aptibilis est, ad maiorem vitam iucunditatem, & honestam communicationem, quam homino naturaliter amat.

Tertio, quia in illo statu non omnes homines essent aequales in scientia, & virtute, ut lib.3. cap.9. dictum est, & recte D. Th. praemitit in d. ar.3. ergo licet illa societas perfecta, non est necessaria, propter corporum indigentiam, vel defensionem, posset esse utilissima ad studium scientiarum, ut doctores possent minus doctos instruere. Idemque est de rerum experientia, non enim possent sanguini omnia per le experiri: oporteret ergo, ut mutuo se iuarent, etiam per traditionem, & humanam fidem, qua in illo statu esset longe certior propter innocentiam. Item ad virtutis auxiliū esset illa communicatio utilissima, & feruentiores verbo, & exemplo possent minus perfectos excitare. Et haec ratio multum augetur considerando in illo statu non solum bonum naturae ordinem, sed etiam gratiam. Nam oporteret homines habere aliquam communem regulam fidei etiam externam, ut eandem fidem conseruare perpetuo posset, & secundum illam colere Deum, non solum priuatum, sed etiam cultu publico totius communis, seu Ecclesiae. Haec autem ecclesiastica unitas supponit communitatēm civilem statui hominum accommodatam.

Denique, si homines tunc peccare possent, etiam ad malefactorum correctionem, & emendationem, civiliis communis esset utilissima. Verisimilis ergo est, homines in eo statu politicam communitatēm habituatos fuissent. Quanta vero illa futura esset magis incertum est: id est, an essent omnes homines in una civitate iacturi, vel potius essent ciuitates multiplicatae: & si plures essent, an unum, vel plura regna componerent: vel una, quæque per se viueret: & familia, quæ vniuersus quisque coniectare potest. Vtendo alio principio supra tractato, scilicet, quanta futura esset in illo statu multiplicatio hominum simili viuentium in hoc mundo: & an omnes in Paradiso terrestri habitari essent, vel omnem mundi regionem incolerent. Nam si omnes intra Paradisum continebentur per modum vnius civitatis, vel saltem vnius regni coniungi possent. Si tamen extra Paradisum extenderentur, tunc maior etiam multiplicatio ciuitatum, vel etiam regorum forte fuisse. Sed de his haec tamen.

Hinc vero expenditur secundum dubium de dominio hominis in homines, quod in numero 2. huic remisimus. Diximus enim supra habuisse homines in statu innocentie dominium in omnia bruta animalia. Vnde statim oriebatur dubium, an unus homo in aliud dominium habuisset. Et ratio dubitandi statim occurrit, quia hoc dominium non potuit haberi, nisi ex domo Dei, Deus autem solum in bruta dedit homini dominium, non in alios homines, ut obseruauit August. lib.19. de ciuit. cap.15. Reponsio vero D. Thoma supra, & communis est, duplex esse dominium: vnum oppositum seruituti: aliud, quod ad subditum refertur. Primum vocare possumus dominium proprietatis: aliud dominium iurisdictionis, seu gubernationis, late iurisdictionem intelligendo, ut mox explicabo. Vnde primum dominium dat potestatem in personam serui, & omnes actiones eius: id est, ad vendum seruo in omnem conuenientem usum propter utilitatem domini. Aliud vero dominium solum confert potestatem ad gubernandum, & dirigendum subditum in suis actionibus: & principaliter propter utilitatem ipsius subditi. Quæ omnia in tractatu de iustitia latius docentur, suntque clara, & certa.

Dicimus ergo in statu innocentie non fuisse futurum dominum proprietas vnius hominis in alium. Ita docent D. Th. & omnes cum Aug. lib.19. de ciuit. cap.15. dicentes: *Conditio seruitur in eis in eligi-guar imposita peccatori.* In illo ergo statu non esset seruitus: ergo nec dominium proprietas: haec enim duo correlativa sunt, & vnum sine alio esse non potest. Vnde ponderas supra Aug. inquit in Scriptura hominem appellatum fuisse seruum, donec nos instramus peccatum filij, ut maledictione induamus. Vnde infert, *Nomen itaque illud culpa meruit, non natura.* Idem sumitur ex Greg. 21. Moral. cap.10. alias 11. Et ratio est manifesta, quia libertas est homini naturalis, & magna eius perfectio. Vnde illa priuari magna pena, & miseria est. At status innocentie liber est ab omni miseria, & pena: ergo liber est ab hac seruitute: ergo ibi non esset dominium tali seruituti oppositum. Ex de hoc dominio locutus est Dominus, quando illud homini contulit in bruta animalia, & non in homines, ut Aug. supra, indicauit. Non vero abstulit Deus homini potestate introducendi hoc dominium, interueniente peccato, ut in materia de iust. Iacobus traditur. Et ita dicta assertio, & ratio procedit optimè de omnibus hominibus in sua innocentia perseverantibus. Si qui vero peccarent, mereri possent interdum in se iuritatem redigi, sicut possent alijs poenis puniri. Sed in huiusmodi euenter peccans extra statum innocentie fieret, &, ut supra dixi, incertum nobis est, qualis esset in illo statu modus gubernandi, & puniendi peccatores.

Secundo dicimus, dominium directuum, seu gubernatiuum futurum fuisse inter homines in statu innocentie. At hoc enim dominium pertinet potestas imperanti alius in eorum commodum, & communis boni. Quæ potestas in rigore latius patet, quam iurisdictione. Quia pater potestatem hanc dominatiuum habet in filium, & familiam suam, licet propriam iuris distinctionem non habeat, iuxta doctrinam D. Th. 2.2. q. 65. a. 2. in Corp. & ad 2. Quanquam generalius loquendo, omnis potestas ad gubernandum alios possit iurisdictione appellari. Et sic probatur conclusio. Nam in statu innocentie vir habet potestatem in vxorem, quia hoc naturale est, & per se ad bonum ordinem, & pacem inter ipsos coniuges necessaria est: licet in illo statu illa subiectio esset sine imperfectione, & coactione, sub qua imperfectione per peccatum est introducta, ut in fine libri praecedentis expofuimus. Simili modo pater habet dominium in filios ad gubernandum illos: eandemque habet super totam familiam suam. Nam haec potestas adeo est necessaria in communitate domestica, ut de patre, vel matre familias non bene vidente tali potestate dixerit Paulus 1. Corint. 5. esse infideli deteriore, ut notauit August. d. lib. de Ciuit. cap.15. & 16.

Denique simili modo dicendum est, supposita in illo statu communitate perfecta ciuitatis necessaria fuisse in illo statu proprium dominium iurisdictionis: quale est in principe respectu subditorum. Quia non ex culpa, sed ex ipsa rei natura sequitur haec potestas ad tales communitatēs, & probatur: tanquam necessaria ad conservationem eius, ut optimè docet D. Thomas supra. Et latius diximus in d. lib. 4. Defensionis catholice a princ. Nam illa doctrina in omni statu naturæ humanae, siue puræ, siue integræ, siue lapide locum habet. Neque subiectio respondens huic domino esset defectus, vel imperfectio repugnans perfectionem status innocentie: quia nec priuaret hominem libertate simpliciter, & domino siuare actionum: nec subdebet eum ad seruicium alteri in eius commodum: sed ad obediēdum in actib. honestis in propriū, vel cōmune bonum, & commodū redundatibus.

Nec potest illa gubernativa tunc esset coactiva, per quam subditis poenis subiicerentur: sed esset directiva ad maius bonum, & pacem communis ordinata. Quod semper intelligo de subditis in sua innocentia perseuerantibus. Nam si forte aliqui peccarent, de istis alia esset ratio, ut sacerdiximus.

^{13.}
Diferentia
inter potesta-
tem econo-
miam, &
politiam,

Et autem notanda differentia inter hanc potestatem politicam, & economicam: quod haec posterior per modum propriæ passionis manat ex tali coniunctione, & tali persona determinata conuenit, seu in ea qualiter resultat per modum relationis, posito tali fundamento. Ut supposito contractu matrimonij ex natura rei statim vir habebat potestatem in uxorem. Et similiter supposita generatione filii, naturalis est potestas parentum in illum. At vero potestas politica licet ex natura rei resultet in tota communitate, eo ipso, quod in unum corpus politicum congregatur, non tamē conuenit determinata persona, sed ad communiam per se pertinet modum regiminis statuere, & determinata persona potestat illam applicare, ut in loco citato latè dixi. Vnde in rigore loquendo, idem quoad hanc partem fuisse in statu innocentia seruandum: nam est eadem ratio, quæ non in culpa, sed in ipsa æquitate naturali fundatur.

^{14.}
Quæstiones
de Academi-
ca re solu-
to aboluta-
loquendo.

Quæreret, si Adam non peccaret, & ipso permanente in via, ita genus humanum multiplicaretur, ut ad constitutandam ciuitatem sufficeret, an semper tanquam omnium parentis principatum habuisset? Respondeo, solum rationem progenitoris non satis esse ad fundandum principatum cum perfecto dominio iurisdictionis, ac potestatis politica in perfectam communitatem, quæ ex multis familiis coalescit, etiam omnium illarum unus sit primus parens. Et ratio est, quia eo ipso, quod filius per ratio nisi vñsum, & libertatem, ac statuem perfectam emancipatur, liberatur à patria potestate, & fit sui juris. Vnde si propriam familiam habeat, in illa habet suam economicam potestatem æqualem potestati, quam habet pater in sua familia: nec tenetur ex sola natura rei in unum populum cùm patre coniungi: nec inter eos altior potestas iurisdictionis ex natura rei intercedit. Vnde etiam post lapsum Adam non habuit talem potestatem in filios, vt bene notauit Salomon, tom. i. de Iustitia, q. 6; art. 2. dub. 1. etiamque contrarium indicet Soto lib. 4. de Iustitia, q. 3. ar. vñco. s. Quod si queras, sola illa ratione ductus, quod Adam solus fuit primus humani generis parens. Sed (vt dixi) haec ratio non sufficit, quia necessarium est, ut accedat consensus eorum, qui in unam ciuitatem coalescent, saltem quoad capita familiarū. Non legimus autem Adam, & Cain, verbi gratia, cum suis familiis in unam ciuitatem conuenient, cuius politicus principatus Ada fuerit collatus. Sed potius legimus Cainum primam ciuitatem condidisse. At vero in statu innocentia verisimile est, eo ipso, quod familiæ filiorum, & aliorum posterorum Ada multiplicarentur, sive in unum politicum corpus congregadas, propter summam unionem, & pacem, quæ inter homines tunc fuisse. Vnde credi etiam potest omnes posteros accepturos Adamum in suum Regem, & Principem, magis ipso vñsu, & interpretatiua voluntate, quam expresso pacto, aut electione. Quid autem potest fieret, multiplicatis, & dispersis per orbem familiis hominum, coniectari vix potest, nedium affirmari.

^{15.}
Quæstiones
la altera de
dominio be-
nelli.

Non omittam autem hoc loco interrogare, an perseuerante statu innocentia esset in uno homine dominium particulare in alium tanquam in familiis, qui seruus non sit. Hæc enim potestas, & subiectio illi respondens est quasi media inter

duras præcedentes. Nam subiectio famulatus non habet villem conditionem seruitutis, quia non priuat libertate simpliciter, nec continuat famulum sub dominio proprietatis heri, & ideo non videtur ita repugnare statu innocentia, sicut servitus. Item non est introducenda in poenam, sed in innocentia necessarium.

Nihilominus non fuisse futurum in statu innocentia tale genus dominij, vel famulatus, probatur primo: quia licet famulatus non sit tam vilis conditio sicut seruitus, nihilominus in hoc cum illa conuenit, quod potestas domini in famulum ad utilitatem domini tota ordinatur: & ex hac parte famulatus multum in participi potestatam seruile minus decoram, seu decentem innocentia statui. Deinde subiectio illa ex parte famuli introducta dici potest per peccatum Adæ, qua nullus homo anterius etiam tuus, nisi propter indigentiam, & necessitatem huius vite mortalis, quæ indigentia nulla esset in statu innocentia, & ideo in illo nullus seruiret alter ex obligatione ultime, & propter itipendium per modum famuli, licet per charitatem omnes inimicem ministrarent. Deinde etiam ex parte dominorum (si coguntur) nulla ratio, aut necessitas talis potestatis, vel dominij reddi potest. Quia famulorum auxilium, vel propter corpora corruptibilia, que indumentis, alimentis, medicinis, & alijs similibus adiutorijs indigent, vel per vanitatem, & ambitionem introductus est: utrumque autem in statu innocentia defuerit: quia sine viro ferre labore, aut ministerio homines haberent paratissimos cibos, & vestibus non indigerent: nec haberent abundantiam diuinarum particularium, quarum negotiationi incumbenter: ergo nullo famulatu indigerent, & consequenter neque ex hac parte pecuniae donatum in alios homines haberent.

Tertium vero dubium hac occasione excitatur, an in illo statu esset rerum diuilio, quod dominia, & terrarum, fructuum, animalium, aliarumq; temporalium rerum. Nam licet Deus dederit homini universale dominium istarum rerum, ut supra dictum, non tamen hec bona inter homines diuinit, sed singulis tradidit omnia, ut suo arbitrio possent omnibus viti, prout vellent: & hoc modo etiam post lapsum fuerunt omnia communia, donec diuilio, seu appropriatio dominiorum introducta est. Est ergo dubium, an similes diuilio intruderetur in statu innocentia, vel semper conservaretur rerum communias? In quo puncto Clemens communis sententia est, in statu innocentia non fuisse futuram rerum diuisionem, nec priuata dominia. Ita docent Soto, & alij plures authores, qui de dominio, & rerum diuisione in tractatibus de iustitia disputatione, & prius docuit Scotus in 4. dilt. 15. q. 4. art. 1. putatque fuisse preceptum naturale, quod potestea dicit fuisse reuocatum, meliusq; dixisset, mutatis rebus, & statu hominum ex se celasse. Itaq; sentit, diuinem rerum per se non esse licitam, sed solam in casu necessitatis: in statu autem innocentia celasset necessitas, quæ nunc est, & ideo tunc non esset. Declaratur minor, quia diuilio rerum nunc necessaria est, tum propter vitandas rixas inter homines, pacemq; seruendum: tum propter sullationem hominum, quia si bona essent communia, homines negligenter custodiore, & operari illa: hæc autem durationes in statu innocentia celarent, ut est notum ex dictis: ergo tunc non esset licita talis diuilio, ac proinde non esset. Et fauent huic sententiæ Patres interdum dicentes, communem vñsum rerum per se conuenient hominibus: diuisionem autem occasione peccati esse introductam. Ita Clemens I. Epist. 5. habetur in cap. 2. 12. quæst. 1. & ideo Chrysostomus

SVARE 2
de Angelis,
re 6. d. chum,
arima.

REMON
TTON
LII

D. V.

Salon. rectis
quam Soto

Vologundo
de fls. un-
nocentia.

Quæstiones
la altera de
dominio be-
nelli.

Romus Orat. de Sancto Philogon. meum, & tuum frigidum verbum, & malorum omnium intentuum appellat. Et simila fere habet Ambros. lib. 7. in Lucam c. 12. §. nolite solicii esse.

Et placet quidem hec sententia quoad assertio nem intentam: declaranda tamen conuenienter est. Nam in primis non videtur esse datum in illo statu preceptum prohibens hanc rerum diuisio nem: quia nec positiuum inueniunt, nec naturale colligunt ex principijs recte rationis. Quia talis diuisio de se nec contra iustitiam esset, nec contra aliam virtutem, & posset esse utilis, vt bene expli cavit Leonard. Lefsius lib. 2. de iustitia, cap. 2. dub. 2. Vnde vltius distinguendum videtur inter bona mobilea, & immobilea. Nā mobilia magis sunt subiecta diuisioni, quia eo ipso, quod occupantur, seu capiuntur, sunt accipientis. Et hoc ius videtur fuisse necessarium etiam in statu innocentie. Nam qui colligeret fructus arboris ad comedendum, eo ipso acquireret peculiari ius in illos, vt posset illis libere vti, & non possente inuitu possidente aufer risine iniustitia. At vero in bonis immobileibus non esse necessaria similis diuisio: & de illis principaliter loquuntur dicti auctores. Considerandum vero vltius est, potuisse homines in eo statu operari terram, & fortasse aliquam eius partem seminar. Inde ergo necessario fieret consequens, vt postquam aliquis particulam terra coleret, non posset iuste ab alio priuari visu, & quasi possesso ne illius: quia ipsa naturalis ratio, & ordo conueniens hoc postulat. Potuisset etiam visu introduci, vt qui sene illam particulam terra occuparet, tanquam propriam illam possideret, quandiu illam non dimitteret: & idem dici potest de particula terra ad habitationem, & quasi domicilium definita. Hæc tamen quasi nihil reputantur: & ideo absolute negatur diuisio bonorum in illo statu. Præterquam quod etiam in illis rebus possent esse variae consuetudines non repugnantes illi statui: quæ ex vario arbitrio hominum penderent. Et video nihil certum de illis dici potest.

Quarum denique dubium ex dictis facile exper di potest, nimisq; quibus in actionibus, seu exercitijs, aut operibus homines in illo statu occupantur. Non enim futuri erant otiosi: quia hoc & recta rationi aduerfatur, & ratiōnē, ac mollescitiam parit, & tamen non facile inueniunt negotium in quo tunc occupantur. Quia tunc nec es sent belta, nec lites, nec corporum curationes, aut veltes, aut artificiosi cibi: nec pro diuitijs acquirendis negotiationes, nec opera misericordie corporalis locum haberent: quia nulli essent infirmi, afflicti, &c. Nec etiam tunc esset visu artium mechanicarum: quia omnes ordinantur ad subueniendum necessitatibus corporum, quæ tunc non essent. Ex actionibus ergo, quæ per corpus exercentur, nullæ inueniuntur illi statui accommodata. Aliunde vero non potuissent tunc homines perpetuè contemplationi vacare: quia corpus animalium non posset sine magno labore, vel speciali miraculo, animæ in illo exercito mentis perpetuo cooperari: nec anima ipsa sine cooperatione corporis posset contemplari.

Resolutio tamen breuerit est, vitam hominis in illo statu maiori ex parte fuisse futuram contemplationum, cum aliqua tamen moderata actio ne illi statui conueniente missem. Hoc generatim declaratur, quia hoc genus vita est magis de se accommodatum humana natura, præsertim in statu via, & quasi intrinseca mortalitatis: & consequenter est etiam perfectius, quia in eo habet anima meliorem partem, & corpus conuenienter ex ercitio non priuatur. Deinde priorem partem docuit Damasc. lib. 2. cap. 30. dicens: Deu in Paradiso sum spiritualis, quam corpore hominem collorarat, siqui-

dem in corpore, qui in terra erat quantum ad corpus de geni spiritu saliter versabatur cum Angelis, diuinacogita pars ex Dationes excolens, iisque se alienus, nudus ob simplicitatem, mafie, vitanque arte, ei fuco carentem, atque si accomparatu, vt ad solum creatorem per res ab ipso creatas assurgere, ipsiusque contemplatione quam iucunissime frueatur. Quæ quidem precipue dixit Damascenus de Adamo, quia à principio perfectus fuit: ad homines vero ab illo futuros debet cum proportione accommodari. Nam omnes illi (quantum credibile est) scientiarum naturalium studijs, & contemplationi vacarent: & ita magnam vitæ partem fortasse usque ad consistentiam ætatis in ad discendis scientijs, postea vero in illis doceendis occuparentur. Accedit, quod non solum contemplationi naturali Dei & effectuum eius, sed maxime supernaturali, quæ per fidem, & charitatem exercetur, præcipue vacarent: quia in hac maxime beatitudine huius vita consistit, & ad futuram præcipue conductit.

Altera item pars colligitur ex verbis Gen. 2. Probatur Posuit Deus hominem in Paradiso voluptatis, ut optaret, & cuf. directilum, quem locum super libro Gen. 2. pars 2. ex tertio, capite sexto, num. 17. de exteriori opere, & cultura terra moderata, & delectabilis exposuit. Addit Perer. mus. Addit Perer. libro quarto, in Gen. disp. de rivo aliâ visu carnium in statu innoc. quod homines in statu probationem tu innocentia omnes artes liberales cohererent. Quod quidem de Dialectica, & alijs pertinentibus ad Mathematicas, scilicet Arithmetica, Geometria, Astrologia, Perspectiva, Cosmographia, & similes, valde credibile est, quia haec omnes intellegunt per se: & externam actionem, moderatam, ac facilem, & honestam habent delectacionem. Aliæ vero, quæ circa sermonem versantur, minus essent in illo statu necessaria, vt Grammatica, Rhetorica: quia in eo statu tantum esset una lingua, quam visu ipso omnes perfectissime adiscerent. Fortasse tamen etiam per artem posse illam perponere, præsertim in his, quæ ad poesim pertinent. Item ex seruilibus artibus aliquas nobiliores exercere possent, vt venatoriam, vel recreationis caufa, & honesti exercitijs: vel ad intimius naturas animalium imperfectorum penetrandas. Idem de arte pingendi, agricultura, & similibus considerari potest. Præterhaec autem omnia possent etiam in sacris actionibus exerceri: vt in fieri suo loco attingamus.

C A P V T VIII.

An homines in statu innocentie nascerentur in gratia, iustitia, & scientia perfecti.

Diximus de perfectione ad corpus pertinente: nunc superest anima perfectio explicanda. Et de naturali quidem nihil est, quod addamus: quia in anima rationali per se spectata non est alia perfectione naturalis præter substantiam eius, & potentias intellectus, & voluntatis: quæ totam suam naturalēm perfectionem à principio necessariò haberunt, quia illa indivisiibilis est: neque in se magis aut minus recipit. Vnde qualibet anima simul recipit ab initio creationis totam hanc perfectionem, quantum est capax. An vero haec individualis perfectione esset æqualis in omnibus animabus, vel si est inter eas inæqualitas, an illæ animæ humanæ essent in naturalibus perfectiores, quam nunc sint, non oportet in præsentis disputare. Nam prior pars generalis est ad omnes status humanae naturæ, & in materia de anima tractatur. Posterior autem pars iuxta superioris dicta est definienda: quia si futuri essent idem homines, qui nunc sunt, cessat quaestio: nam etiam anima eandem essent perfectionem habiture. Sin autem homines alii, & numero diuersi, tunc essent futuri, incertum

Confale Co nimbricen.
lib. 2. de ani mæ. 1. q. 5.

274 Lib. V. De statu quem habuissent homines in hoc mundo, si primi parentes non peccassent.

incertum est, quanta perfectionis individualis es-
sene futuri, id enim ex Dei voluntate penderet,
credibile autem est, saltem non fuisse futuras ani-
mas minus perfectas, quam nunc sint: quoniam
ad præsumendum nulla ratio suppetit.

Omissa igitur naturali perfectione, dicendum est de donis supernaturalibus, tam quoad substantiam, quam quoad solum modum. Et quoniam gratia sanctificans est fundamentum omnium perfectionum status innocentie, ut supra vidimus lib.3 cap.20, ideo de illa dicimus, primò, in statu innocentio omnes homines fuisse in statu gratia

Probatur. innocentia omnes homines habeat in nativitate generandos à primò conceptionis instanti. Hæc assertio est D. Thomæ i. p. q. 100. art. 1. & communis

Theologorum in 2. dist. 20. Existimatur esse certissimum. Probatur primò ex Paul ad Rom. 5. dicente Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors. Vnde tale confincimus argumentum. Nunc homines generantur in peccato, propter peccatum Adæ: ergo Adamo non peccante, homines non conciperentur in peccato: ergo conciperetur in gratia. Antecedens est sententia Pauli iuxta catholicum sensum, ut ex materia de peccato originali suppono.

3. Prima verò consequentia per se euidentis est
tum quia , si Adam non peccasset, nulla posset esse
causa inducens culpam in homine , in eius conce-
ptione: tum etiam , quia sine causa diceretur pec-
catum inductum in mundum per Adamum , si
ipso etiam non peccante , futurum in parvulis fu-
isset. Secunda verò consequentia probatur primo
quia in creaturis rationalibus prout à Deo crea-
tis, eiusque ordinariae prouidentie subsunt, non
datur status medius inter statum gratiæ & pecca-
ti, vt in superioribus ostenditum est. Secundo, & eui-
dentiūs, quia non datur status peccati simpliciter
id est, constituents hominem Deo inimicum, sine
propriæ priuatione gratiæ, id est, quia non fit mera
negatio, sed sit carentia gratiæ debitæ in esse: nam
licet homo in puris naturalibus habere gratia
negationem, nihilominus in peccato non esset: er-
go nunc concipiuntur homines cum hac gratia
priuatione immodica veriorem sententiam in ta-
li priuatione, vt voluntaria in capite, formalis ra-
tio originalis peccati conficitur: ergo fuit semper, &
est nunc in natura humana debitum quoddam
habendi gratiam diuinam à principio conceptionis : ergo si non interuenisset peccatum, imple-
tur hoc debitum in omnibus hominibus, ac pro-
inde omnes in gratia conciperentur. Conseguen-
tia euidentis est: tum , quia Deus ipse debitum im-
posuit , ideoque non poterat ex se negare imple-
mentum eius, si ex parte humanae naturæ impedi-
mentum non interuenisset: tum etiam , quia alias
illa carentia gratiæ esset peccatum , quia esset ca-
rentia , quam insens habere deberet : & non esset
peccatum, quia nullo modo esset voluntaria: tum
denique , quia etiam nunc carentia gratiæ pro illo
primo instanti conceptionis non esset peccatum:
quia non fuisset per Adæ peccatum inducta, si ab-
que tali peccato futura in filiis Adæ fuisset.

4. que tam peccato futura in primis adiunxit.
Secundum probatur assertio, & confirmatur testimoniū Pauli, ac induc̄tio facta ex Concil. Aratū II. cap. 19. dicente, nos perdidisse in Adamo, & per Adamum stolam animā, quā in nobis per Christum reparatur. Apertius idem confirmat Concil. Trid. sess. 5. cap. 2. dicens, Adamus peccando non sibi tantum, sed nobis etiam sanctitatem, quam accepiterat perdidisse: & ideo peccatum, quod mors est animā, in posteris transfudisse. Ergo ex sententia Concilij si Adamus peccando, gratiam, quae est vera sanctitas, nobis non perdidisset, illam in statu innocentiae obtineremus. Ergo in primo conceptionis instanti esset infundenda. Probatur hac vltima consequentia in primis ex eo, quod

nunc ab illo instanti trahimus peccatum : ergo in eodem gratiam habere debebamus: tum quia oppositorum eadem est ratio : & prior est Deus ad gratiam dandum, quam negandam: tum maxime, quia peccatum quod anima mortem afferit, inducit carentiam gratiae, unde pro eodem instanti, pro quo peccatum inducitur, gratia futura esset. Deinde probatur, quia nulla ratio differendi gratiam cogitari potest : nec designari tempus, pro quo esset danda hominibus gratia, non peccare Adamo, si in primo instanti conferenda non fuisset.

Nisi forte quis dicat, non fuisse dandam vsque ad primam instans vſus rationis, in quo infallibiliter daretur omnibus auxilium, quo se ad gratiam recipiendam disponerent. Sed hoc nemo dicere potest, nisi ex proprio capite, & fine fundamento excoigitatum. Et præterea consequenter dicendum est, argumentum factum probat, homines nunc non contrahere peccatum vix ad primum instans vſus rationis, in quonon sead gratiam disponunt: neque ad id auxilium recipiunt propter peccatum Ad hanc autem hereticum est, cum sit de fide omnes a principio sibi ortus incipere esse in peccato. Et præterea etiam est falsum, omnes homines ex certa lege Dei carcere nun in primo instanti vſus rationis auxilium, quod Deum cōuentantur, si velint. Quin potius ex parte Dei omnibus ex uno offertur, & verisimilis est, multis actu dari non solū sufficiens, sed etiam efficax. Id enim sine miraculo & priuilegio fieri potest ex peculiari fauore, & prædestinatione Dei. Vnde vtterius sequeretur ex illa sententia, multos homines non trahere peccatum ex Adamo, nimirum, illi, qui in illo instanti conuerterentur ad Deum, seque ad gratiam disponerent. Quia illi necante illud instantis traixissent peccatum ex Adamo, ut illa responsio supponit: nec in eodem instanti illud contraherent, quia ponimus in illo iustificari: nec postea possent gratiam perdere propter peccatum Adam, sed propter proprium, a personali. Igitur ex dogmate fidei de originali peccato parvorum euidenter concluditur, quod si Adam non peccasset, homines in gratia crearentur.

Tertiū hoc potest probari testimonij Patrum, prius
quibus suprā lib. 3. cap. 17. probauimus Adam ful- ex patrum
fe in gratia creatum. Et specialiter notari potest
quod ait Ireneus lib. 3. cap. 20. *Nos recuperare per Christum quod in Adam perdidimus*: recuperamus autem
gratiam: ergo hanc perdidimus in Adam. Item re-
cuperamus illam ab infancia cum primum in
Christo regeneramur: ergo etiam pro infancia illa
proper Adam caremus, cum primum ab illo ge-
nereranmur: ergo etiam ē conuerio, si Adam non pec-
cauerit, ab infanti, in quo ab illo generaremus, illam
reciperemus. Et in eundem modum citari
potest Basil. lib. de Spiritu sancto, cap. 17. & Leo
ferm. de ieiun. mensis 10. dicens: *Ergin Adam se-
cundo, quod occidit in primo. Denique Anfelmus lib. de
Concept. Virg. cap. 10. & 22. Filios Adae (air) nascituro
fuisse iustos, si Pater non peccaret.* Ratio vero à priori
huius veritatis est diuina voluntas, cui placuit to-
tam hominum naturam ad statum gratiae pro-
uehendere, ut simul cum natura omnes homines illam
reciperent, nisi Adam, quem veluti caput to-
tius naturæ constituebat, tanta gratia impedi-
mentum, peccando, apponenter. Vnde non darent
tunc gratia filiis Adæ ex merito eius, quia non fuit
in hoc genere caput totius naturæ constitutus: id
enim fuit proprium solius Christi, quod etiam in
statu innocentia exerceret, vt p[ro]tegimus: sed
daretur ex pacto & promissione, v[er]eque sub tali
conditione facta, & ita nulla in hac assertione su-
perest difficultas, magisque ex dicēdis in sequenti
con-

4.
Probatur i.
ex Concil.
Araus. &
Trident.

SVARE 2

卷之三

D. N. 2

confirmabitur. Solet autem circa illam quæri, an in illo statu filii Adæ nascerentur in gratia confirmati, vel saltem cum dono perfeuerandi in illa.

De qua re capite sequenti dicemus.

Secundo dicendum est, non peccante Adamo posterius eius fuisse in natura integrata, & cum originali iustitia procreando. Hæc duas partes ita sunt cœnexæ, ut prior ex posteriori sequatur: quia status originalis iustitiae statum integratitudinis naturæ includit, & aliquas perfectiones ei superaddit, ut in superioribus vñfum est lib. 3. cap. 20. Secunda ergo pars traditur à D. Thoma d. q. 100. art. 1. & reliquo Theologis in 2. dist. 20. & videtur non minus certa, quam assertio præcedens. Potestque suaderi primò verbi Sapientiæ Ecclesiast. 7. *Deus fecit hominem rectum: quod intelligitur non solum de rectitudine innocentia per carensiam peccati: nec de sola rectitudine sanctificatis gratia: sed etiam de rectitudine: quæ subiectiōnē perfectam inferioris partis ad superiorem, ac proinde carensiam fornitis, & inordinata concupiscentia includit, ut docet Hieron. liber. 1. contra Iouin. & in superioribus tractatum est. Dicitur autem homo creatus cum hac rectitudine: non ut erat tantum singularis persona, sed ut in eo erat tota natura, pro qua talem rectitudinem accepit. Quod declarat Sapiens, cum subdit, *Et ipse immixxit infinitis quæstionibus. Quæ verba non tantum personam Adæ: sed etiam totam naturam respicunt: nam Adæ peccando non se tantum, sed suos etiam posteros illis quæstionibus, & miserijs immiscuit: ergo etiā priores verba ad totam naturam referenda sunt.**

Præterea ex uno effectu mortis optimè hoc ostenditur. Dicitur enim Sap. 2. *Deum fecisse hominem inextirpabilem, id est, immortalē, quod non tantum de primis hominibus, quoad eorum personas, sed etiam quoad totam posteritatem intelligentem est: nam statim subdit, Inuidia autem diaboli mors intravit in orbem teriarum. Quia nimis rurum diabolus Adamum ad peccandum induxit, & ex peccato eius in ceteros homines mors intravit. Propero quod dixit Paul. i. Corinth. 15 quod in Adam omnes moriuntur. & ad Rom. 5. *Per unum hominem peccatum in hunc modum intravit, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors perpetrarūt. Vnde multi ex hæreticis negant originale peccatum, non fuerunt auti negare, mortem fuisse inductam in humanum genus per peccatum Adæ: quorum sententia licet in priori parte damnatur, quoad posteriorem recipitur, ac definitur in Concil. Arauf. secundo, & in Trid. sess. 5. cap. 2. Hinc ergo concluditur Argumentum. Nam si Adam nō peccasset, homines nascerentur immortales: eo utique modo, quo Adam immortalis creatus est: ergo nascerentur cum dono originalis iustitiae. Probatur consequentia, quia donum immortalitatis supponit, vel includit perfectā subiectiōnē corporis ad animam, quam iustitia originalis conferrebat.**

Tertiò Concil. Trid. suprà definit, Adam peccando non solum fisi, sed etiam nobis sanctitatem, & iustitiam amississe: vbi distinguendo iustitiam à sanctitate, iudicare videtur Concilium, non solam gratiam cum suis virtutibus, & donis, que solet iustitia formaliter iustificans appellari, est quæ vera sanctitas sed etiam illud peculiare donum iustitiae originalis Adam ante peccatum habuisse: nam illud cum sanctitate perdidit: ergo ex mente Concilij etiam illud nobis amisit. Ergo habemus illud, si Adam non peccasset: ergo à principio conceptionis illud recipemus. Quæ illationes eodem modo probandas sunt, quo in præcedenti afferacione sumus ostendimus. Et confirmatur ex Cælestino. Papa epist. 1. ad Episcopos Gallie cap. 4. dicente, *In prævaricatione Adæ homines natura-*

*Confirma-
tur ex
Cælestino
Papa.*

*Liber. 1. de
gratia, pra-
feratum c. 25.
Confirm. 8
ex arau.*

*Item ex
Augustinib.*

*Suadetur
ultimo ra-
tione D.
Thome.*

Ergo

temporabilitatem (utique bene operandi) perdidisse.

Vnde similiter colligimus Adamo non peccante homines habituros fuisse illam naturalem possibilitem. At vero illam maximè conferebat originalis iustitia, quæ concupiscentiam ita fræbat, ut contra rationem non rebellareret: ut ex materia de Gratia suppono. Ergo non peccante Adamo haberent homines, quasi connaturale donum originalis iustitiae, quod illam possibilitem naturalem conferret. Vnde hoc ipsum confirmat Arauf. Concil. cap. 8. & August. alijque Patres frequenter dicunt, in omnibus Adami posteris liberum arbitrium fuisse infirmatum per Adæ peccatum non solum, quia gratiam perdidit, sed etiam, quia ex illo pugna illa inter carnem, & spiritum orta est, quæ capiuum tener liberum arbitrium, & veluti iniunctum trahit in legem peccati, ut ex Apost. ad Rom. 7. deplorat ergo pugna formis, & concupiscentia orta est ex peccato: ergo isto nō existente peccato, non esset in homine hæc pugna: ergo esset originalis iustitia.

Vnde dixit optimè August. lib. 14 de Ciuit. cap. 10. *Quæ infelices erant primi homines, & nulli agitabantur perturbationibus animalium, nulla corporum turbabuntur incommode, tam felix vniuersitas esset humana sine illi malum etiam quod in homines traherent, nec quisquam ex eorum stirpe iniuriam committeret. Et lib. 4 contr. Iulian. cap. 12. contra illum hæreticum, qui Tullium allegaverat, eiusdem Tullij verba expedit, quibus dixit hominem, ut à nouerca editum in vitam corpore nudo, infirmo, &c. animo autem anxi, ad molestias, h. mali ad timores, mali ad labores, prono ad libidines. Subdit vero Augustinus: Rerum visitat, causam nisi iusti, latebat enim cur esset gravis: gumi*

stenditur. Dicitur enim Sap. 2. Deum fecisse hominem inextirpabilem, id est, immortalē, quod non tantum de primis hominibus, quoad eorum personas, sed etiam parvulos pati nunc multa mala, utique ob illius doni parentiam: ergo supponit, parvulos etiam habituros fuisse donum illud, si Adam non peccasset.

Vltimò addit D. Thomas rationem, quia iustitia originalis non fuit data Adæ, tanquam personali, sed tanquam totius speciei generale beneficium, quod toti humano generi in suo veluti naturali capite donatum est: sub conditione tamen obseruationis præcepti Adæ impositi de non comedendo de ligno scientia. Quia conditio respectu Adæ non fuit necessaria ad receptionem talis doni, quia illo præuentus est, sed fuit ad conservacionem, respectu vero filiorum eius ad collationem, ac receptionem ipsius doni præcedere debuit. Vnde, quia conditio impleta non fuit, nos illo dono priuamur, si autem seruata fuisset, cum ipsa natura, ad modum proprietatis naturalis datum fuisset. Non quidem tanquam fluens à natura, nec tanquam ei naturaliter debitum, nec etiam proper obedientiam Adæ, sed ut debito exlege, & promissione diuina, tali cōditione impleta: sicut de gratia ipsa dictum est. Solum superfici probandum principium illud in hac ratione assumptum, donum, scilicet, iustitia, datum esse speciei humanae, & Adamo, ut capiti eius, & non tantum personaliter. Hoc autem principium non ratione, sed auctoritate probandum est ex testimonij Scripturæ, Cœliciorum, & Augustini allegatis. Maximumque argumentum fumitur à contrario eiusdem iustitiae, quæ est originale peccatum. Illud enim per modū defectus naturalis generationem hominis cōsequentis, inolevit. Vnde est illud Pauli ad Ephes. 2. *Eramus natura filii.*

Ergo simili modo iustitia originalis data est à principio, vt per modum naturalis proprietatis in omnes homines redundaret non interueniente Adæ peccato. Nam oppositorum eadem est ratio: nec potest priuatio esse nunc quasi naturalis defectus, nisi contrarius habitus futurus esset quasi connaturalis, si lapsus totius naturæ non interueniret.

¹²
Obiectio 1.
contra præ-
dictam af-
fert ex Hu-
gone.

Obiectio 2.
ex ratione.

Contra hanc autem veritatem maxime obiectio solet sententia Hugonis de Sanct. Viçt. lib. 1. de sacram. p. 6. cap. 24. vbi semel, atque iterum ait, quod licet Adam in sua obedientia permanisset, non propterea filius nascendo originali iustitia meritum acciperet, sed nasceretur (ait inferius) in natura ab omnibus virtutis libera, sed non similiter paternæ iustitia hereditate. Ratione præterea argumentari possumus, quia filii Adæ non infunderentur à principio conceptiōnis omnes virtutes, seu habitus boni, qui in voluntate, & appetitu possunt per actum naturaliter acquiri: ergo nec iustitia originalis à principio ei infunderetur. Consequentia probatur, quia supra dictum est, originali iustitiam, maxima ex parte in his habitibus confitetur, quatenus intrinsecæ passiones moderantur. Antecedens autem probatur: tum quia scientiæ naturales tunc non infunderentur per accidens: ergo nec virtutes acquisibiles per naturales actus. Tum etiam, quia pro illatate non essent necessaria infantibus tales virtutes ad aliquos actus proprios iustitiae originalis: quia parvuli ante vium rationis non essent capaces talium actuum. Vnde noua difficultas ortur, quia non appetitur in quo posset iustitia originalis in parvulis confitetur, quia non in aliquo habitu, vt ratio facta probat, quia non datur aliquis specialis habitus à virtutibus distinctus qui sit originali iustitia, vt suprà ostēsum est: ergo si habitus virtutum non infunderentur infantibus, nec iustitia illorum in habitu confitetur posset: nec etiam in actibus, aut motibus parvulorum: tum quia non essent capaces illorum: tum etiam, quia iustitia originalis non dicit propriè actum secundum, sed primum per modum habitus: ergo nullo modo esset in parvulis.

¹³
Ad obiec-
tione re-
ponit D.
Thomas.

Aliorum re-
ponsio.

Vtraque so-
lutio minu-
comoda.

¹⁴
Authoris
solutio 1.

quam ex originaria causa hæreditamus. Deinde sed de perfecta, & inamisibili: solumque negare habitueros suis filios Adæ, talem, tantamque iustitiam ex merito Adæ, si Dei præcepto obediret. Non tamē inficiatur, quin habitui essent à principio iustitiam, quam in ætate adulta possent per inobedientiam amittere, qualem Adam habuit. Hocque planè indicat illis verbis: Obiectum vni que Adæ naturam ad incorruptionem non mutasse, donec tempore suo usque in finem seruata fuisse perfecta: qui autem interim generarentur, neque nascendo originali iustitiam acciperent, quoniam & ipsi, a quibus nascerentur, nondum adhuc perfecta obedientia suam habuerent. Vbi duplē videatur iustitiam distinguere, vnam quasi inchoatam, qua per inobedientiam amitti poterat, aliam consummatam, quam vocat perfecta obedientia id est, quæ post completam, & perseverantem obediētiā conferretur. Et hanc solam videatur negare filii ex Adamo innocentem genitos, non tamen priorem: unde subiungit, Non autem potius natura nascentibus dare, quod in generantibus nondum adhuc possidebat. Et tandem in fine capituli sentit, si Adam non peccasset, non ita fuisse filios gerandos iustos, vt propter meritum Adæ iustitia confirmari nasceretur. sed eorum obedientiam probandam fuisse, vt proprio merito velillam amitterent, vel præmium eius obtinerent. Quod autem iustitiam à principio obtinuerint, satis declarat, cum concludit, Primum tamen obedientiam obseruatam causam fore adiutrix gratis in omnes sequentes, & ipsam obedientiam obseruando imitan-tes.

Hac videatur fuisse sententia Hugonis, quam ipse obscurissimè proponit, & nūc unum sensum, nūc aliud indicat: semperque difficultatem facere videtur argumentum factum, quod iuxta hunc etiam sensum nulla sit differentia: quam in inobedientiam, & obedientiam Adæ assignat. Quia etiam culpa non ita deriuatur ad filios Adæ ex illius inobedientia, vt sit irremissibilis, feuerisferibilis, vt sic dicam: ita enim nascentur homines in peccato ob lapsum Adæ, vt per liberum arbitrium gratia Dei adiutum possim ad meliorē statum reuocari. Responderi nihilominus potest, ex parte Adæ inueniri discrimen: a quia si peccato ita totam naturam infect, ac detexit, vt ex parte sua impotentem ad recuperandam iustitiam illam reddiderit: ita vero seruando præceptū nunquam posset auferre a posteriori pœnitentiam amittere iustitiam. Quia sensus veram doctrinam cōtinet. An vero fuerit ab Hugone intentus, dubitari potest.

Aliter etiam potest illud discrimen explicari, nimirum vnius Adæ peccatum sufficiens fuisse, vt omnes eius posteri in peccato nascentur: obedientiam autem eius non satis fore, vt omnes eius posteri in statu iustitiae nascerentur. Quia licet Adam semel obediuerit Deo, si postea transgrederetur præceptum, filii eius nascerentur peccatores. Quia doctrina vera est, & illam maximè in principio capituli Hugo indicat. Quintam sentit, quod Adæ vel non recipierent originalem iustitiam, donec Adam perseveraret obediendo, & que ad terminum illi præfixum pro tempore via: vel certè, quod si antea daretur filii iustitia, & polleat peccare Adam, etiam iustitiam accepta filii amitterent. Vtrumque autem horum falsum censeo. Primum quidem, quia filii natū ex Adamo ante peccatum, non nascerentur in peccato, vt est per se notum: ergo nascerentur in gratia, quia non datur status mediocris de lege, vt sepe dictum est. Ergo etiam nascerentur in iustitia, quia essent in statu innocentia, in quo sicut iustitia originalis non potuit esse, nisi in gratia fundata, ita nege gratus futura.

SVARE 2
de Angelis,
re 6. d. d. rum,
animis.

ECOM. TON.
111 111 111

D. V.

Dici ergo potest, Hugonem non negasse filios Adæ habitueros in sua conceptione iustitiam, sed negasse habitueros illam ex merito parentum, & quasi pæreditario iure, sed ex promissione Dei sub tali conditione liberaliter facta. Quod fecus est in culpa, quia illam ex merito parentis primi, tan-

futura erat, nisi originali iustitia ornata, & munita. Secundum quoque falsum est: quia dona DEI sunt sine penitentia, præsertim donum gratum faciens, & ideo semel accepta non amittuntur si ne peccato proprio, de quo latius in tractatu de originali peccato. In altera vero obiectione peritur, an statu innocentia perseverantur nascerentur homines cum omnibus habitibus virtutum moralium per accidens infusi? Sed hoc expedietur melius in fine capituli post sequentem assertionem in num. 25.

Tertio dicendum est, homines in statu innocentia non fuissent recepti a principio creationis scientias, vel alias perfectiones intellectus, præter habitum fidei infusa. Hac ultima pars, seu exceptione supponitur, ut consequens ad primam assertio-

nem, quia sine fide non infunditur gracia, vt est conitatis apud omnes: tum quia fides est omnis iustitia fundamentum: tum etiam quia quod Paulus dixit: *sine fide impossibile est placere Deo*: in omni statu pueri viorum verum est: & cum proportione ad eum qui in actu, vel tantum in habitu Deo placet, seu illi est gratus, applicandum est. Ostensum est autem homines in illo statu fuisse creandos cum gratia habituali: ergo, & cum fide, sicutem habituali. Reliqua vero pars assertionis intelligi potest, vel de scientia per se infusa: vel de acquisita natura sua, & per accidens infusa. In priori sensu est res notissima: quia neque Adam ipse cum tali scientia creatus fuit, vt supra diximus: ergo multo minus filii. In posteriori autem sensu Rich. in 2. d. 20. ar. 1. q. 4. sentit, quod licet pueri in illo statu non haberent scientias, quantum ad ipsum, haberent tamen illas, quoad habitus per accidens infusi. Nos vero in conclusione id negamus de scientia naturali quoad omnes eius habitus, & species intelligibilis, quae ab obiectis acquireti possunt.

In hoc ergo sensu tradit hanc sententiam D. Thomas, p. q. 101. a. 1. & q. 18. de verit. artic. 7. quem sequuntur Aegid. & alij in 2. dist. 20. & fuit sententia Hugonis de S. Victor. lib. 1. de sacram. p. 6. ca. 26. Ratio D. Thomas est, quia ubi nulla legitur auctoritas, vel necessitas, aliquid supernaturale afferere non debemus: sed habere has scientias, & intellectuales perfectiones a Deo immediate inditas, supernaturale quid est, sicutem quod modum: quia naturale est homini scientiam, & cognitionem intellectus per sensus acquirere: ergo non possumus sine aliquo ex dictis fundamentis afferere, infundendas fuisse hominibus omnibus in statu innocentia. Antecedens quoad utramque partem satis notum est ex dictis. Consequentia vero probatur, quia in primis nulla auctoritate id ostendit potest. Deinde nulla est necessitas, quia homines geniti in statu innocentia non haberent ipsum rationis vilque ad etatem adultam, & proportionatam: ergo pro illo tempore non indigebant habitibus scientiarum. Postquam autem ad rationis ipsum peruenirent, possent sua industria, & diligentia illos acquirere: & hoc satius erat ad naturalem eorum perfectionem, essetque illis commodum, & honestum in illarum scientiarum studijs: & inuentio occupari: ergo necessarium eis non fuit illas a principio per infusionem recipere.

Solit autem obiecti primo, quia supra diximus has scientias fuisse infusas a principio Adamo: ergo & filii in fundi deberent, ut essent parenti simiores. Secundo, quia alias nunquam possent homines in statu innocentia humanas scientias perfectas acquirere: & ita semper essent imperfecti, aliquaque ex parte ignorantiae in his, quae humana natura proportionata sunt: quod perfectioni statu innocentia videtur repugnare. Sequela probatur, quia humanæ scientia quamplures sunt, & vnaquaque illarum latissimam habet materiam:

Suarez de opere sex diuinum.

& ex rebus sensibilibus difficillime comparantur: & magna ex parte ad cūdēs, & certū veritatis iudicium non perueniunt. Vnde si sola inuentione, vel auctoritate humana in eis procedatur, multa per solam opinionem, quæ falsitati exposta est, cognoscuntur. Et ita fieret, vt homines in statu innocentia in naturali cognitione decipi possent, & præsertim in pueritia, vel adolescentia ante comparatam rerum perfectam cognitionem. Tertio, *Terita*: quia sine omnibus scientijs non potest esse perfecta prudenter: nec sine prudenter potest esse perfecta operatio virtutis, ac subinde nec perfecta originalis iustitia, quae magnam facilitatem ad bonum operandum, & ad vitandum malum trubebat.

Ad primum respondemus esse plures differentes rationes inter Adamum & posteros, ex quibus potius assertio confirmatur. Adam enim creatus est in etate adulta, & perfectio rationis suis, in qua etate iam erat de se capax scientiarum naturalium. Vnde si illis caruisset, propriæ ignorantiae fuisset subiectus: in filiis autem parvulis scientia scientiarum non fuisset ignorantia, sed pura nescientia, vt supra declaratum est. Deinde Adam non solum creatus est, vt persona priuata, sed vt caput & consequenter vt docttor, & instructor ipsius naturæ: & ideo ratione sui munera scientiarum omnes postulabat: & iuxta conuenientem prouidentiam ordinem illi erant debite. Quæ ratio in filiis locum non haberet, vt personum est. Denique de Adamo habemus plura Scriptura & Patrum testimonia, quæ illius eximiam sapientiam prædicent: quod de filiis fecus est. Vnde recte dixit D. Thom. perfectionem scientiarum in Adamo non fuisse accidens quasi connaturale speciei secundum ordinariam legem, sed fuisse proprium talis individui, propter eius peculiarem conditionem, & statum: ideoque non oportuisse filios similes parentum in illa perfectione a principio creari.

Ad secundum respondet Peret. I. 5. in Gen. disp. de excell. stat. innoc. q. vlt. in fin. filios Adæ in statu innocentia habitibus fuisse plures commoda-

ties & auxilia; quibus breui tempore, & sine anxietate, vel labore ad scientiarum perfectionem pertinuerint: numeratque decem acquirendarum rerum adiumenta precipua. Potissimum vero sunt in primis immortalitas, & impensis corporis ex qua perpetua valetudo, sensuum internorum, & externorum integritas, & firmitas viri corporis proueniret. His accederet summa corporis, & animi moderatio: nam in illo statu non esset necessarius corporum cultus, aut vestitus: nec esset appetitus immoderatus diuitiarum: nam pauca essent ad viatum necessaria, & illa summa facilitate obtineri possent. Viatus etiam, & consequenter etiam somnis esset moderatissimus. Vnde fieret, vt ferè totum vita tempus possent in primis in contemplatione rerum diuinarum, & deinde in naturali rerum cognitione, & speculatione, consumere. Imo studium illud, & occupatio esset illi statui accommodatissima. Præterea ex parte obiectorum haberent maximam opportunitatem ad rerum naturas inquirandas, quia & animalia illis ad nutrum obedient, & in Paradiso haberent omnia herbarum genera: vt facile possent earum virtutes experiri, vel rimari. Idemque de ceteris naturalibus rebus facile intelligi potest.

His accederet, quod maximi esset momenti, quod non per solam inuentione scientias addiscerent, sed maxime per doctrinam. Nam filii à parentibus docentur: & ita filii Adæ doctissimum preceptorem habuissent, qui eos, quoad fieri possent, sibi similes redderet: idemque eius posteri, & successores obseruarent. Iuuarentur denique angelico ministerio, & singulare Dei prouidentia.

A. 8.

Addit

SVARE 2
de Anecdosis
et 6. de Trum.
animi.

TRUM
I
II
III
IV
V

D. N.

278 Lib. V. De statu quem habuissent homines in loco mundano si primi parencies non peccassent.

Expositus
Parens.

Addit deniq; d. author, habituros fuisse tunc homines admirabilem ingenij, memoriae, & iudicij excellentiam, & incredibilem sciendi cupiditatē, quibus maximū ad obtinēdam scientiam iuuaretur. Sed in perfectione ingenij, vel in appetitu sciendi quatenus ex parte animi naturalia sunt, non essent homines in statu innocentiae ad scientias capienda aptiores, quia in animabus ipsis non essent perfectiores, ut suprà tacitum est. Solum ergo ex meliori corporum dispositione, & maiori animi moderatione, ac rectitudine, vel majori percipiendi, & retinendi habilitate, maior sciendi appetitus elicitus prouenire posset: multumque sine dubio ad scientias acquirendas iuaretur. Hoc ergo modo possunt omnes in unaquaque etate habere scientiam illi etati conuenientem, & quasi debitam: ideoq; nunquam essent proprie ignorantes. Et quamvis multa non possint euidenter cognoscere, non esset illa imperfetta priuatiua, sed negatiua: quia non vt Angeli, sed vt homines in corpore animali viuentes in scientia perfecti esse debuerint. Et quamvis noscent, quae per opinionem cognosci possint, nunquam periculo deceptionis expounderentur, quia non opinando assentirent, sed quod ea opinabilia essent, certo iudicarent.

In tertia obiectione pertinet an in statu innocentiae infunderetur per accidentem omnibus hominibus omnes virtutes ex genere suo acquisitae? Quod dubium erat obiectio in n. 12. quod non tractant distincte Theologi. Illud autem attigit Bassilius in 2. dist. 20. & problema esse putat: & Rich. qui de scientijs id affirmat, à fortiori id dixeret de virtutibus. Imo D. Thom. d. q. 18. de verit. a. 7. ad 2. videtur in hoc differentiam inter scientiam constitutę: quod scientiae non requiruntur ad vniuersitatem Deo, sicut virtutes: & ideo potuerunt, vel etiam debuerunt virtutes in fini, quamvis scientiae non tribuerentur. Vnde in solut. ad 3. dicit, quod homines fuisse in statu innocentiae per se in his, que pertinent ad prudentiam: etiam in Speculatiis scientijs perfecti non essent. Nihilominus tamen contrarium videtur probabilius: nam aequaliter sequitur ex illo fundamento, quod talis modus habendi naturales virtutes supernaturalis est: & ideo sine autoritate, vel cogente ratione affirmari non debet, neutrum autem in presenti inueniret. Nec est eadem ratio de virtutib; perse infusis, & acquisitis. Nam ille non habent modum alium naturalem productionis, & per se consequuntur vel debentur gratiae, & ideo a principio induta sufficiunt infantibus cum ipsa gratia. At vero virtutes naturales alium modum productionis, seu acquisitionis ex natura sua postulant: & per se non comitantur gratiam, nec ab illa pendunt: & ideo non oportuit à principio insidi.

Nec propter originalem iustitiam necessaria erat in statu innocentiae illarum virtutum infusio, quia in infante statu non dantur motus appetitus contrarii rationi propriæ loquendo: quia cum persona tunc ratione non vtratur, motus, qui in illa insurgere possunt, non sunt rationis contrarij. Vnde in illo statu non esset imperfetta quod motus appetitus præuenirent voluntatem, & illam excitarent, quia hoc esset omnino naturale in illo statu, in quo voluntas nondum esset domina sui, sicutumque facultatum: nec ratio posset appetitū præuenire, quia nondum esset rationis vñus. Verisimile autem est, Deum sua prouidentia, & per angelorum custodiā fuisse effecturum, ut etiam infantibus non insurgerent motus indecentes, vel de se repugnantes rationi, sicut etiam in adultis dormientibus nulli tales motus inuenirentur: & ita etiam in infantibus non essent motus perturbantes animum, vel per nimiam iram, timorem, concupiscentiam, & similes, quos in parvulis ex-

perimur, & simili modo, ac ratione non essent in parvulis illusiones sensuum, ac phantasmatum: nec errores, aut deceptions, & similes, que propter defectum vñus rationis inueniri solent. Nam licet in eis culpa careant, & leuiores imperfessiones sint, nihilominus ab statu innocentiae aliena sunt, & aliquid penitatis habent: & ideo venitius est, hos omnes fuisse effectus iustitia originalis in parvulis. Veruntamen proper illos non essent necessarij, imo parvum, vel nihil deseruent habitus virtutum acquisitarum, per accidentem infusi, cum illorum vñus non esset in libera habentium potestate. At illos ergo effectus dareret specialis proutientia Dei remouentis obiecta, & causas, ex quibus possent tales cogitationes, vel imperfecti motus in illa etate excitari. Sicut ex eadem prouidentia proueniebat, ut nullum extrinsecum agens posset dolorem, vel aliquam latrone pueris inferre. In quo etiā bonorū angelorū custodia, & malorū remotio, & coërtio, & peculiaris etiam industria, & diligētia parentū iuare posset.

Et ita simul responsus est ad obiectiōem supra facta, contra secundam assertiōem cum sua noua difficultate. Concedimus enim non suffit infundendos posteris Adā in illo statu habitus diuinū virtutum, vel scientiarum acquisitarum; & consequenter nec habitus fuisse intrinseca facultate vitandi omnes motus, vel passiones contrarias originalis iustitiae. Nihilominus tamen generandos fuisse cum iustitia originali, quam semper habent, & quasi in actu primo, quia haberent innocentiam, & gratiam, cui pro illo statu talis Dei proutientia debebat: semper paraeffet ad remouendam omnēm paſionem, perfecitionem, & tranquillitati illius status contrariam. Nec puerilis etas effet capax iustitiae originalis cum maiori, magisq; extrinseca perfectione. Postquam autem homines ad vñum rationis peruenirent, nunquam quidem sentirent motus somnis, tamen in principio id proueniret ex adiutorio speciali Dei, vel remouentis contraria obiecta, vel excitantis rationem, vt vigilaret: & voluntatem, vt quācum posset appetitū contineret. In illo autem inicio decesserit illa peculiaris facilitas, & perfecio, quae ex habitibus acquisitis prouenire solet. Vnde in illo etiam initio non haberent homines perfectā proutientiam habitualem acquititam. Posset tamen ex optima educatione, & instruōtione habere veluti quandam inchoationem eius, ratione cuius cum peculiari adiutorio Dei in primo vñu rationis actualē (vt sic dicam) proutientiam exercerent, & deinceps facile acquirerent habitualem: & fingit etatib; proportionatam semp haberent. Ideoq; si quis effet prō aliquo tempore defectus perfectio- nis, ille effet negatiu, non tamen priuatius: gailli etati non plus deberetur, & paulatim illa plectio magna faciliter acquereretur. Vnde q; supra diximus, iustitiam originalem collectionē horū habitum includere: de iustitia in suo perfecto statu existente intelligendum est, quen statum habuit in Adamo à principio proper peculiares rationes in illo inuentas, vt iam explicatum est.

C A P V T I X.

Vñus in statu innocentiae omnes homines in gratia confirmati nascerentur, & consequenter an omnes posteri Adamū effent pradū finiti, scilicet eleeti ex illo nascerentur.

Prima sententia affirmit Adamum, si non pacaret, sed primam tentationem vinceret, fuisse in gratia confirmandum, non solū in persona sua, sed etiam in tota posteritate, ac subinde non nisi mihi sanctos, & cum perfecta, & integra innocentia salvandos: ac denique solos prædestinatos, & electos ex illo fuisse nascituros. Ita videtur sensisse An-

24
Procedit
resolutio.

selm.lib.1. Cur Deus homo, cap.18.post medium. Vide enim (inquit) quod si viciſſent, ita confirmarentur cum tota propagine ſuſ, quod vita peccare non poſſent. Quod fiaſter hac ratione. Quia nemo dicit, pluſ valere iuſtiſiam ad alligandum in ſeruitutem homini in prima perſuafionē ſibi conſentientem, quam valere iuſtiſia ad conſummandam in libertate ſibi in eadem tentatione adhaerent. Sed per primam iuſtiſiam per tentationem tota natura vieta eſt: ergo per primam victoriā tota etiam natura viſiſet, & in libertatem perfectam vindicareſt eiūdemque ſententiā videtur fuſſe Greg.l.4.Moral.c.36.aliaſ 28.in fin.vbi ait, quod ſi parentem primum nulla peccati putredo corrumperet, ne quia quā ex ſe filios gebrena generaret, ſed ſolē electi ab illo naſcerentur.

Ex Scholasticis Scot. 2. diſtinct. 20. ſequitur ſententiam Anſelmi, limitando illam, nimirum, quod filii Adæ innocentis, non ſtatiu in principio naſcerentur confirmati, ſed viſcendo poſtea prima tentationem, confirmareſtur: ſicut primus pārem confirmatus eſſet, quia non fuſſent filii melioris conditionis, quam pater. Utterius vero in queſt. 2. in ſententiā Gregorij inclinat, quia d eam par tem quod in ſtatū innocentiae, ſi Adam non peccare, ſoli electi naſcerentur. Additique illos fuſſe futuros eisdem numero homines, qui num prae definiſtū ſunt, & non plures, neq; pauciores. Nam hoc etiam Gregorij verba ſonant. Addit etiam rationem: quia prae definiſtio electorum facta eſt ante primum originalē peccatum, & ante prauifias generationes omnium futurorum hominum, ergo rata permaniſſet, etiam iſi Adam non peccaſſet, quia prae definiſtio immutabilis eſt. Ante cedens probat ex illo principio, quod ordinat volens prius vult ea, quia ultimo ſi ammediatus coniuncta ſunt: & ideo Deus volens primario vult ſeipſum, proximè prae definiſtorum gloriam, & gratiam. Cum Scoto in omnibus conſentiat Gabr. ibi art. 1. ſolum dubitat, an perfeuerant ſtatu innocentiae ijdemi homines fuſſent prae definiſtati, qui nunc ſunt. Maior etiam ibi in dub. vlt. poſt principale in queſtione, in eodem puncto à Scoto diſcrepat: in alijs vero ſententiā Anſelmi approbat Balliol. autem ibi artic. 3. & 4. Scotum omnino ſequitur. Et conſentit Perer. lib. 4. in Gen. queſt. de procre. mulieris circa illa verba: Non eſt b. num hominem eſſe ſolum: quatenus ait, in eo ſtatu tantum electos homines fuſſe generandoſ.

Contra riā ſententiā ſicut communiore, ita & probabiliore cenſeo. Ut autem illam ex pliſem, & conſirmem, aduerteras duas hic miſeri queſtiones. Vna eſt, an omnes geniti ex Adamo innocentiae principio recipere donum perfeuerant in gratia, ſeu confirmationem in illa: nam in praefenti inter haec non diſtinguiuimus. Alia eſt, an omnes ſaluentur, ſeu eſſent electi, & prae definiſtati. Haenamque queſtiones in rigore diſtinguiā ſunt, quia illa duo inter ſe conuerſibilia non ſunt. Nam licet omnis conſirnat in gratia pro toto tempore vita ſit prae definiſtus: non tamen ē conuerſio omnis prae definiſtus eſt etiam conſirnatus ut per ſe conſat. Nihilominus tamen in praefenti materia illa duo tanquam conuerſibilia reputantur. Et qui putant omnes homines propagandos ab Adamo perfeuerant in innocentiae, futuros fuſſe prae definiſtati: conſequenter aſſerunt, etiam fuſſe futuros perpeſuo innocentes. Quia ſi gratia poſſent alia quād omittere, nullum relinqueretur fundamentum ad dicendum, nō obſtant peccato fuſſe infallibiliter omnes ſaluādos. Vnde enim conſtare poſſet omnes fuſſe condignam paenitentiam acturos: & poſt illam fuſſe pro aliquo tem pori vſi p ad finem vita in gratia perfeueraturos: Nulla enim maiori ratio eſt ad hoc aſſerendum generaliter de omnibus pro aliqua temporis parte,

Suare de opere ſex dierum.

quam de toto tempore vita. Et ideo cota queſtio versatur de dono perfeuerantie totius vita cum imposſibilitate quadam peccandi. Dico ergo primo, etiam iſi Adam non peccaſſet, poſteri eius geniti in gratia, & iuſtiſia peccare poſſent, & gratiam amittere. Hęc eſt ſententia D. Tho. 1. p. q. 100. art. 2. & quod l. 5. n. 8. & in 2. d. 20. q. 2. art. 3. ad 5. vbi idem teneret Durand. q. v. n. 9. Indicat Egid. q. 2. a. 4. ſ. aduerterendū, & in ſoluit ad 2. & Richard. ibi a. 2. q. 3. dicit, quod filii Adæ innocentis poſſent peccare, & non peccare: ſed addit, quod fortaleſ nullus peccare: ſed in hoc ultimo diuinat, ut dicemus. Eandem ſententiam ſequuntur Caiet. & moſerini ad 1. p. D. Thome, ſuprā: Zumel. Molin. & Valent. qui omnes illam ex Auguſtino ſumunt lib. 4. de Ciuit. c. 10. quatenus ſub conditione dicit futuros fuſſe homines felices in illo ſtatu: Si nec primi homines malum, quod in poſteros traierent: nec quisquam erobat ex eorum firſte in quaſitate committeret, que dannatio. Auguſt. O nem recipiet. Vbi ſatis indicat, tam poſſibile hoc tunc: posterius fuſſe, ſicut fuſſe prius. Vnde ſtatum ſubdit, ſecuritatem noh peccandi ſolum in ſtatu gloriæ eſſe poſtuſſe. Et ſimili modo loquuntur l. 1. Re tract. cap. 13. ad fin. & 1.9. Genes. ad lit. c. 3. dicens, omnes in vitam beatam fine modo transferendos fuſſe: ſi uite omnes, obediens, viuerent. Vnde Hugo de S. Vict. l. 1. de Sacr. p. 6. ca. 24. in eodem ſenu dixit: ſi Adam non peccaſſet, filios eius in iuſtiſia eſt naſciſtūros, ſed non perfeuerat, donec viue in finem ſeruerant illam.

Ratione probat veritatem hanc D. Thomas. Quia homo auctor ab intrinſeco eſt mutabilis ad reccandam, ſed filii Adæ in illo ſtatu naſcerentur viatores: ergo ex vi ſtatu poſſent peccare, & gratiam amittere. Maior certa eſt, quia omnis creata voluntate in persona creata, eſt mutabilis de aed peccandum: nec poſſet ab intrinſeco conſirnari in bono, niſi per viſionem claram Dei, ut ſupra de Angelis oſtentum eſt. Minor etiam eſt certa: quia primi homines non ſunt creati viidentes Deum, immo nec in corpore animali illum videre poſſent, licet non peccarent, ut per ſe notum eſt. Circa co ſequentiam vero dubitari potheſt, quia ſolum po teſt inde concludi, filios Adæ non fuſſe futuros impeccabiles ab intrinſeco: quod etiam authores prioris ſententiā ſatentur. Sed afſirmant nihilominus fuſſe conſirmandoſ per ſpecialē donum gratiæ extrinſecuſ à Deo collatum, ſicut ſupra diſimus, in eodem innocentiae ſtatu omnes fuſſe ab omni peccato veriā preſeruādos: quādū mortalitatem non peccarent. Vel ſicut Apoſtoli in gratia conſirnati ſunt in die Pentecostes. Vel ſaltem ſicut multis iuſtiſicatis in infantia datur etiam nunc perfeuerantie donum viſque ad mortem, ſive ſi diuerſum in confirmatione, ſive non: quia in hoc non eſt nunc controverſia. Et ita prioris ſententiā authores facile concedent, in illo ſtatu homines futuros fuſſe potentes peccare, niſi eis concedatur ex dono Dei in fallibiliter fuſſe perfeueraturos ac proinde in ſenu compoſito talis doni, non po tuſſe peccare.

Se hanc euātionem tacite excludit D. Thomas dicens, hoc donum conſirnationis eſt priuilegium ſpecialē ex Dei voluntate pendens. Hoc enim non ſolum de laſpa natura, ſed etiam de integra verum eſt. Nam licet homo in natura integra poſſet per communia gratiæ auxilia diu in gratia perfeuerare: nihilominus donum in fallibiliter perfeuerandi ſpecialiſſimum eſſet, & non debitum illici ſtatu, ſed ex libero Dei dono pendens: ergo ex vi illius ſtatu originalis iuſtiſia colligi, aut aſſir mari non potheſt, quod illo perfeuerante, omnibus daretur perfeuerantie donum, ſeu conſirnatio in gratia, & innocentia. Et in hoc ſenu accipiendum D. Thom. eſt, quod D. Thomas ſupra dicit: non videri poſſibile,

A. 2. quod

quod pueri in statu innocentia nascerentur in iustitia confirmata. Loquitur enim de possibili secundum ordinariam potestatem, & communem legem, ut paulo post explicat. Meritoque supponit, de illo statu indicandum esse secundum communem legem illi consentaneam, & quasi connaturalem: nam specialia priuilegia non sunt omnibus communia. Nec possunt cum fundamento affirmari, nisi vel ex aliquo effectu iam cognito, vel ex speciali promissione Dei. In praesenti autem nullum est testimonium, vel authoritas, ex qua de tali promissione constet. Neque aliud eius indicum, quin potius ex his, quae in Adamo, & Eva continguerunt, euidentis est, statui innocentiae, ut sic, non esse debet, nec consequens donum impeccabilitatis, etiam illo modo, quo per confirmationem in gratia interdum datur. Et inde vterius infertur, non fuisse dandum omnibus: tum quia non est promissum, tum etiam, quia non est verisimile, maiora dona gratiae fuisse danda toti posteritati, quam primitus parentibus data fuerint.

⁶ Secundo addendum est, quod statu innocentiae durante homines ex lege communi non acciperent confirmationem in gratia post victoriam alicuius primae tentationis, nec in toto tempore vite, sed in termine eius. Hanc etiam assertione intendit D. Thomas. Et probatur, quia ipse Adam licet viciisset temptationem serpentis, non statim manuisset in gratia confirmatus, sed posset peccare quandiu viueret in animali corpore. Ergo idem cum proportione de filiis dicendum est. Consequentia probata iam est: quia nec auctoritate ostendit potest, nec per se est verisimile, maiora dona gratiae fuisse promissa posteris Adae primam temptationem vincientibus, quam ipsi Adae. Quod etiam Scotus, & alii supponunt. Antecedens ergo probatur, quia talis confirmatione, etiam post primam victoriam non sequeretur ab intrinseco ex vi illius actus deliberati, quo voluntas adharreret Deo, etiusque obedientiam eligeret, quia voluntas hominis etiam in statu innocentiae mutabiliter connaturalem, quam gratia, vel iustitia originalis non auferebant, ut iam dictum est. Nec etiam illa confirmatione daretur ab intrinseco, quasi premium illius prime victoriae, quia neque hoc primum ex natura rei est debitum, nec ostendit potest, in eo statu fuisse promissum Adae, aut Eua: ubi enim talis promissio ostendi potest?

Quocirca, sicut nunc non potest iustus mereri de condigno confirmationem in gratia, seu infallibilem perfectiorum donum, non solum per viuis temptationis victoriam, sed etiam per quotcunque merita: ita neque in statu innocentiae id posset, quia ex natura rei eadem est ratio: & de alio genere, & auctoritate, vel promissionis diuinæ pro statu innocentiae nihil cum fundamento affirmari potest. Si autem Adam sibi hoc donum promereri non posuit, multo minus suis posteris illud meruit. Et eadem ratione, nec unusquisque filiorum Adae, illud sibi mereri potuisset. Neque etiam dici potest, saltem de congruo potuisse illud mereri. Tum quia meritum de congruo non sufficit ad infallibilem consecutionem, nisi ostendatur promissio, quae in praesenti non inuenitur. Tum etiam, quia nunc non datur omnibus hominibus hoc donum non obstante infinito merito Christi. Cur ergo credendum est fuisse dandum, vel omnibus propter vinum actum Adami vincendi primam temptationem: vel uniuicue propter primam victoriæ similem? Tandem confirmari hoc potest verbis illis Dei, In qua cunctis die comederis, &c. Genes. 2. Nā

illis significatur, non tantum statum in prima temptatione, sed postea quoconque tempore posuisse hominem ex cibo vertito comedere, & peccare, ac subiungit potuisse prius temptationem vincere: & postea ab alia simili, vel maiori superari. Nam hoc plane in illa generali conminatione, In qua cunctis die, &c. indicatum est.

Ad Anselmum ergo respondet D. Thomas, non omnino afferendo, sed dubitando, locutum fuisse. ^{ad hanc} Nihilominus tamen negari non potest, quin in ea ^{ad hanc} partem inclinauerit. Sed ratio eius, videlicet D. Th. ratione notauit non cogit. Solum enim concludit, quod sicut natura humana per primam inobedientiam primi hominum in seruitutem redacta est, ita per obedienciam in libertate & iustitia conseruaretur. Veruntamen sicut per culpam Adæ non ita sumus oës in captiuitatem redacti, vt non possumus per libertatem arbitrij in libertatem vindicari: ita etiam licet per Adæ obedientiam originali iustitia quasi hereditario iure haberemus, nihilominus illa per liberum arbitrium amittere possemus. Est tamen differentia quod iustitia semel amissam solis viribus libertatis arbitrij, nisi nos Deus sua gratia preueniat, & adiuuet, recuperare non possumus: iustitiam aetiam ab Adam deriuatam, modo super declaratio, de nostro, & solo libero arbitrio amittere possemus. Hoc etiam non est, quia fortior sit culpa ad inducendam seruitutem, quam obedientia ad iustitiam, & libertatem conseruandam: sed ex infirmitate, & fragilitate nostræ nature prouenit. Est non potius de se ad malum, quam ad bonum, & facilius a Deo, quam a creatura avertitur: quia difficulter ad Deum, quam ad creaturam conuertitur. Unde et etiam, vt una inobedientia momentanea (vt sic dicam) totam naturam ita deiecit, vt a lapsu per se solam resurgere non posset, absq; gratia: una autem obedientia non efficit iustitiam pro tota natura: ita vt postea per eiusdem precepti transgressionem amitti non posset. Reddi ipso potest ratio, cum quia bonum ex integrâ causa, malum autem ex quoconque defectu, ideoque ad destruendam iustitiam sufficit: semel peccare: ad conseruandam autem iustitiam non satis est semel obedire, sed etiam in obediencia perseverare. Tum etiam, quia potentior est homo de se ad cadendum, quam ad refugendum, vel in bono perseverandum: & ideo post custoditum semel preceptum, potuit facile sequi culpa sufficiens ad maculandam totam naturam: post primam autem inobedientiam non potuit amplius primus parens totam naturam in pristinum statum restituere: de quo latius in tom. de Incar. in princ.

Ad Gregorium etiam responderet D. Thom. folium voluisse docere, quod si Adam non peccaret, ^{ad Gregio} non generaret filios gehenna, id est, peccatores, & ^{ad eadem} dignos gehenna, sicut modo illos generat: nihilominus tamen non negare Gregorium, quin ipsi filii Adæ etiam iusti geniti possent postea per propria peccata filii gehenna heri. Quæ responsio latetur, si Gregorius tantum diceret, Nunquam ^{ad Gregio} fecerit, si se filios gehenna generaret: ac non ibi sicut, fed ad*ius*, iungit, Sed bi, qui nunc per redemptonem abundans, sol ab illo electi nascerentur. Propter quod addit D. Thom. d. q. 100. a. 2. ad 1. quod si forte, durante statu innocentiae, homines non peccaret, non id est, ^{ad D. Thom.} quia essent in iustitia confirmati, sed propter diuinam prouidentiam, per quam a peccato conseruarentur immuniti. Sed hoc non satisfacit, quia (vt diximus) hic non est contentio de propria confirmatione ab ^{ad Gregio} intrinseco: nec de modo præservationis a peccato, sed absolute: an ex certa lege omnes præseruantur a peccato, seu damnatione. Quod si Gregorius assereret voluit, ex speciali dono Dei, quodcumque illud sit, omnes fuisse in perpetua iustitia conseruandos, plane contra nostram sententiam

SVARE 2 de Anecdosis re Galerum, animis.

² Assertion
contra Spec-
tumianum.

Probatur.

⁷ Confirmation
eius 1. à simili.

² Confirmation
ex vobis
Gen. 2.

sententiam docuit. Vnde D. Thom. d. quodlib. a. 8. alter responderet, videlicet, quod Gregorius cum dicit, *soli electi nascerentur*, non intelligit absolute, sed quantum est ex ratione originis. Obstante vero sententia verba Gregorii, *Soli ab illo electi nascerentur*, *cofdem electos apicere* (utique vir sanctus) arguunt cum eius quoniam *quiesceremus* potuerit, intendat. Quibus posterioribus verbis aperte declarat, in prioribus sequentiis de electis, non solum quantum est ex vi originis, quomodo omnes baptizati dici possunt electi quantum est ex vi Baptismi, & omnes fideles volunt vocari electi, utique ad fidem: sed loqui de electis simpliciter, ut cum effectu salutetur, seugliani consequantur. Nam ad hos electos apicere debemus, ut cum illis quiescere optemus.

Erebo dixerunt alij significasse Gregorium illis verbis: si neque Adam, neque posteritas eius peccaverit, futurum esse, ut tales electi tantummodo nascerentur, quales nunc per Christum salvantur. Ita Valent. & tribuit D. Thomas in d. quodlib. a. 8. At D. Thomas nihil aliud, praeter id, quod retulit, dicit. Neque Gregorius ponit illam conditionalem, si inque Adam, nec posterit eius, peccaret: sed tantum dicit: Si parentem primum nulla peccati pureo consumperet soli electi ab eo nascerentur. Quare probabile censio, quod Molina etiam dixit, Gregorium in ea sententia, ut crederet, Adamo non peccante, omnes eius filios saluos futuros fuisse. Quod potuit quidem facere Deus. Vnde autem sciri posset, ita fuisse futurum, ignoramus. Eademque ratio, vel maior est, ut dixi, de immunitate ab omni peccato: deoque solum dicimus, ex vi illius status potuisse filios Adae peccare, quamvis posset Deus, quos veller, ab omni peccato praeservare.

CAPUT X.

Dubia nonnulla circa doctrinam superioris capituli expeduntur.

Propriu[m] difficultas circa superiori resolucionem est, quia posito lapili aliquorum hominum, videtur difficile ad explicandum, quomodo illi fuisset prouidendum, tan in ordine ad Deum, quam in ordine ad ceteros homines innocentes. Nam in primis lequitur, eos, qui peccarunt, amissuros fuisse originalem iustitiam simul cum gratia: ergo fierent mortales: ergo ejiciendi essent extra Paradisum. Hinc autem aliae perplexitates orientur. Quid enim, si maritus peccaret, & non vxor: vel mater habens filium innocentem, & infantem, nunquid filius ejiciendus esset cum matre, vel ab illa esset separandus? Vtrumque enim incommodum est. Deinde sequeretur, ita peccati, aut gratiae notum fuisse futurum & ipsis peccantibus, & alijs, quia status originalis iustitiae per effectus, & signa facile innotescere posset. Consequens autem inconveniens videtur, quia possent peccata esse merè interna, quæ non expedit omnibus esse nota: & similiter non expediens, ut semel peccans, postea de sua penitentia, & peccatorum remissione statim certus fieret.

In hoc dubio, si vera esset sententia dicentium illo in statu amitti potuisse gratiam, non amissa originali iustitia, consequenter dici posset, perseverante Adamo in Dei obedientia, filios eius, qui peccarent, amissuros fuisse gratiam: non vero originalem iustitiam. Quod tribui potest Catherinam in opusculo de peccatis. Orig. disput. 4. in fin. dicit, quod licet Eus peccasset, & gratiam amississet, non prouareret originali iustitia, si Adamus non peccasset. Ergo à fortiori idem dicturus fuisset de filiis Adae, si patre non peccante, ipsi peccarent: ino forte si idem diceret de Adamo, si seruaret præceptum non comedendi de ligno sciætæ, & cetera alia peccaret. Potestque hoc suaderi, quia donum iuu-

stiaæ erat in eo statu naturale, sed dona naturalia non amitterentur per peccatum: ergo nec donum iustitiae per quodlibet peccatum amitteretur: sed solum proper peccatum totius naturæ iuxta combinationem Dei. Vnde supponendo hanc sententiam dicendum esset, homines non fuisse morituros, etiamque peccarent, & consequenter nec fuisse extra Paradisum emittendos. Et ita cessarent aliae dubitationes, quæ ex contraria positione inferebantur.

Sed illa sententia supponit falsum fundatum. In superioribus enim demonstratum est, iustitiam originalem nunquam permanere sine gratia, & oppositum diuine institutioni repugnare. Deinde illo fundamento permisso, alia m[ai]or[um] in p[ro]p[ri]itate.

Dicitur responde. Iustitia rei, & iustitia originalis iustitia, & oppositum diuine institutioni repugnare. Deinde vel homines semel peccantes in illo statu agere possent penitentiam, vel non? Si non possent, consequenter non possent in gratiam redire: quod miserimum esset. Si autem eam agere possent: quomodo permanente iustitia originali possent pro peccatis satisfacere: cum donum illud ab omnibus p[ro]p[ri]etate, & dolore hominem præseruaret. Item si homo poterat in illo statu peccare, possit etiam sepius id facere, & consuetudine peccandi prauos habitus acquirere: talis autem dispositio repugnat cum rectitudine iustitiae originalis. Denique licet iustitia originis ex ea parte, qua perficiebat, & quasi integrabat naturam intra suum ordinem, dicatur quodammodo naturale donum: nihil minus simpliciter non erat naturæ debita, nec dabatur, nisi gratis, & in ordine ad perfectionem gratiae: ergo non erat magis inamisibilis per peccatum, quam ipsa gratia.

Dicendum ergo est, si Adamus non peccasset, posterius eius non magis fuisse nascituros confirmatos in iustitia originali, quam in gratia: ac propter latio bipartitum, si peccarent, ut reuera potuerint, utramque titia amissuros fuisse. Quomodo autem Deus tunc prouidisset hominibus peccantibus, tam quoad salutem animæ, & felicitatis consecutionem, quam quoad reliquum tempus status viæ, incertum nobis est. Priorem partem probante ea, quæ haec tenus adduximus. Quia vero aliud est loqui de potestate facti, solum possumus certo affirmare, ex parte status, & donorum gratiae, & iustitiae, quæ in illo dato sunt pro tota posteritate, potuisse homines gratiam, & consequenter etiam iustitiam peccando amittere: & non fuisse unam sine alia amissuros propter connexionem earum inter se. Quod vero de facto Deus permetteret aliquos peccare, sicut non possumus absolute negare, ita neque cum certitudine affirmare possumus. Quia posset facile Deus nullum aliud peccatum in toto genere humano permittere, si primus homo primam peccati occasionem viciisset, & dare omnibus hominibus auxilium efficax ad vitanda omnia, & singula peccata etiam si tale auxilium non esset debitum, nec promissum pro tali statu, sed solum ex libera prouidentia datum, sicut supra diximus, & insinuauit D. Thomas i. p. q. 100. articul. 2. ad i. in responsione prima ad testimonium Gregorij. Nec est reuelatum, vel aliter certum non fuisse id facturum Deum: si autem id fecisset, cessassent difficultates, & perplexitates, quæ in illo statu oriri viderentur, si aliqui homines in eo peccarent. Et hac videtur esse potissima coniectura ut credibile fiat Deum ita fuisse prouisurum in illo statu hominibus, ut in eo nemo peccaret, licet posset.

Nihilominus tamen hac sola coniectura insufficiens est, ut definite assertere possumus, Deum est factus iustitia iuuans, & non peccare.

Suarez de opere sex dierum.

Aa 3

fuisse

inefficax
conieatura,
& plures
juni in con-
trarium.
Primo.

Secundo.

Tertio:

Quarto.

fuisse prædestinaturum omnes homines vel ad gloriam, vel etiam ad perpetuam innocentiam pro statu viæ, si prævidisset, Adamum non fuisse peccatum. Imo oppositum fit credibilius maioribus conjecturis. Primo, quia in omni statu fuit conueniens, gratiam Dei, eiisque liberalē donationem in hominibus manifestari: sed hoc maximum h̄i per gratuitam electionem quorundam p̄r alij, & per efficaciam vocationis in illis, & nō in istis: ergo hoc genus prouidentiæ seruaret Deus cum hominibus, etiam si Adam non peccasset. Secundo, quia hoc modo etiam ostenditur maxima libertas humani arbitrij, eiisque ab auxiliis gratiæ dependentia. Tertio, quia per eundem prouidentiæ modum non solum gratia, sed etiam iustitia Dei, non distributua tantum, verum etiam vindicativa declaratur. Quarto, quia propter has rationes non prædestinavit Deus omnes Angelos, nec etiam duobus primis hominibus donum perseverantia in prima innocentia dedit: ergo, quantum conjecturis a sequi possumus, idem cum hominibus ficeret, etiam si primus homo Dei mandatum non violasset.

Denique non obstat ratio, que ex difficultatis bus propotitis desumitur: quia quod apud homines difficile appetit, posset Deus facile compонere, & conuenientem prouidentiæ modum pro illis occahombus ordinare. Quod declaratur à simili: nam si Eua peccante, Adam illi nō cōfessisset, nec peccaret, etiam est nobis explicatu difficile quid agendum esset, id est, an Eua ejienda esset de Paradiso, & tunc, an creanda esset alia mulier, ex qua homines innocentes in Paradiſo nascerentur. Vel si Eua, non obstante peccato, intra Pasadisum propter coniugium cum Adamo relinquētur, an ibi posset prouidentiam agere, & poenam aliquam saltem voluntariè assūlum. Et ad hunc modum ex simili hypotheti possunt varia dubia excitari, propter quæ vitanda, recurrendum non est ad negationem hypothesis: quia non potuerit Deus, non peccante Adamo in alijs hominibus peccata permittere: & nihilominus modum conuenientem prouidere, quo possent homines in statu, & eventu gubernari. Quod per breues interrogations facile explicatur.

Prima est, an peccans in illo statu posset ad gratiam redire, & veniam peccati consequi, vel ita tim reprobos fieret? Ad quam dicendum omnino videtur, potuisse tunc etiam peccatores in gratiam redire. Probatur, quia non statim transferrentur viii ex hac vita in infernum, & quandiu in hac vita existenter, haberent liberum arbitrium de se flexible ad bonum: ergo possent in gratiam Dei redire. Major probatur, quia status viæ habebat tunc ex Dei ordinatione certam durationem, quæ non finiretur propter superueniens peccatum. Item, qui semel, aut iterum bene operarentur, non statim transferretur ad gloriam communione: ergo seruata proportione, qui semel peccaret, non statim damnaretur, vel extra statum viæ constitueretur. Minor etiam nota est, & a fortiori ostendit potest ex supra dictis, de natura angelica. Nam inter illam, & humanam discrimen communiter constitutur, quod angelica natura est quadammodo inflexibilis in electione semel facta: humana vero facile post electionem mutare: quæ differentia cum in naturali proprietate fundetur, etiam in natura humana in statu innocentiae spectata locum habet. Et nihilominus diximus, inflexibilitatem illam naturæ angelicæ, non rigorosè, sed morali quodam modo esse accipendam: ergo homo in statu nature integræ non solum physicè, sed etiam moraliter conuertibilis esse, ad bonum, a subinde ex parte sua capax est penitentie, & remissionis peccati. Præsertim,

quia per peccatum ab illa integritate, & perfectio- ne naturæ caderet, atque ita suum errorem, & fragilitatem faciliter agnoscere. Vnde probatur tandem prima consequentia. Tum quia Deus in illo statu, & ex communione eius lege homini semel bene operanti non statim derar perfeuerantia donum: ergo nec male operantem statim dereret, & quasi desperatum relinquētur. Tum etiam, quia magis repugnat statui viatoris non posse resurgere, quam non posse cadere. Tum deniq; quia hoc est magis conscientium diuinæ misericordiæ, bonitati, ac sapientiæ.

Hinc nascitur secunda interrogatio, qua plures indec̄dit, scilicet, quānam remedia instituuntur tunc à Deo in remedium peccati? In qua r̄ vnum videtur certum, scilicet, necessarium sufficere dictione: Dei ex vera charitate cum detrac- tionē peccati, seu contritione. Nam hæ disputatione quali connaturalis est ad infusionem gratiæ cum remissione peccati. An vero præter hoc medium internum prouideret Deus aliud externum in illo statu per modum sacramenti, incertum est, ut dixi in 3. tom. 3. part. disputat. 3. sc̄t. 3. in fine, vbi par tem negantem probabilem duxi. Interrogari etiam potest, an tunc remitterentur peccata p̄ Christum Redemptorem? De qua re videri possunt dicta in primo tomo tertia parte disputat. 5. sc̄t. vltim. Tandem interrogatur, an homines tunc peccantes indigent externis operibus pa- rentiæ, & satisfactionis pro peccatis? Ad quam interrogationem post resolutionem puncti sequentis commodius respondebimus in nu- mero 12.

Tertio ergo interrogari potest: an in euen- tu, recuperata per penitentiam gratia, euam or- ginalis iustitia restituatur? Pars etiam negans sc̄t. 1. quādam videtur: quia licet iustitia non fuerit vna cum sine gratia, quia in ea fundatur: tamen gra- tia sine originali iustitia esse potest, quia est perfec- tio extra rationem gratiæ, & illi superaddita. Et ita videtur restitutam esse Adamo gratiam sine iustitia, sicut & nunc in iustificatione datur. Ergo idem efficit in hominibus peccantibus in statu inno- centiæ. Probatur consequentia, tum quia eadem ratio militat: tum etiam, quia contrito per se solum disponit ad gratiam, & habitus, qui il- lam consequuntur, non vero ad originalē iusti- tiam: ergo non est cur penitentibus restituatur. Unde confirmatur primo, quia illa iustitia datur gratis, tanquam peculiare donum innocentium, ideo enim dicebatur innocentia statum confi- tuere: innocentia autem restituere non poterat: ergo non erat, cur originalis iustitia restituatur. Tandem confirmatur, quia alias homo penitens statim de sua iustificatione certus ficeret, quod vi- detur inconveniens. Et sequela probatur: quia donum iustitiae originalis tale erat, vt posset ex- perientia cognosci per carentiam somnis, & a lios eius effectus in superioribus numeratos. Sicur Adam, & Eua experti sunt deordinacionem suam, quando aperti sunt oculi eorum, & erubelere coepiunt. Ex quo effectu evidenter cognoscere potuerunt peccatum suum, quod quidem in culpa non est inconveniens, quia nos etiam optimis- simus, quando peccamus: fecus vero est de grati- tute certitudine.

Pro parte vero affirmante facit primo, quia or- do, & restitudo originalis iustitiae efficit in illo sta- tu annexa gratia per modum proprietas eius: ergo restitueretur hi mulum cum gratia. Quia per finem golorum hominum personalia peccata non fieret mutatio in toto statu innocentiae, sc̄t per pecca- tum Ade facta est: sed solum particularis persona peccans ab illo statu caderet: ergo non est veri- mile nocumentum illud, durante viæ tempore.

SVARE 2
de Angelis,
re 6. diethum,
anima.

ITION
III
I
II
III
IV
V
VI
D. N. 2

7
Proprio-
ri partere-
solutionis in
num. 4. pos-
tas, quæfis-
tuncula pri-
ma.

illo statu irreparabile fuisse. Et declaratur. Nisi Europa peccante, Adam non peccasset, verisimiliter est, potuisse Euā per conquerionem ad Deum, ad pristinum statum iustitiae, & felicitatis Paradisi redire: quia vix posset aliter coniugium illud, & socius vita inter Adamum, & Euā cum tanta morum & affectuum dissimilitudine recte subsistere. Ergo idem in ceteris seruaretur. Denique utrumque possibile fuit, ut est per se notum: & licet sit in certum, quia ex voluntate Dei penderet, illud tamen deo credendum est, quod liberalitati eius, & hominum innocentium conditioni, & iusto desiderio magis esset consentaneum.

Et ita potest facile utraque pars defendi. Adiuverit autem potest, sicut nunc contigit consequire remissionem culpae, manente aliquo reatu poena temporalis, ita etiam in illo statu, sed tempore accidere potuisse: quia non omnes homines aquae feruerent de peccato dolentes, cum hoc ex libertate pendeat. Si ergo homo integrè iustificaretur a peccato, quoad culpam, totumq; poenam reatum, credibile est etiam originalem iustitiam fuisse recuperaturum. Nec referret, quod illi non restitueretur innocentia, quatenus negat omnem culpam, etiam præteritam. Quia illa iustitia de se non posulabat talem innocentiam fieri de facto folium innocentibus data, & in eis solis inuenta fuerit. Neque etiam esset tunc inconveniens, q; peccatores de sua perfecta iustificatione possent aliquando esse certi ex effectu recuperata iustitia, quia haec certitudo esset illi statui consentanea: ut patet in innocentibus qui nunquam peccaverint, quia certò scire possent, se nunquam amissae iustitiam, & consequenter neque gratiam. Ergo idem posset conferri peccantibus post perfectam remissionem consecutam.

At vero, si remissio culpæ in aliquo feret fine perfecta remissione reatus poenæ, pro illo tempore verisimiliter est, non fuisse originalem iustitiam simul cum gratia restituendam. Quia talis homo adhuc esset poena dignus: ergo à fortiori esset poena capax secundum præsentem statum. Ergo pro tunc erat incapax domi originalis iustitiae, q; omnem penitatem excludebat. Et iuxta hoc facilè expedietur ultima interrogatio in precedentem pūcto in finem numeri relieta. Dicendum est enim, potuisse hominem in illo statu peccatē indigere extremis penitatis satisfactorijs, quandiu pro reatu temporalis penæ nō plenè satiasceret: vel per feruentem correctionem plenam illius remissionem consequeretur. Quia cum carerer dono iustitiae, esset in statu penalis, & consequenter esset capax huiusmodi satisfactionis, q; semper est debita, quandiu peccatum quoad oēm reatum, nō est plene remissum.

Quarta interrogatio est, an homines tunc peccantes statim de Paradiso electi fuissent: utrumque enim potuit Deus ordinare: & incertum est, quid faceret. Nunc enim nullum decretum habuit diuina voluntas, quod nobis innotescat, ex quo alterutram partem definire possumus. Quid autem Deus tunc decreuerit, vix potest per coniecturas diuinari. Nam si peccantes statim è Paradi so ejicerentur, frequenter coniux a coniuge, pater à filiis, & filia à matre separari debuissent: quod sine aliqua perturbatione, & incommmodo innocentium vix fieri posset. Item talis lex veluti instantis exilio non videtur illi statui necessaria. Nam si intra Paradisum peccata committi poterant, cur non posset etiam contrito de peccatis ibidem exerceri, & aliquæ etiam penitentes sustineri. Itē possent peccatores ibi manentes ab eis ligni vita arceri, & vnam rem publicam cum innocentibus constitue, in qua legibus suo statu proportionatis gubernarentur. Ad hunc ergo modum facile potest hæc pars defendi. Quod si contraria lectori

placerit, non deerunt congruentia. Quia homo peccando fieret mortaliter, cum iustitiam originalem amitteret: Paradisus autem erat locus cuiusdam immortalitatis (vt sic dicam) ac felicitatis. Homo etiam peccando fieret illo loco indignus, & quasi ad illum ineptus. Quia proprietates loci debent esse accommodatae conditioni locati. At homo peccator penalitatibus, & ex umbris eo ipso subjicitur: locus autem ille ab his omnibus imperfectionibus, & incommodis erat immunis. Igitur, qui peccant fortasse diuina vi, vel ministerio Angelorum, statim extra Paradisum fierent: facta autem perfecta penitentia, & iustitia recuperata, ad illum restituerentur. Et ita possent facile incommoda insinuata vitari: præterquam quod facile esset diuina prouidentia innumeris modis alijs omnia illa componere: & conuenienter ordinare.

C A P V T X I.

Vtrum in statu innocentiae, si perseveraret, excellenter esset hominum sanctificatio, quam sit, in statu lapsa natura.

Suppono in primis, triplicem hic fieri posse comparationem: una est inter primas sanctificationes utriusque statu: alia inter auxilia, & gratia, triplex comparatione in sanctitate utriusque statu. Neque etiam esset illi statui consentanea: ut patet in innocentibus qui in termino viae per gratiam & gloriam consummabitur. Secundo suppono, totam questionem hanc multum pendere ex illa controvergia, an perseverante innocentia statu, Verbum incarnatio heret, & consequenter, ex gratia status innocentia esset ex meritis Christi, necne. Nam si non esset ex Christo, verisimile est, non fuisse futuram tam abundantem, sicut nunc est propter Christi dignitatem, & innata merita: si autem in utroq; statu omnium hominum gratia esset ex Christo, res magis est dubia. Et hanc partem nos, ut probabiliorum supponimus, iuxta ea, quæ in 1. tom. de Incarnatione tradiimus.

In prima vero comparatione omittimus primam sanctificationem primorum parvorum, nam illa singularem excellentiam habuit, proper peculiarem dignitatem, & munus illorum, in quo ab ipso Deo, tanquam totius naturæ, & gratia principia, creati, & sanctificati sunt. Et ideo de illorum excellentia in superioribus dictum est. Nunc ergo solam primam sanctificationem filiorum Adæ in utroq; statu comparamus. Potest autem vterius distinguiri duplex sanctificatio prima. Una est infatum, quæ sine illorum dispositione fit: alia adulorum, quæ fit per eorum dispositiones. Utique ex his frequens est, & ordinaria in statu naturæ lapsæ: in statu autem innocentiae sola prior per se loquendo locum habetur. Quia omnes sanctificari in ipsa conceptione: & ita nullus adulterus gratiam primâ acciperet: nisi forte post lapsum, quam diu propriè ad statum innocentiae non pertinet.

Igitur prima questione in praesenti est, utrum gratia primæ sanctificationis infantium futura esset maior in statu innocentiae, si duraret, quam postea fuerit: utique in intentione, & gradibus qualitatis gratia. Nam sub alijs respectibus potest gratia naturæ lapsæ dici major, quatenus includit remissionem culpæ, & fit ex subiecto magis indigno, & auctor à Deo E. contrario vero gratia innocentiae excederet: tum in eo, quod donum iustitiae originalis haberet concomitans: tum etiam, quia haberet donum innocentiae adiunctum, de quo generaliter controversia est, an sit maior

Vide tom. 4.
deponit.
diff. i. / fol.
3. num. ii.

Coniectura
pro alteru-
ra parte
compara-
tione.

4.
Prædictus
locus non
convinxit.

Negat veri-
tatem par-
tia coniuncta-
ra, unde
soluto com-
parationis
inventio ma-
net.

Quid tamen
certi habe-
atur in eade
comparacione.

Id vero cum
limitatione
accipiendo.

Dei misericordia, quam donum penitentie? quæ res alibi disponenda est. De ipsa vero gratia sanctificante quoad propriam intentionem, & gradus eius, incertissima res est: quia determinatio ad talen gradum ex sola Dei voluntate penderet, quæ nobis reuelata non est: & vix possumus per conjecturas aliquid suspicari. Nam quod in statu innocentia sanctificatio infantium cum maiori abundantia gratiae fieret, solum habere videtur congruarem cum excellentia illius status, & cum dore innocentiae, ac iustitia originalis. E contrario vero, quod post natura lapsum maior gratia conferatur ad delendum solum originale peccatum, videatur habere congruitatem ex ostensione diuina misericordiae, & ex merito passionis Christi. Nam licet in statu innocentiae danda esset illa gratia ex meritis Christi: non tamen ex passione, vel morte eius. Et ex hac parte videtur summa aliqua ratio a-bundantioris gratiae in presenti statu. Et consonant verba Christi Ioan. 10. dicitis, *Ego veni, ut ri-tam habeam, & abundantius habeam.*

Sed in primis haec verba parum probant. Quia vel in ipsis nulla fit comparatio, vt Maldon. sentit: sed est tantum positiva assertio abundantiae gratiae, quæ in omni statu per Christum danda esset. Vel si est comparativa locutio, vt verba sonant, non fit comparatio inter status innocentiae, & natura lapsi: nulla enim de hac re ibi facta fuerat mentio: sed est, vel inter statum Ecclesia post Christi adventum, & ante illum: vel inter statum viae, & patriæ: vel inter duos status eorumdem hominum iustorum, ac iustorum. Nam Christus venit, ut vitam gratias haberent, & in illa crescerent, & abundantius haberent, bene per illam operando. Et ita possent illa verba cum eadem proportionatione ad statum innocentiae applicari. Reliquæ vero coniectura pro vtrique parte debiles sunt, & ideo renunciantur, vt incertam relinquuntur. Solum ad uerto, quod hinc nunc in legi gratia omnes infantes baptizati æqualem gratiam recipiunt, ut probabilior opinio fert: quia datur fine dispositione recipientium, & ita ex parte illorum non potest variari sacramenti effectus, & aliunde in carnis causis, & in Regno Dei ordinaria est qualitas: ita in statu innocentiae verisimilis est, omnes instantes fuisse cum æquali gratia concipientes, secundum ordinariam legem: quia eriam illi iustificarentur fine dispositione propria, quia naturaliter non erant capaces illius, & non sunt fingenda miracula fine fundamento: & in reliquis causis gratiae, ac communis lege esset æqualitas.

Solum posset probabiliter adhiberi limitatio, seu distinctio cum proportionatione ad statum naturæ lapsi, ac diversa eius tempora. Nam licet post Christi adventum omnibus infantibus baptizatis æquales gratias conferatur, nihilominus creditur, illam esse maiorem, quam que ante adventum Christi per circumcisio[n]em, vel remedium legis naturæ infantibus conferebatur: quia merita Christi iam exhibita ex parte sua videntur magis applicata ad gratiam conferendam. Sic ergo in statu innocentiae, (in quo supponimus ventrum fuisse Christum, vt iustificatorem absque redemptio[n]e) distinguuntur duo similia tempora: unum ante incarnationem, & aliud post illam: & in hoc posteriori dandam fuisse infantibus abundantiem gratiam primam, quam in priori, quia ratio ex parte Christi desumpta cum eadem proportionatione applicari potest. Quod si hoc verum est, copiaratio heri debet cum partitione accommoda. Et sic probabile est, gratiam baptismalem, quæ nunc datur infantibus, non esse minorem quacunque gratia danda infantibus innocentiae, sive ante, sive post incarnationem Christi in illo statu. Quia ex parte recipientium non est in aqua-

litas in dispositione positiva: cum in illis omnibus nulla derur: & licet in hoc statu videantur infantes magis indispositi ratione culpa originalis, hoc impedimentum superatur aliunde, scilicet ex passione Christi: ideoque probabile est, non esse minorem gratiam, quæ infantibus conferatur in hoc statu, quam fuisset in quolibet tempore statu innocentiae, quantum ex causa gratia colligere possumus. An vero ex speciali priuilegio in aliquibus, vel in omnibus ex lege communis Deus sua voluntate aliud ordinasset, ipse solus sciens, & cui voluerit reuelare. Et similia sunt multa, quæ in hac collatione talium gratiarum, secundum illa diversa tempora cogitari possunt, quæ idcirco prudens omittit.

Sed quæret fortasse aliquis, quid dicendum est de prima gratia, quæ daretur adulto in statu innocentiae, Adamo non peccante? Respondeo tunc non potuisse primam iustificationem in a-dulcito locum habere, nisi post lapsum personalem eius, quia omnes conceperunt in gratia, & cum illa perueniret ad ætatem adultam: ergo non possent in adulta ætate iterum primam gratiam recipere, nisi prius ante perderent. Iam ergo non est illa prima iustificatione latitus innocentiae, sed lapsus saltus in tali persona: nec fieri absque personali dispositione propria recipientis. Item licet talis gratia esset prima ex parte subiecti, quia tunc in eo non supponeretur gratia: nihilominus non esset purè prima (vt sic dicam) quia iuxta probabilitatem sententiam reuinciseret tota gratia, quæ prius a illa fuisset: sicut credimus reuincisse in Adamo, quando penitentiam egit. Et ideo ex hac parte magis incertum est, quanta futura esset illa prima gratia hominis relungentis a personali peccato in statu naturæ non lapsi in Adamo, tum quia ignoratur quanta, & qualis dispositione surgeret, tunc etiam quia non minus ignorat est, quantam gratiam amissam recuperaret. Non possumus ergo de illa iustificatione peccatoris, nisi per proportionem ad illam, quæ nunc sit, ratiocinari: vnde dicere possumus, futuram fuisse euidentem rationis, & æqualem saltus æqualitate proportionis quatenus per se iuxta exigentiam dispositionis: ex accidenti vero iuxta proportionem gratiae prius amissæ, fieret: sicut nunc etiam sit.

Secunda comparatio est in dignitate, scilicet uicia operum vtriusque status ad merendum magis gratia augmentum, maiusque essentiale præ-ratio prius. Quam tractat D. Thomas i. p. q. 95. art. 4. Et si affirmatur in summa tribus afferitionibus respondet. Prima est, Homines in statu innocentiae maiorem gratiam, & gloriam essentiale per merita consequerentur, quam in statu naturæ lapsi. Ratio eius est, quia qualitas meriti in ordine ad essentiale primum sumit ex quantitate gratiae, & charitatis, a qua procedit, sed in statu innocentiae copiosior fuisset gratia, nullo obstatculo in natura humana inuenito: ergo. Secunda assertio est: In statu innocentiae per se essentia meritis quoad primum accidentale, scilicet abolutam quantitatem consequerentur. Probat, quia in illo statu maiora fuissent hominum opera, quia essentia majoris virtutis. Sed quantitatibus operis responderet accidentale primum, quod est gaudium de bono creato: ergo hoc meritum esset maius in statu innocentiae. Tertia conclusio est, In statu naturali lapsa opera sunt terribilis meritoria primum accidentalis ex quantitate proportionali operis. Probat, quia in hoc statu homines sunt imbecilliores ad operandum virtutem, & ideo minus opus in illo majoris est meriti primum acciden-talis, quam maius opus esset in potentiori.

Hæc doctrina D. Thomæ satis difficultis est, multa vero actingit ad materiam de merito peniten-tia, quæ ab hoc loco aliena sunt. Ideoque solum de meritis his, quæ ad punctum propositum explicandum necesse

SVARE 2
de Anecdosis
re 6. dictum,
animæ.

ECCL. TON.
III. 111

D. N. 2

necessaria fuerint, dicemus. Alij ergo Scholastici in
2. diff. 29. aliter in hoc punto sentiunt. Nam Du-
rand. q.3. dixit, in utroque statu merita fuisse fu-
tura equalia, quia ad eandem gloriam ordinaren-
tur. Sed mouetur ex leui fundamento, scilicet
quod homines in veroquo statu ad reparandas
Angelorum fides ordinarentur: & con sequenter
ad eandem gloriam essent destinati: sed illud fun-
damentum in eo sensu falsum est, vt diximuslib.
1. de praecept. cap. 12. num. 2. Bonauent. vero art. 3.
q.2. & Gabr. art. 2. existimant, in statu naturae la-
pse futura esse majora hominum merita, & essen-
tialia premia, quod fortasse probabilis est, licet
incertum.

Vt ergo rem declaremus, supponamus prius,
qua utriusque statui communia sunt. Primo, in utro-
que statu, possent iusti per sua bona opera, seu me-
ritis propriis in gratia crescere. Hoc extra controv-
eriam est inter catholicos. Nam de hoc nostro
statu res est definita in Concil. Trid. habet autem
rationem eandem in statu innocentiae. Sicut etiam
de Angelis diximus. Secundo, in utroque statu me-
ritum hoc per opera libera fieret. Vnde non incipe-
ret usque ad etatem adultam. Prior pars demon-
stratur in materia de merito, quia opus non libe-
rum non tribuitur operanti tanquam domino ei-
ius, & ideo non est meritorium. Et inde probatur
secunda pars, quia infantes etiam in statu innocen-
tiae non haberent usum rationis, vt supra dictum
est: ac proinde nec libertatem. Tertijs gratia, & co-
sequenter essentialis gloria in utroque statu merito
augeretur per quodlibet bonum opus morale
aliquo modo ordinatum ad supernaturalem finem,
sive illud sit elicitem ab ipsa virtute charitatis, si-
ue ab alijs virtutibus. Hoc probatum est late in
materia de merito. I. 12. de grat. c. 8. 9. 10. & in relectio-
ne 2. de reuident. merit. disp. 2. sect. 1. quantum ad
presentem statum spectant. Habet tamen eandem
rationem in statu innocentiae, vt per se notum est.
Vnde nullus est author, qui in hoc differentiam
constitutam inter utrumque statum, licet de utroque
illorum alijs alter sentiant, cum quibus in illis lo-
cis disputatum est, vbi etiam hunc locum D. Tho-
mae exposuimus. His ergo positis comparatio-
nibus utriusque status, innocentiae, videlicet,
& presentis, heri potest, vel in perfectione, ac di-
gnitate vniuersitatisque operis ad meritum, con-
siderata differentia talium statuum, vel inter mul-
titudinem, vel magnitudinem operum bonorum
utriusque status.

Dico ergo primi, idem opus, v.g. actus charita-
tis elicitus in statu innocentiae neque ex vi status, ne-
que ex parte grat. aut charitatis fuisset efficacior,
ad meritum augmentigratiae, vel premij essentialis,
qua sit factus in statu naturae lapse. Probatur,
quia duobus modis intelligi potest illa maior effi-
cacitas. Primo, quod idem opus bonum aequaliter in
objectione, intentione, & alijs circumstantiis, excepta
solum circumstantia status, factum in statu inno-
centiae, est magis meritorium essentialis premij,
& augmenti gratiae, quam sit nunc factum in sta-
tu naturae lapse. Alius modus, seu sensus est, quod
opera ipsa bona in statu innocentiae ex maiori cha-
ritate procederent, ideoque efficaciora essent ad pra-
dictum meritum. At vero utrumque modus non so-
lum incertus, sed etiam minus probabilis videtur.

De priori probatur: quia differentia inter utru-
que statum integrum, vel lapse naturae, supposito sta-
tu gratiae in personis utriusque status, non est in
his rebus, vel perfectionibus, qua ad diuinam amici-
tiam, vel iustitiam coram Deo pertinent: uero per
se conferunt ad maiorem, vel minorem bonita-
tem operum, si in ceteris paria sint: ergo nec po-
test conferre ad maiorem, vel minorem efficacita-
tem operis, in ratione meriti, augmenti, gratiae,

vel essentialis premij. Consequentia videtur no-
ta: quia meritum huiusmodi non augetur, nisi vel
ex morali bonitate operis, vel ex dignitate perso-
nae operantis apud Deum: quia ex gratia, & chari-
tate in personis creatis confurgit. Antecedens au-
tem quod priore partem probatur, quia omnia, Probatur
quae addebat statu innocentiae ultra statum gra-
tiae, pertinebant, ad quandam naturae integritatem
& dona, seu beneficia Dei impeditientia quodam
defectus consequentes puram hominis naturam,
vt mortem, dolorem, deceptionem, & similes. Hec
autem beneficia per se non faciunt personam lan-
ctiorem, aut a Deo magis dilectam in ordine ad vi-
tam aeternam: si aliqui gratia, & charitas in tali
persona maior non est: non erat autem necessarium
coniuncta maior sanctitas, seu gratia vel charitas
cum perfectione statu innocentiae, vt est per se notum: nam homo lapsus, & habens somitem pecca-
ti potest esse sanctior, & gravior Deo: quam homo
in statu innocentiae existens. Ergo postea ex qualita-
te gratiae sanctificatis in hominibus, utriusque statu
est etiam dignitas personae, in ordine ad meritum.

Quoad alteram vero idem probatur, quia si in-
stus in natura lapsa elicet actum amoris Dei, vel
proximi aequum intensem, & sub eadem ratione ex
parte obiecti, & aliarum circumstantiarum, equa-
lis bonitatis erit in utroque homine, quia illa in-
tegritas naturae, & bona compositio potentiarum
cum alijs priuilegijs illius status, si non redundant
in aliquod augmentum boni operis per intentionem,
durationem, aut multiplicationem, vel aliquid hu-
iusmodi, non sunt propriae circumstantiae ipsius ope-
ris, nec eius bonitatem augent, aut mutant. Ergo
in illo statu, si opus alias idem sit, vel eque, non
potest augeri meritum, vel eius efficacitas. Quin
potius in illo casu videtur augeri meritum ex par-
te status naturae lapsa, quia tunc habet locum co-
fideratio D. Thomae, quod secundum quantita-
tem proportionalem plus operatur homo lapsus,
quia cum habet debilior, & infirmior ratione corporis
mortalis, & somitis, nihilominus aequaliter opus
facit, vt supponitur. Sed in primis discrimen hoc
non semper, vel per se est necessarium, quia inter-
ius potest iustus in natura lapsa actum amoris
Dei elicere cum tanta promptitudine, quanta in
homine integro esse posset, sive illa utriusque repu-
gnantia corporis, aut somitis pro brevi tempore.
Deinde quando differentia illa intercedit, non au-
getur meritum in homine lapsi, nisi quatenus, vel
objectione operis mutatur, & fit faudabilius: quia
vel homo vult maiorem difficultatem vincere,
vel per occasionem fortius, & constantius opera-
tur: vel certe, quia in tali occasione homo cum
maiori libertate operatur bonum: sicut enim con-
cupiscentia, vel timor minuit libertatem in con-
fusione malitiae: ita contraria auger libertatem in bo-
num, volendo contra concupiscentiam, timorem;
aut alijs corporis repugnantiam. Et ita non statu
personae, sed maior libertas, conducteret ad me-
riti augmentationem, vt dixi in lib. 12. de Gratia, c. 3. &
tunc illud augmentum non solum est in ordine
ad accidentale premium, sed etiam ad essentialia,
vt vidi dixi. Quanvis autem in statu innocentiae
talis occasio, seu difficultas deesset, nihilominus
posset voluntas sibi illam objectionem proponere, &
cum aequali libertate idem opus amplecti, & exca-
qui. Neque enim beatissima Virgo cum minori li-
bertate, neque ex ea parte, cum minori merito ca-
sitate amabat, quia somitem non sentiebat,
quam ceteri concupiscentiam patientes.

Venio ad alterum modum, quod opera iusto-
rum in statu innocentiae efficiencia ad me-
ritum, quia ex maiori gratia & charitate proce-
derent: & interrogabo, an sit sermo de maiori gra-
tiae, & charitate habituali, an de maiori desfluxu
actuali,

*Quoad pri-
mū senum
impugnatur*

actuali, vel viae uali charitatis. Si de habituali tantum, incertum in primis est, an solus excessus in habituali gratia, ceteris paribus, augeat meritum operis. Nos vero illud admittimus. Vnde autem constat in statu innocentiae, habituali gratiam futuram fuisse maiorem in singulis iustis: Id plane sciri non potest. Neque satis colligitur ex eo, quod in natura lapsa plura sunt gratiae obstatu: nam possunt etiam esse plura, & fortiora remedia, Nam vbi abundauit delictum superabundauit & gratia. Quod multo credibilius est, si in statu innocentiae non daretur gratia ex meritis Christi: quia non interuenient peccato, non efficit carnem sumpturum, ut Thomistae sentiunt. Veruntamen etiam si tunc venturus esset impensibilis, nunc propter passionem, & mortem eius potuit copiosior gratia dari hominibus. Vel saltem, ut in prima comparatione dixi, loquendo de prima gratia sanctificante, probabile est, non minorem gratiam dari hominibus baptizatis, quam in prima iustificatione daretur hominibus in statu innocentiae: ergo in utroque statu possent homines iusti cum aquila gratia, & charitate habituali sua merita inchoare. Ergo ex hac parte non efficiunt ad meritum efficaciora opera statu innocentiae, per se loquendo, & ex vi statu, contingenter autem in utroque statu accidere posset, ut nunc cum maior, nunc cum minori gratia homines operarentur.

*14 Impregnatur
etiam quo.
ad secundū
conferendo
actualē in-
fluxum ex
parte Dei.*

Quod si fermolit de maiori gratia, quantum ad actualē influxum gratiae, & charitatis, ille influxus considerari potest, vel ex parte Dei mouentis, & excitantis hominem: vel ex parte hominis cooperantis. Priori modo sine fundamento dicitur copiosiorem futuram fuisse gratiam in statu innocentiae, quam in natura lapsa, precipue in tempore legis euangelicae. Nam licet nunc ex parte nostra sit maior indignatio, ex parte Christi data est nobis efficacior causa gratiae. Quia vel in statu innocentiae merita eius non sufficiunt, vel saltem non efficiunt per passionem, & mortem illius, propter quem maximè voluit Deus diutias gratiae suæ in homines effundere, ut optimè considerat, & ex Scripturis, ac Patribus ceducit Perer. in d. lib. 5. disp. de Gratia status innoc. q. vlt. maxime verò id declarat August. lib. de Corrept. & grata. cap. 11. vbi de Adam ait, *habuisse quidem gratiam sed diffarem*, quia non indiguit sanguine Christi, sicut nos indigemus, nec illi necessaria fuit illa gratia, qua nos contra concupiscentias carnis pugnamus. Pròinde (inquit) *est non interim latior in nunc, veruntamen potentiori gratia indigemus*. De qua potentiori gratia dicit inferiorius, dari nobis in secundo Adam. eamque maiorem, & efficaciorem appellat. Vnde etiam dixit Bern. *in serm signum magnum, &c. Prudensissimus & clementissimus artifex quod quasdam fuerat, non confringit sed vilius omnino refecit*. Igitur ex parte Dei, & Christi etiam actualis, & mouens gratia vel est copiosior in hoc statu, vel certe non minor.

*15 Item con-
siderando il-
lū ex parte
hominis co-
operariū.*

Denique licet ex parte hominis sint nunc maiora impedimenta, que motionem gratiae cassant, reddere possint, & inde fieri aliquando valeat, ut opera non procedant ex tam efficaci actuali gratia: nihilominus tanta est gratia redemptoris efficacitas, ut haec etiā impedimenta vincat, & supereret. Ut enim ait August. *supra, per hanc gratiam si, ut homo velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carna voluntatem contrariantem concupiscentem, voluntate spiritus vincat*. Ergo ex influxu gratiae, & charitatis non sunt minus efficacia ad meritum opera iustorum in statu naturæ lapsæ, quam innocentiae. Et declaratur. Nam actualis influxus gratiae datur homini vel medio auxilio præueniente, vel coope- ranter. Prius ex beneplacito Dei distribuitur, quia non pendet ex libera hominis cooperatione, nec

Confirm. I.

ex prævia dispositione, generatim loquendo, sed in eo sola gratia Dei operatur. Et hoc sine dubio est maius, & efficacius in lapsa natura. Imò iuxta doctrinam Augustini, in loco citato in ipsomet Adamo maius fuit hoc auxilium post peccatum, quam ante illud. Ex hoc autem auxilio opportuno tempore dato prouenit, ut non obstantibus obstatu- lis corrupte naturæ, voluntas etiam cum auxilio concomitantis gratiae feruerter operetur: ergo corruptio naturæ non impedit, quoniam opera iustorum in hoc statu ex aquæ magno vel ad maiorem influxu gratiae procedant: ac subinde sint ad mentem augmenta gratiae, & effentalis premij efficacia, vel saltem non inferiora.

Tandem confirmatur, quia propter Christum data sunt plures gratiae gratis datae in statu naturæ lapsæ, quam in statu innocentiae darentur. ergo etiam auxilia gratiae gratum facientes possunt esse in hoc statu copiora. Antecedens manifestum est, quia aliquæ gratiae gratis datae supponunt imperfectionem repugnantem statui innocentiae, ut gratia sanitatis supponit aegritudinem, restitu- tionem vitæ, apt. visus, supponit mortem, vel caca- tem: donum linguarum supponit carum diuini- nem. Haec igitur gratiae in illo statu non efficiunt, licet in hoc dentur. Vnde probatur consequentia ex ratione proportione: nunc enim idonei plures exillis gratiis dantur, quia hic status pluribus indiget: sed pluribus etiam, & majoribus auxiliis gratiae sanctificantes indiget: ergo verisimile est per Christi mortem dati. Igitur propter solam status conditionem non possumus dicere efficaciora fuisse futura opera statu innocentiae ad meritum premij effentalis, quam sint in lapsa natura, sicut in principio statu eius, qui illi in lege gratiae: comparatio enim inter ea, quæ maxima sunt in utroque statu fieri debet, ut fine & qualitate procedatur.

Secundo astero, statu innocentiae, licet ex aliqua parte fuerit aptior ad bona merita multiplicanda, vel maiora efficienda, non tamen simpliciter: nam aliunde potest præsentis status esse conmodior. Vnde euentus consecutus, est ad vitram quæ partem contingens: quanvis verisimile fit plus merita, non tantum accidentalis premij, sed etiam effentalis nunc in sanctis hominibus inten- ri, quam in statu innocentiae multiplicarentur. Declaratur, & probatur astero per singulas par- tes. Et in primis in statu innocentiae multæ condi- tiones considerari possunt, ex quibus ad multiplicanda merita redderetur aptissimum. Homo enim in Paradiso ab omnibus corporis necessitatibus liber erat, & in eo sine via temporalium rerum fo- licitudine habitare poterat. Ac pròinde totus ille viviendus modus erat veluti quidam statu vita contemplativa, qui ad merita multiplicanda ap- tissimum est. Præterea non possent homines in illo statu (ipso utique durante) venialiter peccare, & in eo possent facilissimo negotio conferari, mortalia peccata vitando: ergo moraliter loquendo, quoties in illo statu liberè agerent, merebentur, quia semper bene operarentur, & facilissime possent ex fide, & per gratias auxilia semper operari: ergo ex his omnibus aptior fuisse ille status ad merita, quam sit praefens.

Aliunde vero status naturæ lapsæ, quamvis se- clusa gratia Dei ad bene operandum, & merita pre- benda, coram Deo fit ineptissimum: nihilominus ad iuncta Christi redemptione & gratia, multo plures habent occasiones exercendæ virtutes omnes, & perficiendi actus earum, merita multiplicando. Nam in hoc statu merita fidei magis ampla, ma- gisque ardua, saltem, quoad mysteria humanitatis Christi inueniuntur. Et quo natura lapsa ad vitanda peccata, & consequendam salutem minus est idonea, eo magis crescit spes, & plures occasiones oc- currunt.

SVARE 2
de Angelis,
et 6. dielum,
animi.

TRON
II
III
IV
V
VI
VII

D. N.

currunt multiplicandi actus eius. Actus etiam charitatis Dei licet virtus statui deie comunes sint, tamen, quo in hoc statu sunt difficiliores, eo sunt firmiores, & per occasionem seu antiperficiam, ut sic dicam, sunt ardentes, & praeterter plures, & magnos habent effectus alijs virtutibus moralibus imperando. Quae morales virtutes multo excellentiores actus in hoc statu habere possunt: vt fortitudinis in martyrio, patientiae in alijs laboribus, & infirmitibus sustinendis, misericordiae, beneficentiae, & similibus. Est etiam hic status aptior ad exercendam, & conseruandam humilitatem, & submersionem ad Deum: & coerendi superbiam, quae prioris ruinae initium fuit. Sic igitur, quanvis natura corruptio de se impideat, vel minuere merita videatur, nihilominus virtus gratiae Dei inde occasionem sumptus merita multiplicandi.

Cum ergo hi duo status tanquam excedens, & excessus in hoc negotio inter se comparentur, contingere profecto posset, vt quidam in uno: quidam vero in altero plura merita multiplicarent. Quid autem euenerit, si status innocentiae duraret, dicitur, quod in statu innocentiae reserueruntur illi: neque nobis est revealatum. Si autem conjectura ut licet, duo verisimilia esse videntur. Vnum est, in statu innocentiae, & in statu communem, ac vulgarem hominum multititudinem plura, & maiora fuisse habitudinam merita, quam ordinari in hominibus lapidis, commun modo viventibus inueniantur: sicut est contrario pauciores essent peccatores in statu innocentiae, quam nunc sint, ut supra dictum est. Qui omnes homines communiter minoris, & rariores peccandi occasiones, & plures bene operandi haberent. Aliud est, in statu naturae lapsa magnam iustorum collectionem inueniri, qua in excellentiis, multitudine, & varietate meritorum supererat totam hominum collectionem in statu in innocentia futuram si duraret, in hac comparatione nullam de Christo, aut Virgine mentionem facere necesse est: tamen ut per eos ad ceteros descendamus, advertimus, quod si Christus non fuisset venturus in statu innocentiae, nullus homo purus posset in meritis illi comparari, ut est per se notum, ob infinitam Christi dignitatem. Et ob eandem, nullus posset merita Virginis attingere: immo licet denus, illam meam sciemam futuram fuisse in illo statu, si non esset futura mater Dei, tot merita non haberet, quod illi nunc propter dignitatem matris ex pecuniali priuilegio fuero concessa. Si vero Christus venturus esset, eriamus Adam non peccare, eandem quidem haberet multititudinem, & infinitam meritorum: nihilominus occasione peccati, & carnis mortalis assumptae, quodammodo illius fructu fecit opera, quae ex parte ipsorum, & non considerata infinita dignitate operantis, maioris meriterant capaces. Idemque cum proportione de beatissima Virgine considerari potest, nam licet candem quantitatem meritorum in vitroque statu haberet propter excellentiam diuinam materialitatem, tamen in varietate, & magnitudine actuuum differarum virtutem, merita huius status mirabiliora fuisse videntur: propter redemptionis occasionem, & maiorem cum filio conformitatem, vt facile considerant patebit.

Hinc ergo de ceteris sanctis, qui propter singularem cum Christo communionem, & cooperationem circa hominum redempcionem, aut propter alias occultas causas diuinaz voluntatis, singulariter sancta vita modum, ac excellentiam accepunt. Dicimus, in magna illorum multitudo ne plura, & excellentiora merita inueniri, quam in toto hominum genere, Adamo non peccante, inuenientur, ut in Iohanne Baptista, Apostolis, excellentibus Martyribus, multis Confessoribus, ac virginibus, qui mirabile vita genus, & opera vir-

tutum stupenda fecerunt. Hic enim plane viderunt esse quasi proprius, & singularis effectus, non tantum Incarnationis, sed etiam passionis, & redemptionis Christi. Et per hoc etiam commendatur diuina bonitas, & sapientia Dei, quae non permitit mala, nisi ut occasione operandi maiora bona indesumat. Ac denique discursus factus de pluribus occasionibus multiplicandi merita in presenti statu hoc confirmat.

Quod autem hic excessus in multiplicacione, & magnitudine meritorum non tantum sit in ordine ad accidentale primum, sed etiam quoad substantiale, ex alio principio probandum est: ^{Nec solum de ex officiis premij accidunt, sed etiam in Angelis, sed etiam in superioribus diximus. Ex hoc autem principio sequitur, quo virtutis opus fuerit in suo generere maius, seu melius, eo esse magis meritorum premij essentialis, etiam in cetera non paria ex parte gratiae, vel influxus charitatis. Nam si propria bonitas actus confert ad essentialia meritorum, major bonitas per se, ac ceteris partibus, magis confert: quia sicut simpliciter ad simpliciter ita magis ad magis, ut in codem etiam foco probatum est. Hoc autem quod procedit in quantitate absoluta, & respectu operis, dummodo maior moralis bonitas inde configrat. Quia tunc ratio maioris meriti in maiori bonitate morali operis proxime fundatur: & ideo parum resert, quod talis bonitatis augmentum ex absoluta, vel respectu quoniam oriatur. Nam idem etiam est, si ex alijs circumstantiis consurgat. Quid autem D. Thomas in d. q. 95. docere voluerit, dicens, quantitatib[us] boni operis respondere primum accidetale, explicatu diffice est: in d. vero reflectione illi, ut valui declarauit.}

Superaest tertia comparatio, que est de termino, seu de toto cumulo omnium meritorum huius vitae, ac scilicet futurus effet maior in omnibus, & singulis hominibus perferantibus in statu in innocentiae, quam nunc sit, vel e conuerso: vel denique possibili. que aut effet in vitroque statu equalis. Quia interrogatio, & de possibili fieri potest, & defacto, & in priori sensu resoluta est ex precedenti puncto. Nam dicendum est utrumque fuisse possibile, & contingens: quia non obstante conditione status, hoc peder ex usu libertatis cum gratia Dei. Poterat ergo aliqui homines in statu innocentiae peruenire per merita ad maiorem gloriam, quam omnes homines nunc affequantur in natura lapsa. Et e conuerso: multi ex hominibus lapsi possent excellere omnes innocentes. Et ita comparando maximum ad maximum in vitroque extremo, seu statu contingens erat excessus. Et quidem spectando ad conditiones virtutis status, magis contingens videtur, ut in natura integra ad excellentiorem terminum per merita perueniret, ex parte vero gratiae contrarium possibile fuit in natura lapsa, ut fatus in superiori punto declaratum est.

At vero loquendo de facto, res tota pendet ex ²³ predestinatione diuina. Et in primis, si Christus futurus esset, & hasceretur ex matre; quanvis A. ^{Deinde} ^{Jas 3. quoad} ^{Christum,} ^{matrem.} dicimus, non peccaret, quoad illas duas personas in vitroque statu effet equalitas. Quia Christus, & non habuit essentiali gloriam per merita, sed ratione sui personae, & ideo eandem habiceret in vitroque statu. Et quanvis habuisset per merita, hoc in vitroque statu effet equalitas, quia essent infinita. Et eadem ratio cum proportione est de beatissima Virginem. Nam licet proxime haberet gloriam per sua merita, tamen radicaliter propter dignitatem mattis singulari gratia prauenta est: &

ita

^{ad D. Thoma}
^{marum relatione}
^{in num. 7.}

^{3. Comparatio}
^{tra tractatibus}
^{primo de}
^{possibili.}

^{Eius resolu-}
^{tio.}

ita & equaliter fuisset sanctificata, & adiecta. Vnde ad eundem cumulum meritorum, & glorie, seu gratia cōsummatæ peruenisset. Iuxta positionem autem negatæ Christum fuisse venturū, Adamo non peccante, conseqüenter dicendum q̄ nullius hominis merita in statu innocentia, peruenissent ad cumulum meritorum in aliquibus hominibus nunc inuentum: quia in nullo inuenta essent merita infinita, nec etiam vllus ascenderet ad cumulum gratia, & meritorum, qui nunc in Virgine inuentus est, quia in dignitate matris Dei radicatur, quæ dignitas tunc non esset, vt suppono.

24
Item quando
alias iustos.

De ceteris verò supponere possumus, in vtroque statu futuram fuisse inæqualitatē inter ipsos homines iustos, & in bonis meritis usque ad viam finem perseuerantes. Quod quidem in praesenti statu de fide certum est: idem verò de statu innocentia credendum est: quia licet omnes posteri Adam in gratia æquales crearentur, quia illam acciperent sine dispositione libera: & quasi per modū natura: postea vnuquisque suo arbitrio viueret, & ideo inæqualiter possent mereri, & de facto mererentur, quia ea, quæ contingenter eveniunt, numquam vniiformiter fiunt. Præterquam quod Deus in statu innocentia sua libera voluntate distribueret auxilia gratia sua: & ideo non inæqualiter omnibus ea tribueret, quantum creditibile est, ne ex aliquo lege, aut debito, & non gratis illa tribuere videbatur. Hac ergo stante inæqualitate, consequens est, vt in vtroque statu quidam homines peruenirent ad finem viae cum magna meritorum multitudine: alij cum minori, & inde, (quantum coniecare possumus) orirent mutuus excessus inter homines vtriusque status: nam qui in statu innocentia, v.g. essent summi, excederent eos, qui nunc sunt inferiores in meritis: & è conuerso infinges facti, qui nunc aliquando fuere, vel futuri sunt, inferiores sanctos status innocentia superarent. Comparando autem supremos inter se, videtur probabile, maiora inueniri merita in aliis sanctis in hoc statu, quam in statu innocentia futura fuissent, propter abundantiorem gratiam, & maiores occasionses ad insignia opera exercenda: ac denique ad difficultates superandas gratiam efficaciorem.

25
De similiis
infirmis in
ter se.

At verò è contrario comparando eos, qui in vtroque statu minima habuissent merita, certius videtur, aliquos esse nunc inferiores in meritis illis omnibus, qui in statu innocentia fuissent. Nam aliqui iusti nunc ad finem viae sine vllis meritis perueniunt: illi nimur, qui ante vsum rationis moriuntur: in statu autem innocentia nullus à statu viae meritis discederet: quia tunc neque status viae iustorum morte finiretur, sicut nunc nec translatio aliorum fieret ante etatem adulatam, vt credibile est, sicut infra videbimus. Præterea ex his, qui nunc decedunt in adulta etate, multi habent paucissima merita: vel quia in puerili etate decedunt: vel quia propè mortem baptizantur: vel quia licet diu post Baptismū vivant, ferè totum vitæ tempus in statu peccati existunt. In statu autem innocentia omnes diuturnum vitæ tēpus haberent: & in illo semper merita multiplicarent. Quod de perseuerantibus in innocentia intelligendum est: nam si fortè peccarent, & ante translatum ex vita animali à peccato resurgerent, possent fortasse cum paucis meritis viam finire, & cum aliquibus peccatoribus huius temporis comparari. Quanvis ratio prouidentia futura cum hominibus in illo statu peccantibus, ignota nobis sit, vt in superioribus dixi.

26
Denique &
numquem-

Denique, si supponamus, eosdem numero homines, qui in statu naturæ lapsæ aliquando sunt, vel omnes, vel eorum aliquos futuros fuisse in statu innocentia, de singulis illorum quæri potest, an

plura merita habituri essent in vno statu, quam in alio, & in quo, vel in vtroque essent æqualia, sicut per diuersa virtutum opera fierent. Et quia saltem certum est, Adam, & Euam potuisse statum innocentia conferuare, in illis maximè habet locum interrogatio, verum Adam, si non peccasset, plura merita habuisset, quam nunc habuit postquam ad gratiam rediit: idemq; potest de Eva interrogari, Eva fuit, & de ceteris, qui in vtroque statu futuri, & saluandi essent. In huiusmodi ergo interrogatione duplex consideratio fieri potest: vna est spectando prædestinatione ad rerum executionem, eiisque circumstantias: alia, & alio est sub diuina electione, & prædestinatione res contemplando. Prior modo licet res incerta sit, eo q; fit contingens, & pendens a libero arbitrio: nilominus apparat credibilis: plura merita habiturum fuisse Adam in statu innocentia, si nunquam peccasset, quam nunc de facto habuit, propter circumstantias, quas supradicauimus, quia operationes eius in illo semper essent bona, & apta ad meritum, & possent esse frequentiores: quia necessitates corporis illas non impedirent: & feruentios propter carentiam somnis, & propter animi tranquillitatem: & ex maiori, seu meliori relatione charitatis, propter maiorem vitæ contemplatiæ alsitudinem. Alii etiam addunt tempus vite, & aptum ad merendum futurum fuisse diuturnius, quam nunc fuerit, sed hoc incertum est, vt postea dicam.

At verò sub diuina electione rem considerando, omnia incerta nobis est. Quia si electio hominis effecta est post præsum originale peccati per absolutionem prescientiam futurorum, nequam quis futura effe, si Deus præsciuisset Adam non fuisse peccatum: nam tunc etiam potuisse Deus vel ad eundem gradum glorie, & ad sola merita illi termino proportionata Adamum prædestinare: vel etiam posset ad maiorem gloriam & pauciora merita illum præordinare, & tēpus, modum, & gradum, seu principi præmerendi, illi fini accommodare. Facile enim id facere posset, non obstantibus alijs prærogatiis status innocentia, vt per se considerari potebit. Vel è contrario posset in statu natu-
re lapsæ tot auxilia gratia multiplicare, vt oēs alias status innocentia cōmoditates superarent.

Itemque fieri procedit, etiam dicamus Adam si fuisse electus ad certum gradum glorie ante præscientiam absolutam originalis peccati. Quia, vt supra tetigimus, saltem supponit illa electio præscientiam conditionatam originalis peccati: ex ea facilius posset quis dicere, q; si Deus per illam præscisset, Adam non fuisse peccatum, illum ad maiorem gloriam elegisset: quod sane non repugnat: tamen etiam potuisse Deus eligere illum ad tantam gloriam independenter ab omni præficiencia futuri peccati, etiam conditionata: quid enim obstat: Et ita ex vi diuinæ electionis incertum relinquitur, in quo statu recepisset Adam tempus, & vires gratia ad plura merita multiplicanda. Vnde cum alia omnia media, & commoditates ad merendum diuinæ prædestinationi subordinata sint, fit, vt simpliciter sit nobis ignotum, quid in prædicto eventu futurum in hac parte esset. Et quod de Adamo dictum est, in ceteris locum habet.

Vltime loco posset hic alia comparatio fieri in gratia, qua hominibus nunc ex opere operato datur: & gloria, quæ illi corresponsent, nimur, an in statu innocentia daretur hic sanctificatione modus: & an in illo statu darentur sacramenta, vel sacrificia: & conseqüenter qualis futurus effet tum Ecclesiæ status, quoad regimen, quoad fæcunditatem, & similia, de quibus amplissimum posset arguiri, fieri discursus. Veruntamē de rebus nobis no reue latissim, ideoq; incertis, vel potius ignotis sufficiere visa sunt, que de illis attigimus in 3. t. 3. part. disp. CAPVT

An statu innocentia durante longo tempore homines in illo permanerent: & quomodo ad ealem gloriam transferrentur.

P rimus omnium supponendum est, in statu innocentia, si duraret, hominum viam fuisse certum terminum habituram, sicut in angelis habuit: tum quia de ratione via est, vt per illam ad terminum peruenientur, ac subinde, vt non sit perpetua: tum etiam, quia non erant homines semper ambulantes per fidem, tanquam semper addiscentes: & ad cognitionem claram veritatis nunquam peruenientes. Secundo supponendum est, illarum viam non fuisse per mortem finiendam, quia mors in illo statu non fuisse, vt supra l. 3. c. 14. de fide ostensum est. Hinc ergo tertio concluditur, viam illam per translationem ad statum gloriae fuisse terminandam. Et ita docent Augustinus & omnes Theologoi in locis citandis.

Hinc igitur varia oruntur dubia de hac translatione, que mouere coepit Aug. l. 9. Gen. ad lit. c. 4. & occasionem nobis tribuit, ea operosis inquirendi. Primum est, quam esset diuturna via hominum in illo statu, id est, quot annis viverent homines in corpore animali: priusquam spiritale, vel gloriosum recipenter, & ad claram Dei visionem transferrentur. De quo dubio nihil inuenio ex pessimo scriptum. Benedictus tamen Pereyra, aliud agens lib. 5. in Gen. disp. secunda excellentia statu innocentia, q. 5. sic ait, In illo statu longiorum trigesuplo vitam degissent homines, quam nunc degimus, vivissemus enim, (vt verisimile est) ad tria, vel quatuor annorum milia. Hanc autem verisimilitudinem nulla autoritate confirmat, sed hacten sola conjectura, qd ante diluvium etiam in statu mortali, homines ferre per mille annos vivebant: ergo non intriquente peccato, per plura annorum millaria vivissemus.

Hec vero conjectura nullam mihi verisimilitudinem facit, quia in hoc statu natura lapsa diuturnitas aut breuitas vita, quamvis primario ab illius prouidentia pendeat, qui vnicuius terminos vita constituit, qui praeteriti non poterunt, Iob 14. nihilominus ex eiusdem prouidentia, iuxta vniuersitatem complexione, vita modum, aliaque occurrentes causas brevior, vel proxilior est vita periodus: & ita ante diluvium vita mortalium erat diuturnior, quia natura ipsa erat robustior: & fructus terrae meliores, & salubriores erant, & ob alias similes causas. At vero in statu innocentia duratio vita non poterat ex hominis complexione, vel ex influxu causarum secundarum mensurari, quia qui libet homo tunc perpetuo viueret, si in innocentia perseveraret. Nam licet non omnes aequaliter virtutis, vel eiusdem complexions futuri essent: nihilominus ita fuerant a Deo causa dispositi, ut vniuersalitatis perpetua, possent vniuersi homines esse participes. Quapropter non potest certa vita duratio ex inferioribus causis longa, aut breuis censeri, sed per solam diuinam legem, ac voluntatem praefinia foret. Vnde cum de tali voluntate, nec revelationem scriptam habeamus, neccetiam traditionem, qua per manus sanctorum ad nos peruenient, nihil de ea re affirmari possumus, sed absolutè nobis esse ignotum fateri. Cibemus. Atq[ue] ita ingenuè fateretur idem auctor l. 3. n. Gen. disp. de ligno vita, in fin. Et priorem sententiam declarat de duratione, qua tunc ex parte cibi & boris vita esse potuisse. At supra ostendit, illam non esse plurimum annorum, sed cuiuscunquem temporis fine termino, & ideo neq[ue] in illo sensu opinio locum habet.

Nihilominus tamen aliqua possumus cu[m] probabili conjectura de illo tempore vita affirmare. Primum est, omnes homines in illo statu peruenient, ut opere sex dierum.

Affectionis ratio.

2. Affertio.

3. Sustentatio.

4. Sustentatio.

5. 3. Affertio.

6. 3. Affertio.

7. 3. Affertio.

8. 3. Affertio.

9. 3. Affertio.

10. 3. Affertio.

11. 3. Affertio.

12. 3. Affertio.

13. 3. Affertio.

14. 3. Affertio.

15. 3. Affertio.

16. 3. Affertio.

17. 3. Affertio.

18. 3. Affertio.

19. 3. Affertio.

20. 3. Affertio.

21. 3. Affertio.

22. 3. Affertio.

23. 3. Affertio.

24. 3. Affertio.

25. 3. Affertio.

26. 3. Affertio.

27. 3. Affertio.

28. 3. Affertio.

29. 3. Affertio.

30. 3. Affertio.

31. 3. Affertio.

32. 3. Affertio.

33. 3. Affertio.

34. 3. Affertio.

35. 3. Affertio.

36. 3. Affertio.

37. 3. Affertio.

38. 3. Affertio.

39. 3. Affertio.

40. 3. Affertio.

41. 3. Affertio.

42. 3. Affertio.

43. 3. Affertio.

44. 3. Affertio.

45. 3. Affertio.

46. 3. Affertio.

47. 3. Affertio.

48. 3. Affertio.

49. 3. Affertio.

50. 3. Affertio.

51. 3. Affertio.

52. 3. Affertio.

53. 3. Affertio.

54. 3. Affertio.

55. 3. Affertio.

56. 3. Affertio.

57. 3. Affertio.

58. 3. Affertio.

59. 3. Affertio.

60. 3. Affertio.

61. 3. Affertio.

62. 3. Affertio.

63. 3. Affertio.

64. 3. Affertio.

65. 3. Affertio.

66. 3. Affertio.

67. 3. Affertio.

68. 3. Affertio.

69. 3. Affertio.

70. 3. Affertio.

71. 3. Affertio.

72. 3. Affertio.

73. 3. Affertio.

74. 3. Affertio.

75. 3. Affertio.

76. 3. Affertio.

77. 3. Affertio.

78. 3. Affertio.

79. 3. Affertio.

80. 3. Affertio.

81. 3. Affertio.

82. 3. Affertio.

83. 3. Affertio.

84. 3. Affertio.

85. 3. Affertio.

86. 3. Affertio.

87. 3. Affertio.

88. 3. Affertio.

89. 3. Affertio.

90. 3. Affertio.

91. 3. Affertio.

92. 3. Affertio.

93. 3. Affertio.

94. 3. Affertio.

95. 3. Affertio.

96. 3. Affertio.

97. 3. Affertio.

98. 3. Affertio.

99. 3. Affertio.

100. 3. Affertio.

101. 3. Affertio.

102. 3. Affertio.

103. 3. Affertio.

104. 3. Affertio.

105. 3. Affertio.

106. 3. Affertio.

107. 3. Affertio.

108. 3. Affertio.

109. 3. Affertio.

110. 3. Affertio.

111. 3. Affertio.

112. 3. Affertio.

113. 3. Affertio.

114. 3. Affertio.

115. 3. Affertio.

116. 3. Affertio.

117. 3. Affertio.

118. 3. Affertio.

119. 3. Affertio.

120. 3. Affertio.

121. 3. Affertio.

122. 3. Affertio.

123. 3. Affertio.

124. 3. Affertio.

125. 3. Affertio.

126. 3. Affertio.

127. 3. Affertio.

128. 3. Affertio.

129. 3. Affertio.

130. 3. Affertio.

131. 3. Affertio.

132. 3. Affertio.

133. 3. Affertio.

134. 3. Affertio.

135. 3. Affertio.

136. 3. Affertio.

137. 3. Affertio.

138. 3. Affertio.

139. 3. Affertio.

140. 3. Affertio.

141. 3. Affertio.

142. 3. Affertio.

143. 3. Affertio.

144. 3. Affertio.

145. 3. Affertio.

146. 3. Affertio.

147. 3. Affertio.

148. 3. Affertio.

149. 3. Affertio.

150. 3. Affertio.

151. 3. Affertio.

152. 3. Affertio.

153. 3. Affertio.

154. 3. Affertio.

155. 3. Affertio.

156. 3. Affertio.

157. 3. Affertio.

158. 3. Affertio.

159. 3. Affertio.

160. 3. Affertio.

161. 3. Affertio.

162. 3. Affertio.

163. 3. Affertio.

164. 3. Affertio.

165. 3. Affertio.

166. 3. Affertio.

167. 3. Affertio.

168. 3. Affertio.

169. 3. Affertio.

170. 3. Affertio.

171. 3. Affertio.

172. 3. Affertio.

173. 3. Affertio.

174. 3. Affertio.

175. 3. Affertio.

176. 3. Affertio.

177. 3. Affertio.

178. 3. Affertio.

179. 3. Affertio.

180. 3. Affertio.

181. 3. Affertio.

182. 3. Affertio.

183. 3. Affertio.

184. 3. Affertio.

185. 3. Affertio.

186. 3. Affertio.

187. 3. Affertio.

188. 3. Affertio.

189. 3. Affertio.

190. 3. Affertio.

191. 3. Affertio.

192. 3. Affertio.

193. 3. Affertio.

194. 3. Affertio.

195. 3. Affertio.

196. 3. Affertio.

197. 3. Affertio.

198. 3. Affertio.

199. 3. Affertio.

200. 3. Affertio.

201. 3. Affertio.

202. 3. Affertio.

203. 3. Affertio.

204. 3. Affertio.

205. 3. Affertio.

206. 3. Affertio.

207. 3. Affertio.

208. 3. Affertio.

209. 3. Affertio.

210. 3. Affertio.

211. 3. Affertio.

212. 3. Affertio.

213. 3. Affertio.

²⁹⁰ Lib. V. De statu quem habuissent homines in hoc mundo si primi parentes non peccasset.

cens: Pocuerunt homines genitu filiū, perfecta^g humanū officiū iustitia, hinc ad meliora transferri, non per mortē, sed per aliquam communionem. Vbi illa tantū verba cōfidero, perfecta^g humanū officiū iustitia. Nam hoc officium, ut humano modo compleatur, tēpus alijs requirit, & in virili, ac perfecta^g xitate perfectius consummatur. Et inde suadetur tertia pars, nimurū, non fuisse futurum tempus illud multorum milium annorū, quia neq^d ad perfecte^g obeundū viatoris officiū, tanta mora erat necessaria, neq^d in favorem vel virtutate hominū cederet fata celestis beatitudinis dilatio, cum carētia diuinæ visionis, pliarumq^e pfectiōnium, quæ ad illam consequētur.

hominū, vel causarum naturalium, ut dixi. Edeo, neq^d ex parte Dei credendum est, futurum fuisse ināqualem. Nam in hoc videntur homines in eō statu angelis, quoad rationis similitudinē, comparari. Vnde nō obstat quod non oēs homines sic essept ad ēqualem gloriā prædilectionē, quia etiam Angeli non fuerint ēqualem gloriā consecuti, sed in eadem mora, quidam plus alijs meruerunt, & majori gratia præxenti sunt, quod etiam in ho- minibus fieri potuisset.

Sed quanquam fuerit possibile, & probable sit, ita futurum fuisse, nihilominus dico, non esse certum, quia fieri potuit, vt. v. g. ex dubio-

Oflanditier
seria.

7

Dicitur fortasse illam viæ diutinitatè ad me-
ritorum, & gloria augmentum potuisse conferre.
Respondemus autem, hoc modo posse in infinitū
procedi, quia post quamcumq[ue] dilationem, & nu-
merum annorum milium, poterunt augeri meri-
ta, si tempus viæ augeatur: & in Angelis etiam dis-
ferenda fuisset præmij collatio, vt meritum ar-
getur: necesse est ergo dicere, Deum definire dura-
tionem viæ vniuersitatis personæ vel naturæ, quæ &
conditioni, & statui illius accommodata sit, & ad
acquirendum viæ terminum, ad quem talis crea-
tura destinata est, sufficiat. Vnde quia intentio fi-
nis est prior, & quasi regula electionis mediorum,
hoc etiam modo nostro intelligendi, in Deo lo-
cum habet. Idecq[ue] iuxta gradum gloriae, ad quem
vnumquemque praedestinatorum elegit, concedit
etiam tempus ad illud merendum sufficiens: sed
huius temporis plenitudo non annorum numero
computatur, sed diuinæ gratia abundantia, cuius
vberiorib[us] auxilijs sit, ut iustus breui consummatus ex-
plete tempora multa. Atq[ue] hoc modo Angeli brevissi-
ma mora ad excelsum beatitudinis locum perue-
nerunt. Idem ergo cum proportione haberent homi-
nes in statu innocetie, intrare mediocre temp[us] e-
tati pfecte: quantum vero illud fuisset, Deus seit.

8
*Consecratio
de fine hu-
manarum
generationum
sistatur in-
nocentia et
etc.*

Vnde colligimus, non minus esse certum tempus via in toto genere humano, id est, quādiū durarent hominum generationes à prima, vsque ad ultimam, in statu innocentiae duraret. Quamuis enim sit certum tempus via totius humani generis non minus tunc, quam nunc in lapsa natura, habitur fuisse terminus: quia numerus prædefinitorum in quolibet statu fuisse certus: ac definitus: ac subinde illo completo cesserant generationes: nihilominus ignotum nobis est, intra quot annos illi numerus compleretur. Nam si de statu praesenti hoc necimus, quanto magis de illo sensibus nostris magis remoto, id ignorabimus. Possumus autem verisimiliter coniectare hoc tempus via: totius humani generis non fuisse futurū diuturnius in statu innocentiae, quam nunc futurū sit. Cur enim numerus prædefinitorum tardius, aut morosius impleretur in hominibus innocentibus, quia in peccatoribus? Atq; hinc etiam conjecturam sumimus in vnaquoq; prædefinito fuisse complenda merita termino sua electionis dæqua, durante statu innocentiae, in tempore ore breuiore, quam nunc pro æquali termino compleatur; quia perfectio illius status ad multiplicanda & perficienda merita magis iuvarer: ergo on solum non esset tempus illud plurimum anno milium, verum fortasse millennium non contingere, vel centenarium non excederet.

9
2. *Dubium*

hominum, vel caufarum naturalium, ut dix. Eri-
deo, neq; ex parte Dei credendum est, futurum fu-
isse in aequali. Nam in hoc videtur homines in
eo statu angelis, quoad rationis similitudinem, di-
parari. Vnde non obstat quod non oes homines sic
essent ad aequali gloria praedestinati, quia etiam
Angeli non fuerunt aequali gloria confeuti, sed
in eadem mora, quidam plus alijs meruerunt, &
maiori gratia praeventi sunt, quod etiam in ho-
minibus fieri potuisse.

Sed quanquam fuerit posibile, & probabile, fit
ita futurum fuisse, nihilominus dico, non esse cer-
tum, quia fieri potuit, vt, v.g. ex duobus homini-
bus ad aequalem gloriam praedestinatis, vnu remis-
sor esset in merendo, quam aliis, ex quo ne-
cessario fieret, vt qui feruentius operarentur, bre-
uiori tempore suam vitam finiret, quam aliis;
& ad hunc modum potest de ceteris cogitari. Vnde
in hoc inuenitur differentia inter naturam an-
gelicam, & humana: tum quia Angelis data est
gratia uniformiter difformis secundum capaci-
tatem naturalium, quod in hominibus non feru-
tur: ne in statu innocentie seruaretur. Est n. eadē
ratio. Item oēs angelii subito operantur secundum
totum suum conatum: & ideo omnes in eadem
mora negotiorum suum expluerunt: vniuersaliter
iuxta capacitatem suam. At vero homines cum
maiori mutabilitate, & varietate operantur: &
ideo quidam velocius, alii tardius iter peragunt,
etiam in ordine ad aequalem terminum. Pende-
re ergo hæc res tota ex modo diuinæ prædestinationis
homínium: & ex varia gratiarum distributione
q̄ tunc etiam Spiritus sanctus faceret: prius vel-
let. Et ratio incertum est, qualis esset distributio
(vt sic dicam) durationis viæ in aetate perfecta: &
an esset in aequalis, vel eadem in omnibus.

Vnde interrogari tertio potest, an omnes homines tunc essent simul transferendi ad gloriam gloriae, vel per decessiones, & successiones: ita ut vnuquisque suo tempore impleto ad gloriam transferretur. In quo puncto Moses Barcepha. i. de parad. cap. 2. 4. sentit, omnes simul fuisse transferendos. At vero August. supra docet planus, hunc transitum hominum ab statu viae ad statum Patriae, non simul sed successivè fuisse comprehendendos. Quod sine dubio est longe verisimilissimum. Primo quidem, quia satis probabile est tempus viae in omnibus hominibus, vel falso ordinarie futurum aequaliter: sed non inciperent omnes simul esse viatores, sed per successiones generationum, ut constat: ergo neq; simul viam finirent, sed cum proportionali successione. Et præterea licet demus, viam non fuisse futuram aequaliter duracionis in omnibus: nihilominus non est credibile, omnes homines, qui per innumeras generationes successive inciperent, simul in eodem statu fuisse permanueros in hoc inferiori mundo cum corporibus animalibus, cibo, & potu indigentibus, & conseqüenter etiam generationi vacabantis. Sicut vix capere posset terra omnes homines simul in ea existentes: nam infinita (vt sic dicam) esset hominum multiplicatio. Et (vt supra dicebamus) sine causa detinerentur homines tanto tempore ab ingressu patriæ: vt, v.g. Adam à principio creationis, vsq; ad ultimam hominis generationem: quod plane incredibile est: & eadem ratio est cum proportione de reliquis. Merito ergo August. tanquam certum statutum, homines non simul, sed per successiones fuisse ab statu viae transferendos.

Dubitat autem Augustinus, an essent immediate transferendi ad statum gloriae in corpore, et animo, vel ad statum medium inter illum, quem habebant, & gloriosum. Et rem dubiam relinquuntur detectur. Nam, quod transferri potuerint immobiles ad gloriam, tanquam manifestum relinquentur. Omobono

Quod verò etiam potuerit transferri prius ad statum medium, exemplis Eliae & Enoch, persuadere conatur. Vnde si transitus illi immediate futurus erat ad gloriam, clara est, non simul, sed successivè homines tam corpore, quam animo glorificandos fuisset. Quia via omnium non simul, sed successivè tertianda erat, ut ostendimus. Ergo si terminus extrinsecus viae, & immediatus erat gloria, ut supponitur: assumptio omnium ad statum gloriae non erat simul, sed cum successione futura. Si tamen (inquit) gloriam illam dari non oportebat nisi omnibus simul in seculi fine, necesse est dicere, successivè trasferendos fuisse homines ad statum inferiorem illo, quem habebunt in gloria: & illo meum in horem, quem in statu innocentiae habebant. Quod autem oportuerit statum gloriae simul omnibus dari, suaderi potest, tum exemplo angelorum, tum eiusm exempli future resurrectionis, & consummatæ glorificationis omnium dominum electorum. Tum etiam, quia etiam in illo statu debuisset procedere vniuersale iudicium omnium hominum, ante electorum consummationem.

Nihilominus tamen afferendum videatur, homines in statu innocentiae viam, & meritum consumantes, immediate ad statum essentialis beatitudinis transferendos fuisse. Ita videntur supponere communiter Scholastici. Et Patres antiquos allegando, rectè docet Moses Barcepha i. p. de Paradiso c. 22. Et probatur, quia omnes, qui cum merito glorie ad terminum viae perueniunt, statim recipiunt premium, nisi per aliquam culpam, vel reatum ab illa relictum, impediatur: sed homines in eo statu peruenientes ad finem viae in statu gratiae, haberent merita gloriae: & nullū haberent impedimentum: ergo statim illam recuperent. Major inductione probari potest in angelis, & in animalibus iustis, & puris ab omni culpa reatu, post Christi mortem ab hac vita trascendentibus. Imo etiam in omnibus alijs iustis, quia si aliqui retardantur ab ingressu gloriae, semper est propter aliquod impedimentum ex peccato originali, vel personali proueniens, ut ex tract. de Beatitud. & de Incarnatione manifestum est. Ratio etiam id suaderi: quia beatitudo debetur tanquam merces laboris, & ideo ratio iustitiae obligat, ut non differatur mercedis solutio, quando ex parte merentis non est impedimentum. Prasertim cum talis dilatio magnum sit documentum, & ex se non possit animam non affligere, & contristare. Deniq; Deus prior est ad premium conferendam, quam peccatum, sed non differt punire in peccato morientem: ergo nec premium conferre.

Altera verò propositione assumpta, scilicet ex parte hominum non fuisse tunc futurum impedimentum gloriae: clara est ex dictis. Quia in illo statu innocentiae non essent peccata venialia, ut supra dictum est: multoq; minus essent originales, vel mortales: alias innocentiae non duraret: ergo nullum esset impedimentum: quia in termino viae sola culpa, vel aliquid ab illa reliquo potest gloriam impidiere. Vnde potest assertio confirmari, quia ille status medius inter innocentiam, & gloriam, non esset status aliquius purgatorij: quia illi homines nulla purgatione indigerent: alius autem nec facile cogitari, nec aliqua eius ratio, vel utilitas inveniri potest. Ut paulo post explicabimus: ergo frustra talis status configeretur. Non omittamus autem obiter aduertere, hoc maximè procedere in hominibus, qui in illo statu perpetuam innocentiam huc interruptione seruant. Nam si aliquis

förtè mortaliter peccaret, & illius remissionem non obtineret, ille (vt probabilius est) per mortem vitam finiret: & ad terminum damnationis statim perueniret, saltem quoad animam: cui postea corpus in eadem damnatione iungeretur, tempore à Deo prescrivendo. Si autem sit peccans à peccato resurgent cum plena satisfactione, & remissione peccatorum, tunc eadem esset ratio de illo, quo de ceteris innocentibus, quia iam nullum haberet impedimentum: & verisimilius est, illi fuisse ad statum originalis iustitiae restituendum: ac subinde sine interrupta mortis fuisse ad statum glorie immediate transferendum. Si autem remissionem culpa mortalis obtineret, manente reatu aliquo praenam temporalis: & in illo ad terminum viae perueniret, indigeret fine dubio purgatione: & ideo non transferretur immediate ad gloriam, & forasse mortem non evaderet, & gloriam corporis usq; ad finem seculi non obtineret. Nos autem (vt Osi) de seruantibus statum innocentiae loquimur.

Vnde addimus secundò, illum transitum fuisse futurum immediate ad statum gloriae, non solum animarum, sed etiam corporum. Probatur primò ratione iam facta, quia totum illud primum debetur meritis, & nullum impedimentum gloriae corporis, magis, quam anima haberent. Secundò, quia quaando anima est corpori unita, ex gloria anima quasi naturaliter redundat gloria in corpus, nec potest sine miraculo detinere: nullum autem est fundamentum ad fingendum tale miraculum generale: & in detrimentum innocentium, si ne aliorū utilitate. Et hinc colligimus primò, non posse commode intelligi statum illum medium. Non quia sic absolute impossibilis, sed quia non est consuetaneus diuinae prouidentiae. Posset n. cogitari status medius ex parte corporum tantum, vt si anima transferretur ad gloriam, & non corpus. Et hoc est miraculosum, sine utilitate, vt dixi, vel effet cum totali carentia gloria anima, & corporis: & sic etiam effet infruituofus: & in terra vix posset felicior status, quam innocentiae, & Paradisi terrestris cogitari: nec est verisimile, homines nondum beatos supra colos eliquiando fuisse. Et ideo non est similis ratio de Elia, & Enoch, quia & illi in aliquā terrae regione habitat (vt creditur) & nondum consummarunt merita sua. Nam licet in n. 22. nunc non mereantur, ut est probabilius, expectant tempus, in quo sua merita cōsumunt secundum ordinem diuinę prouidentia: sc̄us verò esset de hominibus in statu innocentiae, ut constat.

Vnde tandem concluditur homines in statu innocentiae non simul, sed successivè fuisse transferendos ad statum gloriae, tam anima, quam corporis, quia via singulorum successivè minorentur, & unusquisque in termino sua viae integrum premium recipere. Neque oportet, ut in hoc effent Angelis similes, quia via Angelorum, sicut in omnibus simul incepit, ita etiam simul terminata est. Nec est etiam similis ratio de hominib. lapidis, quia horum via per mortem finitur, & corpus separatum ab anima est incapax gloriae, donec resurgat: & hanc incapacitatem per peccatum meruerunt, & non tollunt, nisi secundum ordinem à Deo prescriptum, qui vniuersalem resurrectionem volunt utique ad finem mundi referuntur. Homines autem innocentes non indiguerint resurrectione. Et si forte futurum tunc effet vniuersale iudicium, non aliter homines in eo iudicarentur, quam nunc Angeli iudicabantur.

F I N - I S.

B b 2 INDEX

SUAREZ de opere sex dierum.